ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ

ಪಾರ್ಥಿವ ಸಂವತ್ಸರ] —೧೦೫— [ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಸಂಚಿಕೆ

ಮೈಸೂರು :

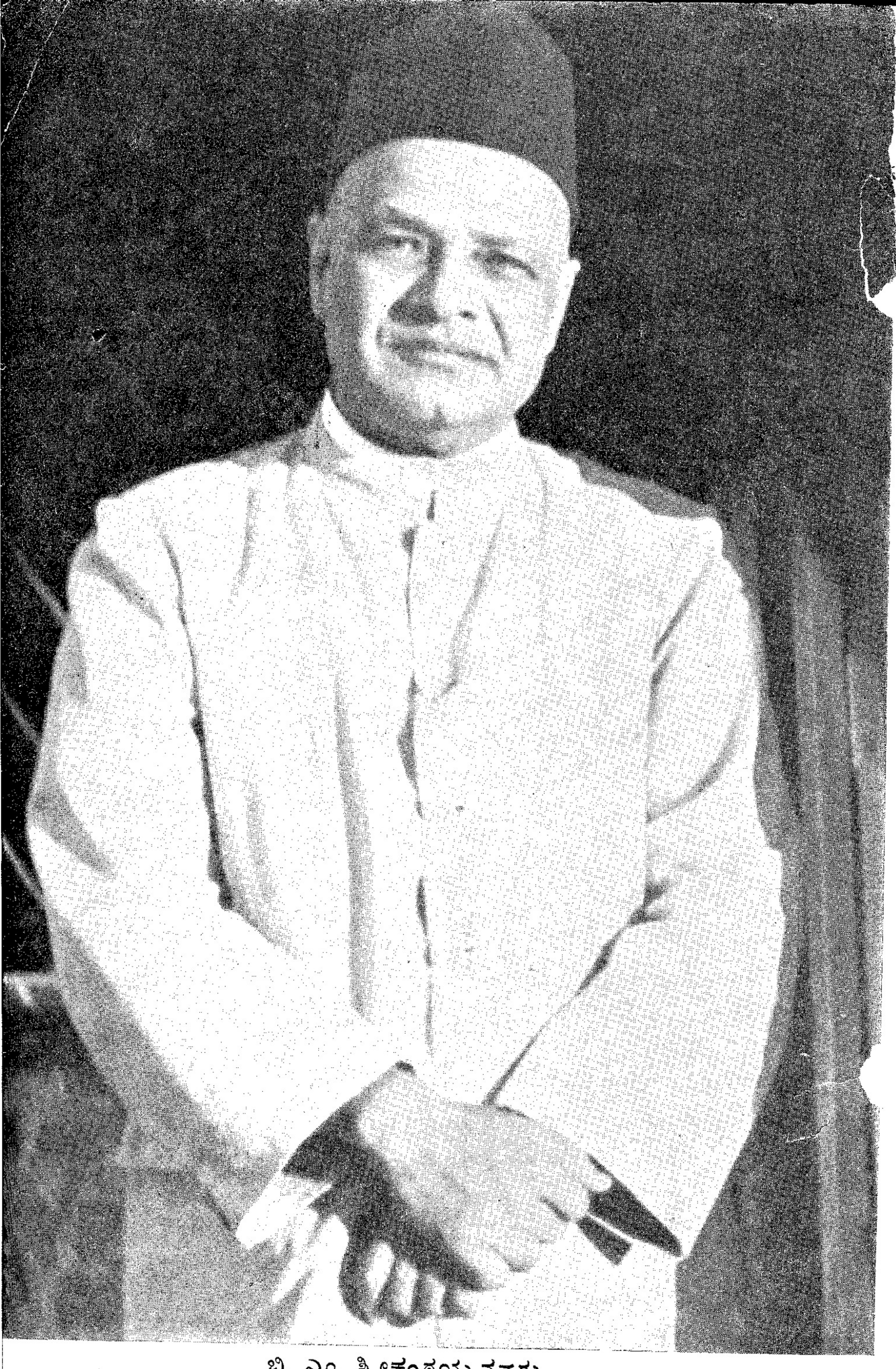
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

೧೯೪೬

ಸಂಪುಟ ೨೭] [ಸಂಚಿಕೆ ೩

ವಿಷಯ

ಚಿತ್ರಗಳು

ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು

ಪ್ರಬುದ್ಧ

ಕರ್ಣಾಟಕ

ಪಾರ್ಥಿವ ಸಂವತ್ಸರ — ೧೦೫ — ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಸಂಚಿಕೆ

ಶ್ರೀಗುರು ಚರಣಕೆ

ತುಳಿ ! ತುಳಿ ! ಹತ್ತಿ ತುಳಿ !
ಮತ್ತೆ ತುಳಿ, ಒತ್ತಿ ತುಳಿ,
ಅಹಂಕಾರವಳಿಯಲಿ !
ನಾನು ಎಂಬುದೆಲ್ಲ ಉದುರಿ
ನೀನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಲಿ !

ಹೆಡೆಹೆಡೆಗಳನೆಡೆಬಿಡದೆಯೆ
ಕಾಳೀಯನ ತುಳಿದಂದದಿ
ಗೋವಿಂದನ ಚರಣ,
ತನ್ನ ನಿತೂ ವಿಷ ವಮನದಿ
ನನ್ನಂತಃಕರಣ
ಮಮತಾಫಣಿ ಲಯಹೊಂದುತೆ
ಬರಲಮೃತದ ಮರಣ !

ತುಳೀ ಹತ್ತಿ! ತುಳೀ ಒತ್ತಿ!
ಅಹಂಕಾರವಳಿಯಲಿ!
ನನ್ನ 'ಸತ್ತ'ದೆಲ್ಲ ಸತ್ತು
ನಿನ್ನ ಸೊತ್ತು ಉಳಿಯಲಿ!

ಕುವೆಂಪು.

ರಕ್ತನಿಧಿ

ಪ್ರವೇಶ

ರಕ್ತನಿಧಿಯೆಂದರೆ ಅನುಕೂಲವಾದಾಗ ರಕ್ತವನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿ ಆವಶ್ಯಕಬಿದ್ದಾಗ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಹೀಗೆಂದಕೂಡಲೆ ರಕ್ತವನ್ನು ಶೇಖರಿಸುವ ದೆಂದರೇನು, ಏಕೆ ಶೇಖರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಮೊದಲು ರಕ್ತದ ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಮಂಜಸವಾದ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ರಕ್ತವು ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆಗೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದ ದ್ರವವೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೇ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಭಾರಿ ಆಘಾತಗಳಾದಾಗ ರಕ್ತವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡೋ ಅಥವಾ ರಕ್ತಪರಿಚಲನೆಗೆ ಕುಂದಕ ಬಂದೋ ಮನುಷ್ಯರು ಚೈತನ್ಯ ಕುಗ್ಗಿದವರಾಗು ತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಕ್ತ ತುಂಬುವುದು ಗಾಯಗೊಂಡವರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ವಾದದ್ದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಗಾಯಗೊಂಡವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ಕೆಲವು ರೋಗಪೀಡಿತರಾದವರಿಗೂ ರಕ್ತ ತುಂಬುವುದು ಸಂಜೀವಿನಿ.

ರಕ್ತನಿಧಿಯ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಯುವ ಮುನ್ನ ರಕ್ತದ ರಚನೆಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಆವಶ್ಯಕ. ದೇಹದಿಂದ ರಕ್ತವನ್ನು ತೆಗೆದು ಒಂದು ಪ್ರನಾಳದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಅದು ಗಡ್ಡೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಾಡದಂತೆ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಾದ ಘನ ಪದಾರ್ಥವು ಕೊಳವಿಯ ಕೆಳಭಾಗಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಬಿಳಿಯ ಕಣಗಳ ರಾಶಿ. ಮಾಸಲು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ನೀರಾದ ಭಾಗವು ಪ್ರನಾಳದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರಕ್ತದ್ರವ (Plasma). ಕೆಂಪು ಕಣಗಳು ದೇಹಕ್ಕೆ ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಆಮ್ಲಜನಕವನ್ನು ಅಂಗಾಂಶ ಗಳಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುವು. ಇಂಗಾಲಾಮ್ಲವನ್ನು ಅಂಗಾಂಶಗಳಿಂದ ಹೊರಗೆ ತರುವುವು. ಬಿಳಿಯ ಕಣಗಳು ದೇಹಕ್ಕೆ ಸೇರಬಹುದಾದ ಕ್ರಿಮಿ ಮತ್ತಿತರ ವಿಜಾತೀಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣಮಾಡಿ ದೇಹವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ.

ರಕ್ತವು ರಕ್ತನಾಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ೫-೧೦ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಗಡ್ಡೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಗಡ್ಡೆ ಕಟ್ಟಿದ ರಕ್ತದಿಂದ ನೆಲ್ಲುಹುಲ್ಲು ಬಣ್ಣದ ದ್ರವವು ಜಿನುಗುವುದು. ಇದೇ ರಕ್ತ ವಸೆ (Serum). ರಕ್ತದ್ರವದಲ್ಲಿ ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಉಪ್ಪು ಮತ್ತು ಇತರ ಲವಣ

ಗಳೂ ಸೇರಿವೆ. ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಫೈಬ್ರಿನೋಜೆನ್ (Fibrinogen) ಒಂದು. ಇದರಿಂದ ರಕ್ತವು ಗಡ್ಡೆ ಕಟ್ಟುವುದು. ರಕ್ತವಸೆಯಲ್ಲಿ ಫೈಬ್ರಿನ್ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ವಸೆಯು ಗಡ್ಡೆ ಕಟ್ಟಲಾರದು. ರಕ್ತ ಕಣಗಳು ರಹಿತವಾದ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ರಕ್ತ ದ್ರವವೆಂದೂ (Plasma) ಫೈಬ್ರಿನ್ ರಹಿತವಾದ ರಕ್ತ ದ್ರವವನ್ನು ರಕ್ತವಸೆಯೆಂದೂ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕರೆದಿದೆ.

ಆಧುನಿಕರು ರಕ್ತವನ್ನು ತುಂಬುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರು ಈ ರಕ್ತದ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂದೂ ಮತ್ತು ಆ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯಿತೆಂದೂ ನೋಡೋಣ.

ರಕ್ತವನ್ನು ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಪದಾರ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ನಾಗರಿಕತೆಯ ಆದಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ರೋಮಿನಲ್ಲಿ ಜಟ್ಟಿಗಳು ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಬಲಹೀನರಾದವರು ಶಕ್ತಿ ಬರಲೆಂದು ಆ ಜಟ್ಟಿಗಳ ರಕ್ತವನ್ನು ಕುಡಿಯುವ ಪದ್ಧತಿ ಇತ್ತಂತೆ. ಈಜಿಪ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆಗಳು ತಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳ ಮತ್ತು ಜೀತಗಾರರ ರಕ್ತವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮೈಮೇಲೆ ಸುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಕಿ.ಶ. ೧೪೯೦ ರಲ್ಲಿ ಪೋಪ್ ಇನ್ನೊಸೆಂಟರಿಗೆ ಸಾವು ಸಮೀಪಿಸಿದಾಗ ಮೂರು ಯುವಕರ ರಕ್ತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗಿನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದ ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ ರಕ್ತ ಸೇವನೆಯ ಈ ರೀತಿಗಳು ಪ್ರಾಣವನ್ನುಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕಗಳಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಊಹಿಸಬಹುದು. ೧೭ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಾರ್ವೆಯವರು (Harvey) ರಕ್ತ ಪರಿಚಲನೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿದರು. ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ ಮೂಲಕ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ತಿಳಿದರು. ರಕ್ತವನ್ನು ದೇಹದ ರಕ್ತ ನಾಳಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬುವ ಆಲೋಚನೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಹೊಳೆಯಿತು. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ತೆಗೆದ ರಕ್ತವು ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ರೋಗಿಯ ರಕ್ತ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿದಿತವಾಯಿತು. ಇನ್ಯಾವ ರೀತಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೂ—ಅಂದರೆ ಮೈಗೆ ಸವರಿದರೂ ಕುಡಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೬೫ ರಲ್ಲಿ ರಿಚರ್ಡ್ ಲೋಯರ್ ಎಂಬುವರು ಒಂದೇ ವರ್ಗದ ಎರಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಒಂದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ರಕ್ತ ಕೊಟ್ಟು ಜಯಶೀಲರಾದರು. ಕೂಡಲೆ ಮನುಷ್ಯರ ಮೇಲೂ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ನಡೆದವು. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ತುಂಬುವಿಕೆಯನ್ನು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವರು ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ೧೪ ನೆಯ ಲೂಯಿಯವರ

ವೈದ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಡೆನಿಸ್ ದ ಮಾಂಟ್‌ಪಿಲ್ಲಿಯಯರ್ ರವರು. ಅನಂತರ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿಯೂ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದವು. ವೈದ್ಯರು ಗಾಯಗೊಂಡ ಹಲವರಿಗೆ ರಕ್ತ ತುಂಬಿದರು. ಮೃತಪ್ರಾಯರಾದ ಕೆಲವರು ಪುನರುಜ್ಜೀವಿತರಾದರು. ಇದು ಒಂದು ಪವಾಡವೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೂ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಮೃತಹೊಂದಿದರು. ಈ ವಿಪರೀತಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ವೈದ್ಯರು ಹೆದರಿದರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಇಟಲಿ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ತುಂಬುವ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕಾನೂನು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಇದಾದ ಸುಮಾರು ೧೫೦ ವರ್ಷಗಳು ರತ್ತ ತುಂಬುವ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಹೆಸರೇ ಮರೆತುಹೋಯಿತು.

ರಕ್ತ ಗುಂಪುಗಳು (Blood Groups)

ಆದರೆ ಸುದೈವದಿಂದ ಈ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ಆದ ಅನಾಹುತಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ೧೯೦೧ ರಲ್ಲಿ ಲಾಂಡ್ ಸ್ಟೀನರು ರಕ್ತದ ಮೇಲೆ ಪರಿಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ನೊಬೆಲ್ ಪಾರಿತೋಷಕವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಲಾಂಡ್ ಸ್ಟೀನರು ರಕ್ತ ಕಣಗಳ ಮತ್ತು ರಕ್ತ ವಸೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ತತ್ವಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯರ ರಕ್ತವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಪಂಗಡಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದರು. ದಾತನ (Donor) ಮತ್ತು ಪರಿಗ್ರಾಹಕನ (Recipient) ರಕ್ತದ ಗುಂಪುಗಳು ಸರಿಬರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಾವು ದಾತನ ರಕ್ತವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಾಹಕನಿಗೆ ತುಂಬಿದರೆ ತುಂಬಿದ ರಕ್ತ ಕಣಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅಂಟಿಕೊಂಡೋ, ಅಥವಾ ಕಣಭಂಗವೋ ಆಗಿ ಪರಿಗ್ರಾಹಕನ ಸಾವಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿತು. ಯಾರ ರಕ್ತವನ್ನಾದರೂ ತೆಗೆದು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ತುಂಬುವುದು ಪ್ರಾಣಾಪಾಯವೆಂದೂ, ರಕ್ತ ತುಂಬುವುದು ಜಯಪ್ರದವಾಗಬೇಕಾದರೆ ದಾತರ ಮತ್ತು ಪರಿಗ್ರಾಹಕರ ರಕ್ತದ ಗುಂಪುಗಳೆರಡೂ ಸರಿಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ, ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪಂಗಡದವರ ರಕ್ತಗಳು ಇತರ ಕೆಲವರ ರಕ್ತದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತರೆ ಸರಿಹೋಗುವದೆಂದೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರ ರಕ್ತದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತರೆ ಸರಿಹೋಗದೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯವಾಗಬಹುದೆಂದೂ ರಕ್ತ ತುಂಬುವದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ದಾತರ ರಕ್ತವು ಪರಿಗ್ರಾಹಕರ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಸರಿಬರುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾದುದು ಮುಖ್ಯವೆಂದೂ ಲಾಂಡ್ ಸ್ಟೀನ್ ಮತ್ತು ಅವರ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗದವರಿಂದ ತಿಳಿಯಿತು. ರಕ್ತದ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದ ವಿಷಯವು ರಕ್ತ ತುಂಬುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲೂ ವೈದ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮುನ್ನಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

ದಾತರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವನ ರಕ್ತ, ಯಾವಯಾವ ಪರಿಗ್ರಾಹಕನ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಸಾಟಿಯಾಗುವುದು, ಯಾವ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸಾಟಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಣ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದೆ.

A ರೋಗಿಗಳ ರಕ್ತವಸೆ B ದಾತರ ಕಣಗಳು

	ಪಂಗಡ I	ಪಂಗಡ II	ಪಂಗಡ III	ಪಂಗಡ IV
ಪಂಗಡ I	V	V	V	V
ಪಂಗಡ II	X	V	X	V
ಪಂಗಡ III	V	X	X	V
ಪಂಗಡ IV	X	X	X	V

V:—ರಕ್ತ ಸರಿಬರುವುದೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

X:—ರಕ್ತ ಸರಿಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ರೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಗುಂಪಿನವರು ಇತರ ಎಲ್ಲ ಗುಂಪಿನವರಿಂದ ರಕ್ತ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ದಾತರಲ್ಲಿ IV ನೆಯ ಪಂಗಡದವರು ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ರಕ್ತ ಕೊಡಬಹುದು. II ನೆಯ ಪಂಗಡದ ದಾತರು I ನೆಯ ಮತ್ತು II ನೆಯ ಗುಂಪಿನ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ರಕ್ತ ಕೊಡಬಹುದು. III ನೆಯ ಗುಂಪಿನ ದಾತರು I ನೆಯ ಮತ್ತು III ನೆಯ ಗುಂಪಿನ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ರಕ್ತಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ರಕ್ತ ಕೊಡುವವರ ಕಣಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವರು ಈ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವರೆಂದೂ, ರಕ್ತ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರ ವಸೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವರು ಯಾವ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವರು ಎಂದೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರೋಗಿಗೆ ರಕ್ತವನ್ನು ತುಂಬಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಊಹಿಸೋಣ. ಆ ರೋಗಿಯ ರಕ್ತದ ವಸೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ರೋಗಿಗೆ ರಕ್ತಕೊಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವ ರಕ್ತದಾತರ ರಕ್ತವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅದರೊಳಗಣ ಕೆಂಪುಕಣಗಳನ್ನು ರೋಗಿಯ ವಸೆಗೆ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಕಣಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡುವುವೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಸಂಬಂಧಿ ಅಥವಾ ಸ್ನೇಹಿತನ ಕಣಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡುವದಿಲ್ಲವೋ ಅವನನ್ನೇ ರಕ್ತಕೊಡಲು ಚುನಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

ರಕ್ತಕೊಡುವವರಿಗೆ ಮೇಹಸಂಬಂಧದ ಕಾಹಿಲೆಗಳೂ ಮಲೇರಿಯಾ ಇತ್ಯಾದಿ ರಕ್ತದಿಂದ ಹರಡತಕ್ಕ ಕಾಹಿಲೆಗಳೂ ಇರಕೂಡದು. ರಕ್ತದ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಕಾಹಿಲೆಗಳನ್ನೂ ನಾವು ದಾನಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ದುರ್ದಾನವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಕ್ತವು ಸರಿಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಪರೀಕ್ಷೆ ಒಂದಲ್ಲ. ದಾತರ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹರಡಬಹುದಾದ ರೋಗಗಳು ಉಂಟೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲೂ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ರಕ್ತತುಂಬುವದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಹೊತ್ತೆಲ್ಲಿ ತರಬೇಕು ? ರಕ್ತತುಂಬುವುದು ಒಂದೊಂದು ನಿಮಿಷ ತಡವಾದರೂ ರೋಗಿಗೆ ಗುಣವಾಗುವ ಸಂಭವವು ದೂರವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಯಂ ಕೆಲಸವಿರುವ ವೈದ್ಯರ ಮತ್ತು ದಾದಿಯರ ರಕ್ತವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವರವರ ಗುಂಪನ್ನು ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬ ದಾದಿಯ ರಕ್ತ IV ನೆಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಯಾವ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವನಿಗಾದರೂ ರಕ್ತಕೊಡಬಹುದು. ಕಾಲವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ತಕ್ಷಣ ರಕ್ತ ತುಂಬಬೇಕಾದಾಗ ದಾತರ ಮತ್ತು ಪರಿಗ್ರಾಹಕರ ಗುಂಪು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಬಹು ಸುಲಭ. ತಕ್ಷಣ ರಕ್ತತುಂಬುವದನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೋ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅವರು ಯಾವ ರಕ್ತಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವರೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವುದು ಆವಶ್ಯಕ. ನಮ್ಮ ಎತ್ತರ ತೂಕ ಎದೆಯ ಅಳತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ನಮ್ಮ ರಕ್ತದ ಗುಂಪನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಸಮಯ ಒದಗಿದಾಗ ಪರೋಪಕಾರ—ಎಂತಹ ಪರೋಪಕಾರ!—ಪ್ರಾಣದಾನ ಮಾಡುವಂಥ ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾದರೂ ನಾವು ಯಾವ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವರೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೇ ? ಮುಂಜಾಗ್ರತೆಯ ಕುರುಹಲ್ಲವೇ ?

ಅಚ್ಚ ರಕ್ತ (Whole Blood)

ರಕ್ತವು ದೇಹದಿಂದ ತೆಗೆದ ೫-೧೦ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಗಡ್ಡೆಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಕ್ತವನ್ನು ತೆಗೆದ ೫-೧೦ ನಿಮಿಷಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ ರೋಗಿಯ ರಕ್ತನಾಳದಲ್ಲಿ ತುಂಬಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ತುಂಬುವುದು ಕಷ್ಟ. ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಕರಗುವ ಆಕ್ಸಲೇಟ್ ಅಥವಾ ಸಿಟ್ರೇಟ್ ಉಪ್ಪನ್ನು ಬೆರಸಿದರೆ ಅದು ಗಡ್ಡೆಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ದ್ರವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು. ಸರ್ವೇಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ರಕ್ತವು ಗಡ್ಡೆಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದಿರಲು ಸೋಡಿಯಂ ಸಿಟ್ರೇಟ್ ಲವಣವನ್ನು ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಿಟ್ರೇಟ್ ರಕ್ತವನ್ನು ಕೊಂಚಕಾಲವಿಟ್ಟು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

ಮಂಜಿನ ಗಡ್ಡೆಯಿಂದ ತಣ್ಣಗೆ ಮಾಡಿದ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತವನ್ನಿಡುವದರಿಂದಲೂ ರಕ್ತವು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಸಿಟ್ರೇಟ್ ರಕ್ತವನ್ನು ರೆಫ್ರಿಜರೇಟರುಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟರಂತೂ ಅದು ಅನೇಕ ದಿನಗಳು ದ್ರವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಕಳೆದ ಘೋರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ರೇಟ್ ರಕ್ತವನ್ನು ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ರೆಫ್ರಿಜರೇಟರುಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಉಪಯೋಗಿಸುವದಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ರಕ್ತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳು ಇಟ್ಟಷ್ಟೂ ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನವು ಕಡಿಮೆ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ವೈದ್ಯರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಕೂಡಿಟ್ಟ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ರಮೇಣ ರಕ್ತದ ಕೆಲವಂಶಗಳ ಸತ್ವ ಕುಗ್ಗುವುದೆಂದೂ, ಕೆಲವು ಲವಣಗಳ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯುಂಟಾಗುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಸುಮಾರು ೧೦ ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಟ್ಟ ಅಚ್ಚ ಸಿಟ್ರೇಟ್ ರಕ್ತವು ಪಾಂಡುರೋಗ (Anaemia) ಮತ್ತು ಇತರ ಕೆಲವು ಕಾಹಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಫಲಕಾರಿಯಾಗಲಾರದೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ಇಂದಿನಿಂದಾಚೆ ಕೂಡಿಟ್ಟ ಸಿಟ್ರೇಟ್ ರಕ್ತವನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲಾದರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರ ಆಸೆಯು ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಪ್ರಕರಣ: ರಕ್ತದ ಸರಬರಾಜು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ರಕ್ತವು ಸಿಕ್ಕುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಈ ವಿಷಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ರಷ್ಯಾ ದೇಶದ ಕೆಲವು ವೈಜ್ಞಾನಿಕರು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟ ಹೆಣದಿಂದ ಕೂಡಲೇ ರಕ್ತವನ್ನು ತೆಗೆದು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದೆಂದು ಸಲಹೆಯಿತ್ತರು. ರಷ್ಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದು ಆಚರಣೆಗೆ ಬಂತು. ಇತರ ದೇಶದವರಿಗೆ ಹೆಣಗಳಿಂದ ರಕ್ತವನ್ನು ತೆಗೆದು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತಕರವಾಗಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ.

ಶಿಶುವು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ತಾಯಿಯ ಮಾಯೆಯಿಂದ (Placenta) ಬರುವ ರಕ್ತವನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಶೇಖರಿಸಿ ಹೆರಿಗೆಯ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಆಚರಣೆಗೆ ಬಂತು.

ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಇತರ ರಾಸಾಯನಿಕ ದ್ರವಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂದು ಪರಿಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕರು ನಡೆಸಿದರು. ಗಮ್, ಅಕೇಸಿಯಾ, ಜಿಲೆಟಿನ್, ಪೆಕ್ಟಿನ್, ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ದನದ ರಕ್ತದ್ರವದ ಮೇಲೂ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ನಡೆದವು. ಆದರೆ ಇವು ಯಾವುವೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಗಳಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿತು. ಮನುಷ್ಯರ ರಕ್ತವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಇನ್ನುಮುಂದೆಯೂ ಮನುಷ್ಯರ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ತುಂಬಬಹುದಾದ ರಾಸಾಯನಿಕ ದ್ರವಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಶೋಧನೆಗಳು ನಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ರಕ್ತದ್ರವ ಮತ್ತು ರಕ್ತವಸೆ

ಯಾವ ಬಗೆಯಾಗಿ ಶೇಖರಿಸಿದ ರಕ್ತವಾದರೂ, ರೆಫ್ರಿಜರೇಟರುಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಕೂಡ ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಶತ್ರುದಾಳಿಯಿಂದ ಅನೇಕರಿಗೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಘಾತಗಳಾದಾಗ ಅಷ್ಟು ಜನರಿಗೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ರಕ್ತ ತುಂಬಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯ? ದಾತರನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದೆಲ್ಲಿ? ರಕ್ತ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಯಾವಾಗ? ಈ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಶೇಖರಿಸಿದ ರಕ್ತವನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳಾದರೂ ಇಟ್ಟು, ಸಮಯ ಬಿದ್ದಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಹೊರಟವು.

ವಿಮಾನ ದಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡವರಿಗೆ, ಮತ್ತು ಯುದ್ಧರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡವರಿಗೆ ಭಯಾವೇಶ (Shock) ವುಂಟಾಗಿ ರಕ್ತ ತುಂಬುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒದಗುವುದೆಂಬ ವಿಷಯವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಭಯಾವೇಶ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಕ್ತದ ಪ್ರಮಾಣವು ಕುಗ್ಗುವಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಹೊರತು, ರಕ್ತದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಂಪು ಕಣಗಳ ಅಥವಾ ಆಮ್ಲಜನಕದ ಅಭಾವದಿಂದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಡೆಸಲು ರಕ್ತದ ಮೂರು ಅಂಗಗಳಾದ ಕಣಗಳು, ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ಮತ್ತು ರಕ್ತದ್ರವ—ಇವು ಮೂರೂ ಆವಶ್ಯಕವಲ್ಲವೆಂದೂ, ರಕ್ತದ್ರವ ಮತ್ತು ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥಗಳೆರಡೇ ಆವಶ್ಯಕವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಿತು.

ಮನುಷ್ಯ ದೇಹವು ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜೀವಕಣಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ರಕ್ತದ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯವು ಈ ಜೀವಕಣಗಳಿಗೆ ಪೋಷಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದ ಕಶ್ಮಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು. ಈ ಕಾರ್ಯವು ರಕ್ತವಸೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಡೆಯುವುದು. ಭಯಾವೇಶದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಸಾರಜನಕ ನಷ್ಟವೂ ಒಂದು ಕಾರಣ. ಸುರಿದುಹೋದ ರಕ್ತದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಗ್ಲೂಕೋಸ್ ನೀರು ಅಥವಾ ಗ್ಲೂಕೋಸ್ ಲವಣ ಮಿಶ್ರಿತ ದ್ರವಗಳನ್ನು ಇನ್‌ಜೆಕ್ಷನ್ ಮೂಲಕ (Osmosis) ತುಂಬುವುದರಿಂದ ಸರಿಪಡಿಸಬಹುದು. ದೇಹದ "ಆಸ್ಮೋಸಿಸ್" ಕಾರ್ಯವು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳ ರಕ್ತ ಅಥವಾ ರಕ್ತವಸೆ ಅಥವಾ ರಕ್ತದ್ರವವನ್ನು ತುಂಬಬೇಕು.

ಈಗ ರಕ್ತವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾರೂಪವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

A. (೧) ರಕ್ತ ಸ್ರಾವವಾದಾಗ.

(೨) ಕೆಲವು ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಮೊದಲು ಅಥವಾ ತರುವಾಯ.

(೩) ಪಾಂಡುರೋಗ ಮತ್ತು ಇತರ ಕೆಲವು ಕೆಂಪು ಕಣಗಳ ಅಭಾವ.

(೪) ಬಿಳಿಯ ಕಣಗಳ ಮತ್ತಿತರ ರಕ್ತದ ರಕ್ಷಣಾಂಶಗಳ ಅಭಾವ.

(೫) ರಕ್ತೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಹಿಲೆಗಳು.

ಮೇಲಣ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತದಲ್ಲಿರುವ ಕಣಗಳ ಅಭಾವವಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಅಚ್ಚರಕ್ತವನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿದ ರಕ್ತದ ಕಣಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

B. ಗಾಯಗೊಂಡೋ, ಮೈ ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡೋ, ಅಥವಾ ಇತರ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೋ ಭಯಾವೇಶವುಂಟಾಗಿ ರಕ್ತ ಪರಿಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ್ರವವೂ ಸಸಾರಜನಕ ವಸ್ತುಗಳೂ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುವಿಕೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಕೂಡಲೇ ರಕ್ತದ್ರವ ಅಥವಾ ರಕ್ತವಸೆಯನ್ನು ತುಂಬಬೇಕು. ಕೆಂಪುಕಣಗಳ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ರಕ್ತತುಂಬುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತು ರಕ್ತಕಣಗಳನ್ನೋ, ರಕ್ತದ್ರವವನ್ನೋ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದದ್ದು.

ಸಿಟ್ರೇಟ್ ರಕ್ತವನ್ನು ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಲುಗಾಡದೆ ರೆಫ್ರಿಜರೇಟರುಗಳಲ್ಲಿ ೩-೪ ದಿನಗಳಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ರಕ್ತದ ಕಣಗಳು ಕೆಳಗಿಳಿಯುವುವು. ತೆಳುವಾದ ರಕ್ತದ್ರವ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕಣಗಳು ವಿನಾ ಮಿಕ್ಕ ರಕ್ತಾಂಶಗಳೆಲ್ಲವೂ ರಕ್ತದ್ರವದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ರಕ್ತದ್ರವವನ್ನೇ ಅಚ್ಚರಕ್ತಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಭಯಾವೇಶ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯರು ಉಪಯೋಗಿಸತೊಡಗಿದರು. ಈ ರಕ್ತದ್ರವದ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು. ರಕ್ತದ್ರವವನ್ನು ರೆಫ್ರಿಜರೇಟುಗಳಲ್ಲಿ (೪°-೫° c ಶಾಖದಲ್ಲಿ) ಕೆಡದಂತೆ ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳಾದರೂ ಇಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಇದು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಕ್ತದಂತೆ ಕೆಡುವುದಿಲ್ಲ. ರಕ್ತದ್ರವವು ಬಗ್ಗಡವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಶೋಧಿಸುವರು. ಶೋಧಿಸಿದಾಗ ರಕ್ತದ್ರವದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಫೈಬ್ರಿನ್ (Fibrin) ಮತ್ತು ರಕ್ತದ್ರವದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಸೋಸುವ ರಟ್ಟಿನಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವುವು. ಈ ರೀತಿ ದೊರೆತ ರಕ್ತದ್ರವವು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಸ್ವಚ್ಛದ್ರವವನ್ನು ಯಾವ ಭಯುವೂ ಇಲ್ಲದೆ ತುಂಬಬಹುದು.

ರಕ್ತದ್ರವವನ್ನು ಅತಿ ಶೈತ್ಯಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟರೆ (—೧೫ ರಿಂದ—೨೦° c ಶಾಖ) ಘನ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವುದು. ಈ ಘನ ರೂಪದಲ್ಲಿ (Frozen State) ಅತ್ಯಂತ ಶೀತವಾದ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ್ರವವನ್ನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲವಾದರೂ

ಕೆಡದಂತಿಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಬೇಕಾದಾಗ ಘನರೂಪದ ರಕ್ತವನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಪುನಃ ದ್ರವ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದು ತುಂಬಲು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ರಕ್ತದ್ರವವನ್ನು ಘನರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣವು ಬಹು ತೊಡಕಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಘನರೂಪದಿಂದ ದ್ರವರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಹಿಡಿಯುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ರೀತಿ ರಕ್ತದ್ರವ ವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ರಕ್ತದ್ರವವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಾಗ ದಾತರ ಮತ್ತು ಪರಿಗ್ರಾಹಕರ ರಕ್ತ ಪರೀಕ್ಷೆ ಅನಾವಶ್ಯಕ. ರಕ್ತಕಣರಹಿತವಾದ ದ್ರವವನ್ನುಪಯೋಗಿಸುವಾಗ ಈ ಪರೀ ಕ್ಷೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ?

ಕೂಡಿಟ್ಟ ರಕ್ತದ್ರವವನ್ನು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೊಡಬಹುದು. ಸಾವಿರಾರು ಜನರಿಂದ ತೆಗೆದ ರಕ್ತವನ್ನು ಒಟ್ಟುಕೂಡಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಬಂದ ದ್ರವವನ್ನು ರೆಫ್ರಿಜ ರೇಟರುಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕಾಪಾಡಬಹುದು. ರಕ್ತತುಂಬುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ದಾತರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಹವ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ ರಕ್ತದ್ರವದ ಶೇಖ ರಣೆಯನ್ನೇ ರಕ್ತದ ನಿಧಿ ಅಥವಾ ರಕ್ತದ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಎನ್ನುವುದು.

ರಕ್ತನಿಧಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳು

ರಕ್ತನಿಧಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಈ ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಠೇವಣಿಯಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ರಕ್ತವನ್ನಿಟ್ಟು ಸಮಯ ಒದಗಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಕೂಡಿಸುವಂತೆ ರಕ್ತದ ಬ್ಯಾಂಕಿ ನಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ್ರವವನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಬೇಕಾದಾಗ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯುವಂತೆ, ರಕ್ತದ್ರವವನ್ನು ಬೇಕಾದಾಗ ತೆಗೆದು ಉಪಯೋಗಿಸು ತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹಣದ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಲೇಣೆದೇಣೆಗಳು ಲಾಭದ ಆಸೆಯಿಂದ ಜರುಗು ತ್ತವೆ. ರಕ್ತದ ನಿಧಿಯಲ್ಲಾದರೋ ಪರೋಪಕಾರವೇ ದೊಡ್ಡಲಾಭ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬ್ಯಾಂಕೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ರಕ್ತ ನಿಧಿಯೇ ಆಗಲಿ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಲು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದರ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಠೇವಣಾತಿಗಳು ಒದಗಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ರಕ್ತನಿಧಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಈ ಠೇವ ಣಾತಿಯನ್ನು ದಾನಿಗಳು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದಲೂ ಕೊಡುವ ರಕ್ತದಿಂದ ಪಡೆಯಬೇಕು. ರಕ್ತನಿಧಿ ದೊಡ್ಡದಾದಷ್ಟೂ ನಾವು ಏಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಡೆಸಬಹುದು.

ರಕ್ತದ ಪುಡಿ (Plasma Powder)

ಹೀಗೆ ಶೇಖರಿಸಿಟ್ಟ ನಿಧಿಯಿಂದ ದ್ರವವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಂದರೆಯಿದೆ. ಈ ಬಂಡವಾಳವು ದ್ರವರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಒಂದು ಊರಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಊರಿಗೆ ಸಾಗಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ರೆಫ್ರಿಜರೇಟರುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಈ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಈಚೆಗೆ ರಕ್ತತುಂಬುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸುಧಾರಣೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ನೀರಿನ ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಹೋಗುವಂತೆ ರಕ್ತದ್ರವವನ್ನು ಶೋಷಿಸಿದರೆ ರಕ್ತದ ಪುಡಿಯು ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಈ ಪುಡಿಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಬೆರಸಿ ಪುನಃ ದ್ರವರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದು ದೇಹಕ್ಕೆ ತುಂಬಲು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಪುಡಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕಾಲವಾದರೂ ಇಡಬಹುದು. ಇದನ್ನು ರೆಫ್ರಿಜರೇಟರುಗಳಲ್ಲಿಡುವ ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ಇದು ಘನರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಪುಡಿಯನ್ನು ಗಾಜಿನ ಸೀಸೆಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಾವಿರಾರು ಮೈಲಿಗಳು ದೂರವಿರುವ ಊರುಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಗಿಸಬಹುದು. ರಕ್ತ ಪುಡಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ತಯಾರಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ರಕ್ತಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಬೇಕು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಅಮೆರಿಕಾ, ರಷ್ಯಾ ಮತ್ತಿತರ ಮುಂದುವರಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನೂರಾರು ರಕ್ತ ನಿಧಿಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮತ್ತು ಈ ದೇಶಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೂ ರಕ್ತನಿಧಿಯ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ರಕ್ತನಿಧಿಯನ್ನು ಕಲ್ಕತ್ತಾ, ಲಾಹೋರ್, ಬೊಂಬಾಯಿ, ಮದ್ರಾಸು, ಬೆಂಗಳೂರು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಕ್ತತುಂಬುವ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಕೆಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಷ್ಟು ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ರಕ್ತನಿಧಿಯ ಉದ್ದೇಶ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲ.

ರಕ್ತನಿಧಿಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ಈಗ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ರಕ್ತನಿಧಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಯೋಣ. ಕಲ್ಕತ್ತಾ ನಗರದ ರಕ್ತನಿಧಿಯು ಇಂಡಿಯಾ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳಾ ಪ್ರಾಂತೀಯ ರೆಡ್-ಕ್ರಾಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಸಂಸ್ಥೆ. ಈ ರಕ್ತನಿಧಿಯ ನಿಯುಕ್ತಮಂಡಲಿಯು ತನ್ನ ಈಗಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ೧೯೪೨ರ ಜನವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲುಮಾಡಿತು. ಇದು ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಹೈಜೀನ್ ಮತ್ತು ಪಬ್ಲಿಕ್ ಹೆಲ್ತ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದೆ. ೧೯೪೪ನೆಯ ಇಸವಿ

ಜನವರಿ ೯ನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ವರೆಗೆ ಈ ನಿಧಿಗೆ ೨೨,೬೧೧ ದಾನಿಗಳು ರಕ್ತಕೊಟ್ಟರು. ಈ ರಕ್ತಶೇಖರಣೆಯಿಂದ ೩,೮೮೫ ಸೇರು ರಕ್ತವಸೆಯನ್ನು ತಯಾರ್ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಶಾಂತಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಲಕ್ಷ ಪ್ರಜೆಗೂ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೧,೨೫೦ ಸೇರು ರಕ್ತಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವುದೆಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ೨೦ ಲಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಕಲ್ಕತ್ತಾಕ್ಕೆ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೨೫,೦೦೦ ಸೇರು ರಕ್ತ ಬೇಕು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ವಿಮಾನಧಾಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅಪಾರವಾಗಿ ರಕ್ತ ಬೇಕೆಂದು ನೀವೇ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಲಂಡನ್, ಮಾಸ್ಕೋ ನಗರಗಳ ರಕ್ತನಿಧಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಕಾರ್ಯವು ಬಹು ಅಲ್ಪವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಆದರೆ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯು ಉಳಿದ ಇಂಡಿಯಾಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ರಕ್ತವನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿದೆ ಎಂಬುದು ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದ ಅಂಶ.

ಕಲ್ಕತ್ತಾ ರಕ್ತನಿಧಿಯು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. (೧) ದಾತರನ್ನು ಚುನಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. (೨) ರಕ್ತವನ್ನು ಶೇಖರಿಸುವುದು. (೩) ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ರಕ್ತಪರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ರಕ್ತವನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸುವುದು (Processing). ಹದಗೊಳಿಸಿದ ರಕ್ತವನ್ನು ಸಿವಿಲ್ ಮತ್ತು ಮಿಲಿಟರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಿಗೆ ತುರತುಬಿದ್ದಾಗ ಒದಗಿಸುವುದೇ ಈ ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಶೇಖರಣೆಯ ಅಂತ್ಯೋದ್ದೇಶ.

ದಾತರನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು :—ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ದಾನಮಾಡಲು ಮುಂಬರುವ ದಾತರನ್ನು ಚುನಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧವಿರುವವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ದಾತನೂ ತಾನು ರಕ್ತವೀಯುವುದು ತನ್ನ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಯಾರಾದರೂ ಶತ್ರು ವಿಮಾನ ದಾಳಿಗೊಳಗಾಗಿ ರಕ್ತವನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯ ಒದಗಬಹುದು. ಲೋಕ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಂಚ ರಕ್ತವನ್ನೂ ಸಹ ಕೊಡದವನು ಇತರರಿಂದ ಶೇಖರವಾದ ರಕ್ತವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಯಾವ ಹಕ್ಕೂ ಪಡೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗಿ ದಾತರುಗಳನ್ನು ಸಾಮೂಹಿಕ ಗುಂಪುಗಳಿಂದ—ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು, ಕ್ಲಬ್ಬುಗಳು, ಆಫೀಸುಗಳು, ರೈಲ್ವೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಿ ಶೇಖರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈರೀತಿ ಶೇಖರಿಸಲು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಒಡೆಯರೊಡನೆ ಭೇಟಿ, ನೌಕರರುಗಳಿಗೆ ರಕ್ತನಿಧಿಯ ಉದ್ದೇಶ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ವಿವರಣೆ ಮೊದಲು ನಡೆಯಬೇಕು. ರಕ್ತ

ನಿಧಿಯ ಉದ್ದೇಶ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ದಾತರ ಸಹಾಯ ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೆಂದು ಕಲ್ಕತ್ತಾ ರಕ್ತನಿಧಿಯವರ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ರಕ್ತನಿಧಿಯ ಕಚೇರಿಯ ಕೆಲಸವು ರಕ್ತ ಶೇಖರಣೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ದಾತರ ಜಮಾವಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟು ಗುರುತರವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ರಕ್ತನಿಧಿ ಕಚೇರಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಸಾವಿರಾರು ದಾತರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆ ಮಾಡುವುದು, ಅವರಿಗೆ ರಕ್ತ ಕೊಡಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ದಿನಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡುವುದು, ಮತ್ತು ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವರುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಚೀಟಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದು, ರಕ್ತನಿಧಿಯ ದಾತರುಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಡೆದ ರಕ್ತ ಪರೀಕ್ಷೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಡುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ರಕ್ತನಿಧಿಯ ಕಚೇರಿ ವರ್ಗದವರಿಗೇ ಸೇರಿದುದು.

ರಕ್ತಶೇಖರಣೆ :—ರಕ್ತಶೇಖರಣೆಯು ರಕ್ತನಿಧಿಯ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಹೊರಗಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೆ (ಅಂದರೆ ಎಂಟು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ) ೬೦-೭೦ ದಾತರ ರಕ್ತವನ್ನು ಶೇಖರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಜನ ದಾತರಿಂದ ರಕ್ತ ತೆಗೆಯಲು ಸೌಕರ್ಯವಿದೆ. ರಕ್ತ ಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ದಾತರುಗಳಿಗೆ ಟೀ, ಕಾಫೀ, ಹಾಲು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ದಾತರ ರಕ್ತದ ಸಾಧಾರಣ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗುರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆ ಮೇಲೆ ದಾತರನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಈಚೆಗೇನಾದರೂ ಆಗಿದ್ದ ಕಾಹಿಲೆಗಳ ವಿಚಾರ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವರು. ಗೂರಲು, ಮಲೇರಿಯಾ, ಮೇಹಸಂಬಂಧ ಮುಂತಾದ ಕಾಹಿಲೆಗಳಿದ್ದರೆ ಅಂತಹವರಿಂದ ರಕ್ತವನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ದಾತರ ಹೃದಯ ಮತ್ತು ರಕ್ತನಾಳಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆ ನಡೆಯುವುದು. ಹೃದಯದ ಕಾಹಿಲೆಯವರ ಮತ್ತೂ ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡವು ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿರುವವರ ರಕ್ತವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ದಾತರ ದೇಹತೂಕವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವರು. ಬಹಳ ತೂಕ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿರುವವರು ಮತ್ತು ನಿಸ್ತೇಜರಾಗಿರುವವರು ದಾತರಾಗಲು ಅನರ್ಹರು. ದಾತರ ವಯಸ್ಸೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯಾಂಶ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ೧೮ ರಿಂದ ೬೦ ವಯಸ್ಸಿನೊಳಗಿರುವವರನ್ನೇ ದಾತರನ್ನಾಗಿ ಚುನಾಯಿಸುವರು.

ಈ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಡೆದ ಮೇಲೆ ದಾತರನ್ನು ಒಂದು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ಅವರ ಮೊಣಕೈ ಬಳಿಯಿರುವ ಒಂದು ಮಲಿನ ರಕ್ತನಾಳಕ್ಕೆ ಸೂಜಿ ಚುಚ್ಚಿ ರಕ್ತ ತೆಗೆಯುವರು. ತೆಗೆದ ರಕ್ತವು ರಬ್ಬರ್ ಕೊಳವಿಯ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಗಾಜಿನ ಸೀಸೆಗೆ ಬೀಳುವುದು. ಈ ಸೀಸೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಬ್ಬರ್ ಕೊಳವಿ,

ಗಾಜಿನ ಕೊಳವಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದು ಒಣಗಿಸಿ, ೧೨೦°c ಸೆಂ. ಶಾಖದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೨ ಘಂಟೆಯ ಕಾಲ ಇಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧದ ಕಶ್ಮಲವಾಗಲೀ ಕ್ರಿಮಿಗಳಾಗಲೀ ಸೇರಲವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸೀಸೆಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೋಡಿಯಂ ಸಿಟ್ರೇಟ್ ಲವಣದ ನೀರನ್ನಿಟ್ಟಿರುವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಬ್ಬರಿಂದ ೧½ ಪಾವಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ರಕ್ತವನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ತೆಗೆಯುವ ರಕ್ತವು ಗಂಡಸರಲ್ಲಿ ಅವರ ಒಂದು ಪೌಂಡ್ ದೇಹ ತೂಕಕ್ಕೆ, ಸರಾಸರಿ ೩ ಸಿ.ಸಿ. ಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ೧೦೦ ಪೌಂಡು ತೂಕವಿರುವ ಗಂಡಸಿನಿಂದ ೩೦೦ ಸಿ.ಸಿ. ಮತ್ತು ಅದೇ ತೂಕದ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳಿಂದ ೨೫೦ ಸಿ.ಸಿ. ರಕ್ತ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ.

ರಕ್ತ ತುಂಬಿದ ಸೀಸೆಗಳನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವರು. ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮುಂದೆ ಹದಗೊಳಿಸುವ (Processed) ತನಕ ರೆಫ್ರಿಜರೇಟರುಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವರು.

ಇಲ್ಲಿನ ವರೆಗೂ ರಕ್ತನಿಧಿಯ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿಯೇ ರಕ್ತವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ರಕ್ತವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಾಕಾದಷ್ಟು ದಾತರು ಮುಂಬರುವಾಗ ಅಂದರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಆಫೀಸಿನ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನೌಕರರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ರಕ್ತಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಅವರುಗಳಿರುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ರಕ್ತ ತೆಗೆಯುವ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಮೊದಲು ರಕ್ತನಿಧಿಯ ಆಫೀಸಿನವರು ಆ ಆಫೀಸು ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುವರು. ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಆ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದಾತರ ಹೆಸರುಗಳು ಮತ್ತಿತರ ವಿವರಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಪುನಃ ರಕ್ತನಿಧಿಯ ಆಫೀಸಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವರು. ಅನಂತರ ದಾತರುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಚೀಟಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲಾಗುವುದು. ಕಲ್ಕತ್ತಾ ನಗರದ ಹೊರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರುಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಕತ್ತಾ ನಗರದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ದಾತರುಗಳಿಗೆ ರಕ್ತಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಕಾಫೀ ಹಾಲು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುವರು.

ಹೊರಗಡೆ ರಕ್ತ ತೆಗೆಯುವ ಕಟ್ಟಡದ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ರಕ್ತ ತೆಗೆಯುವ ಕೋಣೆಯು ಕಶ್ಮಲವಿಲ್ಲದೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಗಾಳಿ ಬೆಳಕುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಒಂದು ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳಾಯಿ ಇರಬೇಕು.

ರಕ್ತ ತೆಗೆಯುವ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯು ರಕ್ತ ತೆಗೆಯುವ ಹೊತ್ತಿಗಿಂತ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಮುಂಚೆ ಸಲಕರಣೆಗಳೊಡನೆ ಆ ಜಾಗವನ್ನು ಸೇರಿ ಸಿದ್ಧರಾಗುವರು. ರಕ್ತ ತುಂಬಿದ ಸೀಸೆಗಳನ್ನು ಉಪ್ಪು ಮತ್ತು ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಶೀತ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತರಲಾಗುವುದು.

ಕಲ್ಕತ್ತಾ ನಗರದ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ತಗೆಯಬೇಕಾದರೆ ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು ಏಳೆಂಟು ದಿನಗಳ ಮುಂಚೆಯೇ ರಕ್ತತೆಗೆಯಲು ಸರಿಯಾದ ದಿನ, ರಕ್ತಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ದಾತರುಗಳು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ರಕ್ತನಿಧಿಗೆ ತಿಳಿಸುವರು.

ಆ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ವಿಧಾನವನ್ನು ಯಾವ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಾಗಲೀ ನಡೆಸಬಹುದು. ರಕ್ತ ತುಂಬುವ ಸೀಸೆಗಳನ್ನು ರಕ್ತನಿಧಿಯಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾವ ವೈದ್ಯನಾದರೂ ರಕ್ತವನ್ನು ತೆಗೆದು, ರಕ್ತನಿಧಿಗೆ ವಿಧಾನಗೊಳಿಸಲು ಕಳುಹಿಸಕೊಡಬಹುದು.

ರಕ್ತ ತುಂಬುವಿಕೆ

ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ರಕ್ತ ತುಂಬುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು ಎರಡು. (೧) ನೇರವಾಗಿ ದಾತರ ರಕ್ತನಾಳದಿಂದ ತೆಗೆದ ರಕ್ತವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಾಹಕರ ರಕ್ತನಾಳಕ್ಕೆ ತುಂಬುವುದು. (೨) ದಾತರಿಂದ ತೆಗೆದ ರಕ್ತವನ್ನು ಒಂದು ಗಾಜಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿ ಅನಂತರ ಅಚ್ಚರಕ್ತವನ್ನೋ ಅಥವಾ ಹದಗೊಳಿಸಿದ ರಕ್ತವನ್ನೋ ಪರಿಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಕೊಡುವುದು.

ಕೂಡಿಟ್ಟ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತುಂಬಬಹುದು. ಅಥವಾ ಸಿಟ್ರೇಟ್ ಲವಣದ ನೀರಿನೊಡನೆ ಬೆರಸಿ ೧೦-೧೫ ನಿಮಿಷಗಳು ತಡಮಾಡಿ ಕೊಡಬಹುದು. ಅಥವಾ ಸಿಟ್ರೇಟ್ ರಕ್ತವನ್ನು ೭-೮ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ರೆಫ್ರಿಜರೇಟರುಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅನಂತರ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ರೆಫ್ರಿಜರೇಟರುಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟ ರಕ್ತದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ರಕ್ತದ್ರವವನ್ನೋ ರಕ್ತವಸೆಯನ್ನೋ, ಅಥವಾ ರಕ್ತ ಕಣಗಳನ್ನೋ ಸಮಯವರಿತು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಯಾವ ರೂಪದ ರಕ್ತವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೂ ತುಂಬುವ ದ್ರವವನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ (ಸುಮಾರು ಒಂದು ಸೆಕೆಂಡಿಗೆ ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ರಕ್ತದಂತೆ) ತುಂಬುವುದು ಕ್ಷೇಮಕರ. ಕಾಹಿಲೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ೧೦೦ ಸಿ.ಸಿ.ಯಿಂದ ೧೦೦೦ ಸಿ.ಸಿ.ಗಳ ವರೆಗೆ (ಸುಮಾರು ೧/೪ ಪಾವಿನಿಂದ ೩ ಪಾವಿನ ವರಿಗೆ) ರಕ್ತ ತುಂಬುವರು. ಪುನಃ ಪುನಃ ಒಬ್ಬ ರೋಗಿಗೆ ರಕ್ತ ತುಂಬುವ ಪ್ರಮೇಯಗಳೂ ಒದಗುವುವು. ರಕ್ತವನ್ನು ತುಂಬುವಾಗ ಪರಿಗ್ರಾಹಕನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು

ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಕುಸಿದುಬೀಳುವ (Collapse) ಯಾವ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ತೋರಿದರೂ ಕೂಡಲೆ ರಕ್ತ ತುಂಬುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವರು.

ದಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಂತಿ

ವಿಮಾನದಾಳಿಗೆ ತುತ್ತಾದವರಲ್ಲಿ ಸೇಕಡ ಹತ್ತರಷ್ಟು ಜನಗಳಿಗೆ ಗಾಯಗೊಂಡ ತಕ್ಷಣ ರಕ್ತ ತುಂಬದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಎಷ್ಟು ಜನ ವಿಮಾನದಾಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಗಾಯಗೊಳ್ಳುವರೆಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಸೇಕಡ ೫೦ರಷ್ಟು ಜನರಿಗಾದರೂ ರಕ್ತ ತುಂಬಬೇಕಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಸೇಕಡ ೬ ರಷ್ಟು ಯೋಧರು ಈ ರೀತಿ ಗಾಯಗೊಳ್ಳುವರು. ಇವರಿಗೆಲ್ಲಾ ರಕ್ತ ತುಂಬಲು ಎಷ್ಟು ರಕ್ತ ಒದಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಬಹುದು. ಶಾಂತಿಸಮಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಕ್ತ ತುಂಬುವುದು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ರಕ್ತನಿಧಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಬೇಕು.

ಸಾಮೂಹಿಕ ಗುಂಪುಗಳಾದ ಆಫೀಸು, ಕಾರ್ಖಾನೆ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಶೇಖರಿಸಬಹುದು. ಅಂತಹ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಒಂದು ಕಾರ್ಯಕಾರೀ ಸಮಿತಿಯು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಂತಹ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಆಫೀಸರುಗಳನ್ನು ಮುಂಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ, ಕೆಳಗಿನ ನೌಕರರುಗಳಿಗೆ ಸಂಶಯ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಅನೇಕರು ದಾನಿಗಳಾಗಲೊಪ್ಪುವರು. ಒಬ್ಬ ವೈದ್ಯರು ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ೩೦—೪೦ ಜನರ ರಕ್ತ ತೆಗೆಯಬಹುದು. ಅನೇಕ ದಾತರು ರಕ್ತ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವುದಾದರೆ ಅವರು ರಕ್ತನಿಧಿಗೆ ಬಂದು ರಕ್ತ ಕೊಡಬೇಕಾದ ತೊಂದರೆ ಏನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ರಕ್ತ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬಹುದು. ರಕ್ತ ತುಂಬುವ ಸಾಧನಗಳಿರುವ ಕಡೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ತುರ್ತು ಆವಶ್ಯಕತೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ರಕ್ತವನ್ನು ಕೊಡಲುರಕ್ತ ನಿಧಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ರಕ್ತ ಕೊಡುವಿಕೆಯಿಂದ ನೋವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಕೆಡುಕಾಗಲೀ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಕ್ತವನ್ನು ಮೊಳಕೈಯಿನ ಒಂದು ಮಲಿನ ರಕ್ತನಾಳವನ್ನು ಸೂಜಿಯಿಂದ ಚುಚ್ಚಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ನೋವು, ಒಂದು ಸೂಜಿಯನ್ನು ಚುಚ್ಚುವ ನೋವಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಕ್ಷಣಿಕವಾದುದು. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ರಕ್ತವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ದಾತರ ದೇಹಕ್ಕೆ ಹಲವು ಉಪಯೋಗಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಕೊಡುವುದು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ರಕ್ತ ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಖಂಡಿತ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಬಗೆಯ ಅನಾರೋಗ್ಯವೂ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ರಕ್ತ ಕೊಟ್ಟಮೇಲೆ ದಾತರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಮನಸ್ಸಿನ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವುದೇ ಹೊರತು ರಕ್ತ ಕಮ್ಮಿಯಾದ್ದರಿಂದಲ್ಲ. ರಕ್ತ ಕೊಟ್ಟು ತಕ್ಷಣವೇ ದಾತರು ತಮ್ಮ ಸಾಧಾರಣ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ತೊಂದರೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಿರತರಾಗಬಹುದು. ರಕ್ತ ಕೊಟ್ಟಕೂಡಲೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಟೆನ್ನಿಸ್, ಫುಟ್‌ಬಾಲ್ ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಅಂದರೆ ರಕ್ತವನ್ನು ದೇಹದಿಂದ ತೆಗೆದರೆ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ನಿತ್ರಾಣವು ಆಗುವುದಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳುವದಾದರೆ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೪ ಅಳತೆ ಸೇರಿನಷ್ಟು ರಕ್ತವಿದೆ. ಎಷ್ಟು ರಕ್ತ ದಾನ ಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದು ಆ ಜೀವಿಯ ದೇಹ ತೂಕವನ್ನನುಸರಿಸಿದೆ. ಒಂದುಸಲಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರಿಂದ ೧½ ಪಾವಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ರಕ್ತವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ರಕ್ತವನ್ನು ದಾತರು ಒಂದು ವಾರದೊಳಗಾಗಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಎರಡು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮುಂಚೆ ದಾತರಿಂದ ಪುನಃ ರಕ್ತ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ದಾತನು ಪದೇ ಪದೇ ರಕ್ತವನ್ನು ತನ್ನ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕುಂದು ಬರದಂತೆ ದಾನಮಾಡಬಹುದು. ಒಬ್ಬ ಕೂಲಿಗಾರನು ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ೨೧೫ ಸೇರು ರಕ್ತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ೭ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲಕ್ಕೆ ೧½ ಪಾವು ರಕ್ತದಂತೆ ೧೪೦ ಸಾರಿ ರಕ್ತ ಕೊಟ್ಟಿರುವಳೆಂದು ತಿಳಿದಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬಾಕೆಯು ೬ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ೧೨೦ ಸೇರು ರಕ್ತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವಳೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕಾಮೂರವರು ೧೨೬ ಸಾರಿ ರಕ್ತ ದಾನಮಾಡಿ ೩೩ ಸೇರಿನಷ್ಟು ರಕ್ತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ನಮಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯ. ಇವರ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಇವರ ಸ್ನೇಹಿತರು ಇವರಿಗೆ ೫೦೦ ರೂ. ಗಳ ಒಂದು ನಿಧಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ನಮಗೆ ರಕ್ತಕೊಡುವಿಕೆಯ ಭಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡಲೆ ತೊಲಗಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಊರಿನ ದಾತರುಗಳು ೨ ತಿಂಗಳಿಗೊಂದು ಸಲ ರಕ್ತಕೊಡಲು ಹಿಂಜರಿಯಕೂಡದು.

ಅನೀಮಿಯಾ, ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಶ್ವಾಸಕೋಶದ ಕಾಹಿಲೆಗಳು, ಗೂರಲು, ರಕ್ತದ ಕಮ್ಮಿ ಒತ್ತಡ ಮತ್ತಿತರ ಯಾವ ತರಹ ಕ್ರೂರ ಕಾಹಿಲೆಗಳಿರುವವರನ್ನೂ ದಾನಿಗಳಾಗಿ ಖಂಡಿತ ಚುನಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ದಾತನನ್ನೂ ಅವನು ರಕ್ತ ಕೊಡುವ ಮುಂಚೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ರಕ್ತ ತೆಗೆಯುವ ಕಾರ್ಯವು ೧೫-೨೦ ನಿಮಿಷಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ದಾನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಚೇರಿ ಮತ್ತಿತರ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ರಜಾ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸದ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ½ ಘಂಟೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ಘಂಟೆ ಅವಕಾಶ ಪಡೆದು ರಕ್ತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಬಹದು.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮೇಲೂ ಕವಿದಿದ್ದ ಯುದ್ಧದ ಮೋಡಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ತೆರಪಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿವೆ. ಆದರೂ ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಇದಿರಿಸುವದಕ್ಕೆ ನಾವು ಸಿದ್ಧರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು ಅಂಥಹ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಸಾವುನೋವುಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಕಡಮೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ರಕ್ತನಿಧಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಏರ್ಪಾಟು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ರಕ್ತವನ್ನು ಕೊಡುವ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಪ್ರಜೆಗಳು ಬೇಕು.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ರಕ್ತವನ್ನು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಕಾಹಿಲೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಮಕ್ಕಳು ಮಾತಾಪಿತೃವಾತ್ಸಲ್ಯಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ರಕ್ತ ಕೊಡಲು ಮುಂದಾಳುಗಳಾಗಿ ಬರುವರು. ಇತರ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತಕೊಡಲು ಹಿಂಜರಿಯುವರು.

ವೈದ್ಯರುಗಳೂ, ಪುರಪ್ರಮುಖರುಗಳೂ, ರೆಡ್-ಕ್ರಾಸ್ ಮತ್ತಿತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಜನಗಳಿಗೆ ರಕ್ತಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕರು ಉದಾರ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ರಕ್ತ ಕೊಡುತ್ತಿದಾರೆ. ಇತರ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಂಙ್ಕ್ತಿಯಾಗಿ ಗವರ್ನರುಗಳೂ ರಾಜರುಗಳೂ ರಕ್ತದ ನಿಧಿಗೆ ತಮ್ಮ ರಕ್ತಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ರಕ್ತನಿಧಿಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿ ಫಲದಾಯಕವಾಗಿಲ್ಲ. ರಕ್ತವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಕೂಡಿಸಿ ಅದರಿಂದ ದ್ರವವನ್ನೂ, ಪುಡಿಯನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ತೆಗೆದರೂ ಅಷ್ಟು ನಮಗೆ ಅನುಕೂಲ. ರಕ್ತಕೊಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಯೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಯ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿ.

ಈ ರಕ್ತ ತುಂಬುವಿಕೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮೂಢ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಮೊದಲು ತೊಲಗಬೇಕು. ಒಬ್ಬನ ದೇಹದಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ದೇಹಕ್ಕೆ ರಕ್ತವನ್ನು ತುಂಬುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಗ್ರಾಹಕನ ನಡತೆ ಮತ್ತು ಅನುವಂಶೀಯ ಗುಣಗಳು (Hereditary characteristics) ಬದಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನಡತೆ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳು ವಂಶಾನುಗತೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದುವು. ಆದುದರಿಂದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ನೀಗ್ರೋವೂ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲೇಯನೂ ಪರಸ್ಪರ ರಕ್ತಕೊಡುವುದು ಅಥವಾ ಹಿಂದೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯರುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ರಕ್ತಕೊಡುವುದು ತಪ್ಪೆಂಬ ಭಾವನೆಗೆ ಮೂಢತನವೇ ಕಾರಣ.

ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನೇಪಿಯರ್ ಅವರು ವೈದ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ವೈದ್ಯರೂ (ಇತರ ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ) ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. "ವೈದ್ಯರು ರಕ್ತ ಕೊಡುವ ಜನಗಳ ಮೌಢ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕು. ೧ ಪೈಂಟ್ ರಕ್ತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ, ರಕ್ತಕೊಟ್ಟವರು ಬಲಹೀನರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಹಿಲೆಗೆ ತುತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪುಂಸ್ತ್ವವು ಕಮ್ಮಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. ರಕ್ತಕೊಡುವವರ ಕುಂಟು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸದುತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಉದಾ.— ಕೆಲವರು "ನನಗೇ ರಕ್ತವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಇತರರಿಗೆ ಹೇಗೆ ರಕ್ತಕೊಡಲಿ" ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ "ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ರಕ್ತಬರುವುದಕ್ಕೆ ನೀನು ಆರೋಗ್ಯವಂತನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಿಂದ ರಕ್ತ ತೆಗೆಯುವುದೇ ಸರಿಯಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ" ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು "ನನಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದವನ ರಕ್ತ ದಿಂದ ಇತರರಿಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನ" ಎಂದು ಕೇಳುವರು. ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ "ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಊಟಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ನಿನ್ನ ರಕ್ತ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವ ನಿಗೂ ಮೊದಲು ಇಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಬಂದರೆ ಸಾಕು" ಎಂದು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು "ನಾನೇನೋ ರಕ್ತಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧ. ಆದರೆ ನನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆ, ಹೆಂಡತಿ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ"ವೆಂದು ವಾದಿಸುವರು. ಆಗ ವೈದ್ಯರು "ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ರಕ್ತಕೊಡುವವರು ಯಾರು? ನಿನ್ನ ತಾಯಿ, ತಂದೆ ಹೆಂಡತಿಗೆ ರಕ್ತ ಬೇಕಾದಾಗ ಏನು ಮಾಡುವುದು"? ಎಂದು ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕು. ವೈದ್ಯರೂ ಇತರ ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ತೆಗೆದ ಜಾಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ "ನಾನು ಮೊನ್ನೆ ರಕ್ತಕೊಟ್ಟೆ. ನನಗದರಿಂದ ಏನೂ ಅವಗುಣ ತೋರಿಬರಲಿಲ್ಲ. ನಾನಿನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಲ್ಲಿ ಮೂಢಜನರಿಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಯಾಗಿ ಅವರು ರಕ್ತಕೊಡಲು ಒಪ್ಪುವರು.

ರಕ್ತವನ್ನು ತುಂಬುವ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಂಟಾಗು ತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ—ಮೋಟಾರಿಗೋ, ರೈಲಿಗೋ, ಸಿಕ್ಕಿಯಾಗಲೀ ಇನ್ನಾವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಲೀ ಗಾಯಗೊಂಡು ರಕ್ತ ವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗಲೂ ಮೈಸುಟ್ಟುಕೊಂಡಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವ ಕಾರಣ ದಿಂದಾಗಲೀ ಭಯಾವೇಶವುಂಟಾದಾಗಲೂ, ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಪ್ರಸವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಿತಿ ಮೀರಿ ರಕ್ತಸ್ರಾವವಾದಾಗಲೂ, ಪಾಂಡುರೋಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾಹಿಲೆಗಳ

ಉಲ್ಬಣಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಣವನ್ನುಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ರಕ್ತವನ್ನು ತುಂಬಲೇಬೇಕು. ಈ ಸಂಜೀವನ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ಕೈಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ರೋಗಿಯು ಉಳಿಯುವುದೇ ಕಷ್ಟ. ರಕ್ತನಿಧಿಯು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಅಪಾಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಶಾಂತಿಕಾಲದಲ್ಲೂ ಹಾಗೇ ರಕ್ತನಿಧಿ ಆವಶ್ಯಕ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಒಂದು ವಿನಂತಿ. ಯುದ್ಧಾದಿ ವಿಪತ್ತುಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಬಾಧಿಸುತ್ತವೆ. ರೋಗಾದ್ಯುಪದ್ರವಗಳು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಬರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ ಅನುಭವಶಾಲಿಗಳೂ, ನಮ್ಮ ಹಿತೈಷಿಗಳೂ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿ, ಜನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ರಕ್ತಕೊಟ್ಟು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ರಕ್ತನಿಧಿಗಳು ಜಯಪ್ರದವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲೆಂದು ಹಾರೈಸೋಣ.

ಡಿ. ಶಾಮಣ್ಣ.

ನಿರ್ಲಿಪ್ತ

ಥಾಳೈಸಿ ಬೆಳಕು ಪರಿ-
ಮಳವ ಬೀರಿದ ದೀಪ
ತನಗೆ ತಾನೇ ಕುಂದಿ ನಂದಿತಿಂದು.
ತನ್ನ ಸುತ್ತಲು ಮುತ್ತಿ
ಬಂದ ಕತ್ತಲೆಯೊಡನೆ
ಹೋರಾಡಿ ಮರಣವನ್ನೈದಿತಿಂದು.

ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಲಿನ್ನು
ಗಣಾಗಣನೆ, ಎದೆತಮಟೆ
ಕೊನೆಯ ತಾಳವ ಹಿಡಿಯಲಿನ್ನು ಮುಂದೆ.
ಅಂಕು ಮುಗಿಯುವ ಮುನ್ನ
ತೆರೆಯು ಜಾರಿತು ಕೆಳಗೆ.
ಬಂದನೇ ಕಾಯ್ವೆನೆಂದೊರೆದ ತಂದೆ ?

ಸುಖದೊಳೋಲಾಡಿರಲು
ಹರುಷದಲಿ ಹಿಗ್ಗಿದ್ದೆ.
ದುಃಖದಲಿ ಕುಗ್ಗಿ ನರಳಿರುವೆನಿಂದು.
ಅದು—ಅಂತೆ ; ಇದು—ಇಂತೆ
ಕೈಬೀಸಿ ನಡೆದಿಹೆನು
ಸುಗ್ಗಿ ಕುಳಿರುಗಳು ಬರಿ ಋತುಗಳೆಂದು.

ಬಾಳುವೆಯು ಬಯಲುಂಗಸ-
ನೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.
ಇಂದು ತಿಳಿದರು ಕೂಡ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ.
ಸಂತೆಯಲ್ಲಲೆದಾಡಿ
ಸುಖಿಸಿ ದುಃಖಿಸಿ ನರರು
ಮತ್ತೆ ಮರಳುವರಲ್ಲ ? ಅಂತೆ ಎಲ್ಲ.

ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಂಜನವ
ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತೊಡೆದೆ.
ಉತ್ಸಾಹ-ಪ್ರತಿಭೆಗಳು ಕುಸಿದವಿಲ್ಲ
ಇರಲೇನು ? ಹಣ್ಣು ಹಣ್-
ಆಗಿಸುವ ದುಃಖಗಳು
ಮಣ್ಣುಗೂಡುತ ತಾವೆ ಹುಸಿದವಿಲ್ಲ.

ಈ ಅಂಜನದ ಲೇಪ-
ವಿದ್ದ ನಯನದಿ ನೋಡೆ
ಸೌಂದರ್ಯ ಹೊಳಪು ಕಳೆದಿರುವ ಮಣ್ಣಾಯ್ತು.
ಮಂಗಳವು ವಿಶ್ವಚ-
ಕ್ರದ ಗತಿಯು ತಿರುಗಾಯ್ತು.
ಸಣ್ಣದಾಗಿರೆ ಸತ್ಯ, ಸಾವ್ ಸುಣ್ಣಗಾಯ್ತು.

ಮಾಯವಾಗಿದೆ ಮೋಹ.
ಪ್ರಖರವಾಗಿಹ ಬುದ್ಧಿ
ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಹುದು. ಮನ ಸುಮ್ಮನಿಹುದು.
ಜೀವವಿದು ಪಯಣ ಬೆಳ-
ಸಿರುವ ಮಳಲಿನರಣ್ಯ
ಹೂಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕೂಡ ಕಮ್ಮಗಿಹುದು.

ಸಾಯ್ವೆನೆನುವೆಯಾ ? ನಿನಗೆ
ಮುಳ್ಳೆ ಮುಳುವಾಗುವದು.
ಬಾಳ್ವೆನೆನೆ ಮರಣವೇ ಶರಣವಿಹುದು.
ದೈವಗತಿಯಿಂದ ತಿಳಿ-
ವಿಂಗೆ ಚ್ಯುತಿ ಬಂತೆನಲು
ಅದಕು ಹಿರಿ ತಿಳಿವಿನಾ ಸ್ಫುರಣವಿಹುದು.

ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಂಜನದ
ಮಹಿಮೆಯರಿದರಿದೀಗ.
ಈವುದು ನಿಲಿಂಪರಾನಂದವನ್ನು ;

ಆತುಮನ ಸಿರಿನಾಡಿ-
ನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸೆ ಬಹ
ಶಾಂತಿ ಕಾಂತಿಯನಂದ ಚೆಂದವನ್ನು.

ಮಾನವರ ನಡುವೆ ನಿರ್-
ಲಿಪ್ತ ನಿಂತಿರುವನವ
ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಗೊಳದಿ ಗೊಮ್ಮಟನ ತೆರದಿ.
ತನಗಿಂತ ಮುಂದಿನ್ನು
ಬೆಳಕಿಲ್ಲವೆನಲವನು
ತಮವಾಗಿ ಕವಿಯುವನು ಜಗವ ಭರದಿ.

—ವಿನಾಯಕ

ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಚಾರ

ಧರ್ಮನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳ ಸಂಬಂಧ

ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಸದಾಚಾರ ಇವುಗಳ ಧರ್ಮನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿನ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡುವಾಗ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ವಿರೋಧಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಶ್ರುತಿ ವಿರುದ್ಧ ಶ್ರುತಿ, 'ಅತಿರಾತ್ರೇ ಷೋಡಶಿನಂ ಗೃಹ್ಣಾತಿ'— 'ನಾತಿರಾತ್ರೇ ಷೋಡಶಿನಂ ಗೃಹ್ಣಾತಿ'—ಈ ರೀತಿ ಎರಡು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧ ಶ್ರುತಿಗಳು ಕಂಡುಬಂದಾಗ ವಿಕಲ್ಪಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ವಿಕಲ್ಪ ಎಂಟು ವಿಧವಾಗಿ ದುಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂಥ ವಿರೋಧವಚನಗಳನ್ನು ವಿಷಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಮೀಮಾಂಸಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. 'ಮನುಃ ಪುತ್ರೇಭ್ಯೋದಾಯಂ ವ್ಯಭಜತ್ (ತೈ. ಸಂ. ೩-೧-೯-೪)—ಇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೂ ತಂದೆಯ ಆಸ್ತಿ ಒಂದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಇದೆ. ಅದೇ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ (ತೈ. ಸಂ. ೨, ೫-೨-೭) 'ತಸ್ಮಾಜ್ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ ಪುತ್ರಂ ಧನೇನ ನಿರವಸಾಯಯಂತಿ'—ಎಲ್ಲಾ ಆಸ್ತಿಯೂ ಹಿರಿಯ ಮಗನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ವಿರೋಧದಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪಮಾಡದೆ ಮೊದಲನೆಯ ನಿಯಮವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆಪಸ್ತಂಬರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡನೆಯ ವಿರೋಧ ಸ್ಮೃತಿ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ಮೃತಿ. ಇಂಥ ವಿರೋಧಗಳಲ್ಲಿ ತರ್ಕದಿಂದ ಗ್ರಾಹ್ಯಾಗ್ರಾಹ್ಯವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. 'ಸ್ಮೃತ್ಯೋರ್ವಿರೋಧೇ ನ್ಯಾಯಸ್ತು ಬಲವಾನ್ ವ್ಯವಹಾರತಃ' (ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ). ಮೂರನೆಯ ವಿರೋಧ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ವಿರುದ್ಧ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ. ಇಲ್ಲೂ ಸ್ಮೃತಿ ಸ್ಮೃತಿವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರದ ನಿಯಮವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಇವಲ್ಲದೆ, ಇತರ ವಿರೋಧಗಳು ಬಂದಾಗ, ಸ್ಮೃತಿಗಿಂತ ಶ್ರುತಿಶ್ರೇಷ್ಠ, ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಕ್ಕಿಂತ ಸ್ಮೃತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ—ಹೀಗೆ ನಿರ್ಣಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮ.

ಒಂದೇ ಜಾತೀಯ ಅಂದರೆ, ಶ್ರುತಿ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ವಿರೋಧ ಬಂದಾಗ ವಿಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಒಂದು ಪಕ್ಷವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಕಲ್ಪದ ಉಪಯೋಗ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೂ ಆಗುತ್ತೆಂದಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ 'ಏಕವಶೇನ ಇತರಾ ನೀಯೇರನ್' ಅಂದರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು

ಗೌಣವೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂಬ ನ್ಯಾಯವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಇದರ ಉದಾಹರಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಯಾರಾದರೂ ಮೃತರಾದರೆ ಮೃತನ ಆಸ್ತಿ ಯಾರಿಗೆ ಸೇರಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಹೆಂಡತಿ, ಮಗಳು, ತಾಯಿ, ತಂದೆ ಇವರಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಸ್ತಿ ಸಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. 'ಪತ್ನೀದುಹಿತರಶ್ಚೈವ ಪಿತರೌ ಭ್ರಾತರಸ್ತಥಾ | . . . ಸ್ವರ್ಯಾತಸ್ಯ ಹ್ಯಪುತ್ರಸ್ಯ ಸರ್ವವರ್ಣೇಷ್ವಯಂ ವಿಧಿಃ (೨, ೧೩೫-೧೩೬). ಬೇರೆ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಕಾಳಿದಾಸ, ತನ್ನ ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನಿಪುತ್ರಕ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಮರಣಾನಂತರ ಆತನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಏನುಮಾಡ ಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟಿರಲಾಗಿ ದುಷ್ಯಂತನ ಅಮಾತ್ಯನು ಆ ಆಸ್ತಿ ರಾಜನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ದುಷ್ಯಂತ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ಗರ್ಭಸ್ಥಪುತ್ರನಿಗೆ ಪಿತೃಧನದ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆಯೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. (ನನು ಗರ್ಭಃ ಪಿತ್ರ್ಯಂ ರಿಕ್ಥಮರ್ಹತಿ.—ಶಾಕುಂತಲ ೬, ೨೩). ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸ್ಥಾನಕೊಡಲಿಲ್ಲ; ಈ ರೀತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳ ವಿರೊಧವಿದ್ದರೆ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಇತರ ಸ್ಮೃತಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಯಿತು.

ಈಗ ಶ್ರುತಿ ಮತ್ತು ಸ್ಮೃತಿ ಇವುಗಳ ವಿರೋಧವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ವಿಚಾರ ವನ್ನು ನೋಡೋಣ:

ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿವಿರೋಧೇ ತು ಶ್ರುತಿರೇವ ಗರೀಯಸೀ |
ಅವಿರೋಧಂತು ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸ್ಮಾರ್ತಂ ವೈದಿಕವತ್ಸದಾ ||

ಈ ಜಾಬಾಲ ವಚನವನ್ನು ಕುಲ್ಲೂಕ ಭಟ್ಟರು ಮನುಸ್ಮೃತಿ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿ ಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಂತೆ ಸ್ಮೃತಿ ಶ್ರುತಿ ವಿರೋಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ತ್ಯಾಜ್ಯ. 'ಜಾತಪುತ್ರಃ ಕೃಷ್ಣ ಕೇಶೋಽಗ್ನೀನಾದಧೀತ' ಹೀಗೆಂದು ಶ್ರುತಿ ಇದೆ. ಯಾವನಿಗೆ ಗಂಡುಮಗು ವಾಗಿದೆಯೋ ಅಂಥಾ ಕಪ್ಪುಕೂದಲು ಪುರುಷನು ಅಗ್ನ್ಯಾಧಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಜಾತಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಕೇಶ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಅಗ್ನ್ಯಾಧಾನಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾಲಮರ್ಯಾದೆ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆಯೆ ಹೊರತು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವವನೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದಲ್ಲ. ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನ್ಯಾಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇಷ್ಟೇ ಇದರ ಆಶಯ. ಈ ಶ್ರುತಿವಚನಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಸ್ಮೃತಿ ವಚನ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ: 'ಅಷ್ಟಾಚತ್ವಾರಿಂಶದ್ವರ್ಷಾಣಿ ವೇದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ (ಬೋ. ಧ. ಸೂ.) ಈಗ ಮನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಎಂಟನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡಿ. 'ಗರ್ಭಾಷ್ಟಮೇಽಬ್ದೇ ಕುರ್ವೀತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯೋಪನಯನಮ್' (೨. ೩೬) ಮುಂದೆ ಬೋಧಾಯನರ

ಮತಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ನಲವತ್ತೆಂಟುವರ್ಷ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕಾದರೆ ಐವತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮತ್ತು ವೈಶ್ಯ ಇವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಕಾರಣ, ಅವರ ಉಪನಯನ ಕಾಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲದ ಮೇಲೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇಂಥಾ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನ್ಯಾಧಾನ ಯಾವಾಗ ಮಾಡಬೇಕು ? ಈ ಮಾತು ಶ್ರುತಿವಿರುದ್ಧವೆಂದು ಸ್ಮೃತಿಕಾರರು ಕಂಡು ಬೋಧಾಯನರ ವಚನವನ್ನು ದುರ್ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡಿದರು.

ಸ್ಮೃತಿ ಒಂದುವೇಳೆ ವೇದವಿರೋಧೀ ಆಗಿರದಿದ್ದರೆ, ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಧಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವು ಉಪಲಬ್ಧ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೂ, ಸ್ಮೃತಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಶ್ರುತಿ ಇತ್ತೆಂದು ಅನುಮಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮೀಮಾಂಸಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಿರೋಧೇತ್ವನಪೇಕ್ಷ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್ ಅಸತಿಹಿ ಅನುಮಾನಮ್.—ಹೀಗೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೀಮಾಂಸಾ ಸೂತ್ರವಿದೆ. (ಜೈ. ೧, ೩, ೩—೪). ಯಾವಜ್ಜೀವಮಗ್ನಿಹೋತ್ರಂ ಜುಹುಯಾತ್ ' ಎಂಬ ಈ ಶ್ರುತಿ ನಲವತ್ತೆಂಟು ವರ್ಷ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸ್ಮೃತಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿದೆ. ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಹೊರತು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಸ್ಮೃತಿ ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಯಾರು ಮಾಡಿದರೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರ ಉತ್ತರವನ್ನು ಪೂರ್ವಮೀಮಾಂಸಾ ಸೂತ್ರಗಳಭಾಷ್ಯಕಾರ ಶಬರಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ನಿಯಮ ' ಆತ್ಮನಃ ಅಪುಂಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಚ್ಛಾದಯದ್ಭಿಃ '—ತಮ್ಮ ಪೌರುಷ ಹೀನತ್ವವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುವವರು ಯಾರೋ ಮಾಡಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ತ್ಯಾಜ್ಯ ! ಹೀಗೆಂದು ಶಬರಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ಮೃತಿವಿರೋಧದ ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ: ಹೆಂಡತಿ, ಮಗ, ದಾಸ, ಇವರು ಗಳಿಸಿದ ಹಣ ಯಾರದೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಯಾವ ಪುರುಷನಿಗೆ ಈ ಸ್ತ್ರೀ, ಮಗ, ದಾಸ ಇವರು ಸಂಬಂಧ ಉಳ್ಳವರೋ ಅಂಥ ಪುರುಷನಿಗೆ ಆ ಹಣ ಸೇರತಕ್ಕದೆಂದು ಸ್ಮೃತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಅವರ ಮತದಲ್ಲಿ ಭಾರ್ಯಾ, ಪುತ್ರ ಮತ್ತು ದಾಸ ಇವರಿಗೆ ಧನದ ಅಧಿಕಾರವೇ ಇಲ್ಲ.

ಭಾರ್ಯಾ ಪುತ್ರಶ್ಚ ದಾಸಶ್ಚ ತ್ರಯ ಏವಾಧನಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ
ಯತ್ತೇ ಸಮಧಿಗಚ್ಛಂತಿ ಯಸ್ಯತೇ ತಸ್ಯತದ್ಧನಂ ||

—ಹೀಗೆ ಮನು ಸ್ಮೃತಿ (ಮ. ೮. ೪೧೬) ಶ್ಲೋಕ ವಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲೂ ಬಂದಿದೆ. ಇದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ' ಪತ್ನೀಹಿ ಪಾರಿಣಹ್ಯಸ್ಯೇಶೇ '—ಮನೆಯ ವಸ್ತು

ಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವಿದೆ ಎಂಬುದು ಶ್ರುತಿ ವಚನ. ಹಿಂದೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಪತಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಯಜ್ಞಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ದ್ರವ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಯಜ್ಞಮಾಡುವುದು ಶಕ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಧನದ ಅಧಿಕಾರ ಶ್ರುತಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ 'ಸ್ವವತ್ತಾಮಪಿ ದರ್ಶಯತಿ' ಎಂಬ ಮೀಮಾಂಸಾ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ತಂದೆ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಲಗಳನ್ನು ಹಂಚುವ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಇದೇ ಬಗೆಯ ವಿರೋಧ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ತಂದೆಯ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಲ (ರಿಕ್ಥ ಮತ್ತು ಋಣ) ಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಸಮವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸ್ಮೃತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಒಂದುಸಲ ಹೇಳಿರುವಂತೆ 'ತಸ್ಮಾಜ್ಜ್ಯೇಷ್ಠಂಪುತ್ರಂ ಧನೇನ ನಿರವಸಾಯಯಂತಿ'—ಹಿರಿಯ ಮಗನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆಸ್ತಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವ ಶ್ರುತಿ ಇದೆ. ಈ ಶ್ರುತಿ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ 'ಮನುಃ ಪುತ್ರೇಭ್ಯೋ ದಾಯಂ ವ್ಯಭಜತ್'—ಎಂಬ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಶ್ರುತಿ ಎಲ್ಲಾ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸಮನಾಗಿ ಆಸ್ತಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಮತ್ತು ಅದೇ ಗ್ರಾಹ್ಯವೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಮಹತ್ವ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ಕೊಂಚ ಬರುತ್ತಾದರೂ ಶ್ರುತಿ ಮತ್ತು ಸ್ಮೃತಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಪುಷ್ಕಳವಾಗಿರುವುವಲ್ಲದೆ ಆ ವಿಷಯ ಬಹಳ ಜಿಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೂಡಿದುದೂ ಆಗಿದೆ. ಯಾವ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದ ಉಲ್ಲೇಖ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೋ ಆ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅದು ಶ್ರುತಿಗೆ ವಿರೋಧವೇ ಅಥವಾ ಅನುಕೂಲವೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ 'ಪರಮತಂ ಅಪ್ರತಿಷಿದ್ಧಂ ಅನುಮತಂ ಭವತಿ'—ಬೇರೆ ಮತದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಿಷೇಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಅನುಮತಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ'—ಎಂದು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲೂ ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು Silence shows consent when it is a duty to speak ಎಂದು ಹೇಳುವ ವಾಡಿಕೆ ಉಂಟು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ 'ದೇಶಜಾತಿಕುಲಧರ್ಮಾಶ್ಚಾಮ್ನಾಯೈರವಿರುದ್ಧಾಃ ಪ್ರಮಾಣಮ್' (ಗೌ. ಧ. ಸೂ. ೧೧, ೨೦)—ವೇದಗಳಿಗೆ ಯಾವ ದೇಶಧರ್ಮ, ಜಾತಿಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಕುಲಧರ್ಮಗಳು ವಿರೋಧವಲ್ಲವೊ ಅವು ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗುತ್ತವೆಂದು ಗೌತಮರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. 'ದೇಶಧರ್ಮಜಾತಿಧರ್ಮಕುಲಧರ್ಮಾನ್ ಶ್ರುತ್ಯಭಾವಾದಬ್ರವೀನ್ಮನುಃ'—(ವ. ಧ. ಸೂ ೧, ೧೭) ದೇಶಧರ್ಮ—ಮುಂತಾದವು ವೇದದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಮನು ಅವು ಪ್ರಮಾಣಗಳೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದಾಗಿ ವಸಿಷ್ಠರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಆಚಾರ ಧರ್ಮಗಳ ಹೊರತು ದೇಶ

ಧರ್ಮ, ಜಾತಿಧರ್ಮ, ಕುಲಧರ್ಮ ಅಲ್ಲದೆ ಪಾಷಂಡೀ—ಅಂದರೆ ವೇದವಿರೋಧೀ ಜನರ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಮನು ತಮ್ಮ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ದೇಶಧರ್ಮಾನ್ ಜಾತಿಧರ್ಮಾನ್ ಕುಲಧರ್ಮಾಂಶ್ಚ ಶಾಶ್ವತಾನ್
ಪಾಷಂಡಗಣಧರ್ಮಾಂಶ್ಚ ಶಾಸ್ತ್ರೇಽಸ್ಮಿನ್ ಉಕ್ತವಾನ್ಮನುಃ

(ಮ. ೧-೧೧೮)

ಈ ರೀತಿ ಮನು ವೇದಗಳಿಗೆ ಅವಿರೋಧವಾದ ಪಾಷಂಡೀ ಜನರ ಆಚಾರಗಳಿಗೂ ಮಾನ್ಯತೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಆಶ್ವಲಾಯನ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರದಲ್ಲೂ 'ಅಥ ಖಲೂಚ್ಚಾವಚಾ ಜನಪದಧರ್ಮಾ ಗ್ರಾಮಧರ್ಮಾಶ್ಚ ತಾನ್ ವಿವಾಹೇ ಪ್ರತೀಯಾತ್' | ಯತ್ತು ಸಮಾನ ತದ್ವ ಕ್ಷ್ಯಾಮಃ'—ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿ ದೇಶಾಚಾರಗಳಿಗೆ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟು ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಾವು ಹೇಳಿರುವುದಾಗಿ ಆಶ್ವಲಾಯನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಿವಾಹ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೇಳುವ ಮಾತಿಗೂ ಮಾನ್ಯತೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆಪಸ್ತಂಬರು ಧರ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

'ಸ್ತ್ರೀಭ್ಯಃ ಸರ್ವವರ್ಣೇಭ್ಯಶ್ಚ ಶೇಷಧರ್ಮಾನ್ಪ್ರತೀಯಾತ್' |

(ಆ. ೨, ೧೧, ೨೯)

ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕೆಯನ್ನು ಬಚ್ಚಿಡುವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಹೇಳಿರಬೇಕು. ಇಂಥ ಧರ್ಮಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದು ಕಠಿಣವಾದುದ ರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ರೀತಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಆಚಾರಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ದೊರೆತ ದ್ದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಹಳ ಗೋಜಲುಂಟಾಗಿದೆ. ಶಿಷ್ಟನೆಂದರೆ ಆರ್ಯಾವರ್ತದಲ್ಲಿನ ವೇದಜ್ಞ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಮೊದಲು ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆರ್ಯಾವರ್ತದ ಮೊದ ಲಿನ ಸಂಕುಚಿತ ಅರ್ಥ ಮುಂದೆ ಬೆಳೆದು ಬೆಳೆದು ಅದರ ಕ್ಷೇತ್ರ ಇಂದು ಸಮಗ್ರ ಭರತ ಖಂಡದಷ್ಟು ಹೇಗೆ ಆಯಿತೆಂಬುದು ಈಗ ಗೊತ್ತೇ ಆಗಿದೆ. ಇಂಥ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ನೋಡೋಣ: ಭಿನ್ನ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ, ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ದೂರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಭಾಗಗಳ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಬೋಧಾಯನರು ಐದು ವಿಧ ವಾದ ವಿರೋಧೀ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(ಬೋಧಾ. ೧. ೧, ೧೭-೨೪)

ಪಂಚಧಾ ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿಃ ದಕ್ಷಿಣ ತಸ್ತಥೋತ್ತರತಃ ಯಾನಿ ದಕ್ಷಿಣತಸ್ತಾನಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯಾಮಃ | ಯಥೈ ತದನುಪೇತೇನ ಸಹ ಭೋಜನಂ ಸ್ತ್ರಿಯಾಸಹ ಭೋಜನಂ ಪರ್ಯುಷಿತ ಭೋಜನಂ ಮಾತುಲಪಿತೃಸ್ವಸೃದುಹಿತೃಗಮನಮಿತಿ—ತಂದೆ ತನ್ನ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲೆ ಮಗನೊಡನೆ ಊಟಮಾಡುವುದು, ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಊಟಮಾಡುವುದು, ಹಳಸಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು, ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮಗಳು ಮತ್ತು ಸೋದರ ಮಾವನ ಮಗಳು ಇವರೊಡನೆ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಇವು ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿವೆ. ಉತ್ತರ ದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಉಣ್ಣೆ ಮಾರುವುದು, ಮದ್ಯಪಾನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶಸ್ತ್ರ ಹಿಡಿಯುವುದು, ಸಮುದ್ರಗಮನ ಮುಂತಾದವು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಈ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ದೋಷಾರೋಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಯಾ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಅವು ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗುತ್ತವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಗೌತಮರು ಅವು ಸುಳ್ಳೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಶಿಷ್ಟವಾದ ಆಗಮಗಳಿಗೂ, ಸ್ಮೃತಿಗಳಿಗೂ ಅವು ವಿರೋಧವಾಗಿವುದರಿಂದ ಅವಷ್ಟೂ ಅನಾದರಣೀಯವೆಂದು ಬೋಧಾಯನರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಾಜಮನೆತನಗಳು ಆಗಿಹೋದವೆಂದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಾಲಿದಾಸನ ಮಾಲವಿಕಾಗ್ನಿಮಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಶುಂಗ ಮನೆತನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರದಾಗಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಯಮಿತ್ರ, ಅಗ್ನಿಮಿತ್ರ ಮತ್ತು ವಸುಮಿತ್ರ—ಈ ರೀತಿ ಮೂವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜರಾದರು. (ಪೇಷ್ವೆಗಳ ಮನೆತನವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರು ರಾಜರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ).

ಸೋದರಮಾವನ ಮಗಳ ಮದುವೆ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರಯಾನ ಈ ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ವಾದಗ್ರಸ್ತ. ಇವುಗಳ ಸಮರ್ಥನಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರುತಿ ಆಧಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಖಟಾಟೋಪವನ್ನು ಹಲವರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸೋದರಮಾವನ ಮಗಳ ಮದುವೆ ಎಲ್ಲಾ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಿಗೂ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ. "ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಮಗ ಮಗಳು ಇವರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂಯೋಗವಾಗುವುದೆಂದು" ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ಶಥಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಚನಕ್ಕೆ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಮದುವೆ ಆಗುವುದೆಂದು ಮಾತುಲಕನ್ಯಾಪರಿಣಯವಾದಿಗಳು ಅರ್ಥಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಋಗ್ವೇದದ ಖಿಲಸೂಕ್ತದ ಒಂದು ಋಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ 'ಸೋದರಮಾವನ ಮಗಳು' ಎಂದು ಕಂಡುಬರುವ ಶಬ್ದದಿಂದ ಮಾತುಲಕನ್ಯಾವಿವಾಹವಿತ್ತೆಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಸ್ಮೃತಿ ಟೀಕಾಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಅಪರಾರ್ಕರು ಆ ಋಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾತುಲಕನ್ಯಾವಿವಾಹದ ನಿಷೇಧವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬರು,

ಮಾತುಲಕನ್ಯಾದಾನವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ವೇದ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಮಾಡುವವರು ಅದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಕ್ಲೇಶಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರ ನಿಜ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾತುಲಕನ್ಯಾವಿವಾಹವು ಹಲವು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಮೃತಿಗಳಿಗೂ ವಿರೋಧವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಂತ್ರವಾರ್ತಿಕಕಾರರಾದ ಕುಮಾರಿಲಭಟ್ಟರು ಅರ್ಜುನಸುಭದ್ರಾವಿವಾಹ, ಕೃಷ್ಣ ರುಕ್ಮಿಣೀವಿವಾಹ ಮುಂತಾದವು ಹೇಗೆ ಧರ್ಮ್ಯವೆಂಬ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಮಾಡಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ, ಅರ್ಜುನ ಅವನ ಮಿತ್ರ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯ. ಯದ್ಯದಾಚರತಿಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತತ್ತದೇವೇತರೋಜನಃ| ಸಯತ್ಪ್ರಮಾಣಂ ಕುರುತೇ ಲೋಕಸ್ತದನುವರ್ತತೇ| (ಗೀತಾ ೩-೨೧.) ಹೀಗೆ ಸ್ವತಃ ಹೇಳುವ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಅಧರ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಚರಿಸುವನು? ಅರ್ಥಾತ್ ಹಾಗೆ ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಉತ್ತರಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ದುಹಿತಾ ವಸುದೇವಸ್ಯ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಚ ಸ್ವಸಾ' ಹೀಗೆಂದು ಮಹಾಭಾರತ ಆದಿಪರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸುಭದ್ರೆ ಅರ್ಜುನನ ಸ್ವಂತ ಸೋದರಮಾವನ ಮಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಮಹಾಭಾರತದ ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರು ಮದ್ಯಪಾನಮಾಡಿ ಮತ್ತರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. 'ಉಭೌಮಧ್ವಾಸವಕ್ಷೀಬೌ ದೃಷ್ಟಾಮೇ ಕೇಶವಾರ್ಜುನೌ.' ಇದರ ಮೇಲೂ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ ಸ್ವರೂಪದ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಎತ್ತಿ ಅದರ ಖಂಡನೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಸುರಾ ಒಂದುವೇಳೆ ವರ್ಜ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಮಧು ಮತ್ತು ಸೀಧು ಇವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ನಿಷಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೆ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರು ಮಧುಪಾನ ಮಾಡಿದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾರಣ: ಅವರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು. ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಿದ್ದರೂ ಅದರ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಖಟಾಟೋಪ ಮಾಡಲಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯ ಮತ್ತು ಐಚ್ಛಿಕವೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದಿಂದ ಅವು ನಿಷಿದ್ಧವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. 'ಗಾಮನುವಂಧ್ಯಾಮಾಲಭೇತ'-ಕರು ಇಲ್ಲದಿರುವ ಹಸುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಶ್ರುತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮಧುಪರ್ಕಪೂಜೆ ವೇಳೆಯಲ್ಲೂ ಶಿಷ್ಟ ಅತಿಥಿಗಳ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಹತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಹಿರಿಯ ಮಗನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಂದೆಯ ಆಸ್ತಿ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದೆಂದು ವಿಧಿ ಹೇಳಿದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೂ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರೈಮೊಜೆನಿಚರ್ (Primogeniture) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರಾಜ್ಯದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮವಿದ್ದು "ನಹಿ ರಾಜಸುತಾಃಸರ್ವೇ ರಾಜ್ಯೇ ತಿಷ್ಠಂತಿ

ಭಾಮಿನಿ" ಈ ರೀತಿ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳು ಇವನ್ನು ನಿಷಿದ್ಧವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿವೆ. ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲೂ, ಹಲವು ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ನಿಯೋಗದ ವಿಧಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಮನು ಅದನ್ನು ಪಶುಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಉಢಾಯಾಃ ಪುನರುದ್ವಾಹಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಂಶಂ ಗೋವಧಂ ತಥಾ ಕಲೌ ಪಂಚ ನಕುರ್ವೀತ ಭ್ರಾತೃಜಾಯಾಂ ಕಮಂಡಲುಂ (ಆದಿತ್ಯಪುರಾಣ) ಶ್ರುತಿಕಾಲೀನ ಈ ಐದು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈಗ ಇದರ ಮೇಲೆ, ಯಾರು ಯಾತಕ್ಕೆ ಈ ನಿಷೇಧ ಮಾಡಿದರೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನವಂತರು ಸಮಾಜ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ (ಲೋಕಗುಪ್ತ್ಯರ್ಥ) ಈ ನಿಷೇಧ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನವಂತರು ಮಾತ್ರ ಲೋಕ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಶ್ರುತಿ ವಿಹಿತ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ತನ್ನ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ರಕ್ಷಣೆ ವಿಷಯ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಸರ್ವತ ಆತ್ಮಾನಂ ಗೋಪಯೇತ್—ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು' ಹೀಗೆಂದು ಶ್ರುತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಾನಂ ಸತತಂ ರಕ್ಷೇದ್ದಾರೈರಪಿ ಧನೈರಪಿ—ಈ ಮಹಾಭಾರತದ ವಚನಕ್ಕೂ ಇದೇ ಅರ್ಥ. ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಧರ್ಮವೆಂದು, ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಧರ್ಮವೆಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ತನಗೆ ತೋರಿದ್ದೆಲ್ಲ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಜ್ಞಾನವಂತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಚೀನರು ಮಾನ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮನು ಮತ್ತು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದರು. ಪರಿತ್ಯಜೇದರ್ಥ ಕಾಮೌ ಯೌಸ್ಯಾತಾಂ ಧರ್ಮವರ್ಜಿತೌ || ಕಾಮವಾದುದು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದರೆ ಅದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಮನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಅದೇ ಮನು, ಧರ್ಮಂ ಚಾಪ್ಯಸುಖೋದರ್ಕಂ ಲೋಕವಿಕ್ರುಷ್ಟಮೇವಚ—ಧರ್ಮ ದುಃಖದಾಯಕ ಅಥವಾ ದುಃಖಪರಿಣಾಮಿ ಮತ್ತು ಜನರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಪ್ರಿಯವಾಗುವದಾದರೆ, ಅದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಯಜ್ಞಮಾಡುವುದು ಧರ್ಮ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ದ್ರವ್ಯ ಕಳ್ಳತನದ ವಿನಾ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ವಿಶ್ವಜಿತ್ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು, ಇದು ಧರ್ಮವೆಂದು ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಸರ್ವಸ್ವದಲ್ಲಿ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರ ಮತ್ತು ದಾಸಾದಿಗಳ ಅಂತರ್ಭಾವ ಮಾಡಕೂಡದು. ಎಲ್ಲಾ ಧನವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ಹೆಂಗಸು ಮಕ್ಕಳು ಉಪವಾಸ ಬೀಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗುವುದಾದರೆ ಅದನ್ನು ಅಧರ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಸ್ಮೃತಿಯ ಮಿತಾಕ್ಷರ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವೇಚನೆಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಮರಣಾನಂತರ ಮಕ್ಕಳು ಅವರ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಲಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವಿಭಜೇರನ್ಸುತಾಃ ಪಿತ್ರೋರೂರ್ಧ್ವಂ ರಿಕ್ಥಮೃಣಂ ಸಮಮ್ | (ಯಾ. ೨, ೧೧೭). ಮನು, 'ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಗನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು, ಕೊನೆಯಪಕ್ಷ ದೊಡ್ಡ ಭಾಗ ಕೊಡಬೇಕು'—ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ (ಮನು. ೯, ೧೧೨). ಹಾಗಾದರೆ ಮನುಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದರೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿ ಮಿತಾಕ್ಷರಕಾರರು "ವಿಷಮ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರ (ಶ್ರುತಿ) ಹೇಳಿವೆ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದು ಲೋಕವಿದ್ವಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಅವಲಂಬನೆ ಮಾಡಕೂಡದು. ಕಾರಣ ಧರ್ಮವಾದರೂ ಅದು ಅಸ್ವರ್ಗ್ಯ ಮತ್ತು ಲೋಕವಿದ್ವಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಕೂಡದು"—ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಮಧುಪರ್ಕಾದಿ ಪ್ರಸಂಗದ ಗೋವಧೆ, ನಿಯೋಗದಿಂದ ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿ ಮುಂತಾದವು ನಿಷೇಧವಾಗಿರುವುದರ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ವಿಷಮವಿಭಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಮಾನವಿಭಾಗವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶಾಸ್ತ್ರಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಜನರಿಗೆ ಅದು ಬೇಕಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೇ ಮಿತಾಕ್ಷರಕಾರರು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಮೇಲೆ ಹಲವರು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು (ಶಾಸ್ತ್ರ ತಿಳಿದವರು) 'ಗವಾಲಂಬಾದಿ ವೇದವಿಹಿತ ಕಾರ್ಯಗಳು ಕಾಮ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂಬುದಿಲ್ಲವೆಂದು' ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಯಾರಾದರೂ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಕಾಮ್ಯಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಈ ಹೊತ್ತು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟರೆ ನೀವು (ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು) ಅವರನ್ನು ಮಾಡಗೊಡಿಸುವಿರಾ? ಸ್ವರ್ಗದ ಇಚ್ಛೆ ತನಗೆ ಇದೆಯೆಂದು, ಇಂದು ಯಾವನಾದರೂ ಗವಾಲಂಬನ ಮಾಡುವೆನೆಂದರೆ ಅವನು ಜನರಿಂದ ಕಲ್ಲಿನ ಏಟನ್ನು ತಿನ್ನದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಗೋಹತ್ಯೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾಮ್ಯಧರ್ಮವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಉಪಪಾತಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ಥಾನ ದೊರೆತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ನಿಷಿದ್ಧವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯಿತು. ಜ್ಞಾನವಂತರು ಲೋಕರಕ್ಷಣದ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಈ ನಿಷೇಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಇದರ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು: 'ಈ ಹಳೆಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾವೇ ಯಾಕೆ ಕೆದಕಿ ತೆಗೆಯಬೇಕು?' ಎಂದು. ನಾವು ಅದನ್ನು ತೆಗೆಯದೆ ಇದ್ದರೆ ಪ್ರಪಂಚ ಅವನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿದ ಹೊರತು ಸುಮ್ಮನೆ ಇರುತ್ತದೆಯೆ? ಈಗ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಗ್ರಂಥಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚುಮಂದಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೋಷವನ್ನು

ನಾವು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದು ಅದನ್ನು ದೂರ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹಾಲನ್ನು ಕದ್ದು ಕುಡಿಯುವ ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ ಆಗುವುದು. ತನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಯಾರೂ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಬೆಕ್ಕು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರೂ ಅದರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ದೊಣ್ಣೆ ಏಟು ಬೀಳದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು. ಇಂದು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ, ಮುಂದಿನ ೨೫ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಯಾವದು ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡುವುದು ಜರೂರಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದನ್ನು ನಾವು ಮಾಡಿಯೇವು ಎಂಬುದರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾಲ ಈಗ ಬಂದಿದೆ. ಇರಲಿ.

ಶ್ರುತಿಮಾನ್ಯವಾದ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗಳು ಇಂದು ಬಂದುಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇವುಗಳ ಉದಾಹರಣೆ ಮೊದಲೇ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈಗ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಹೇಮಾದ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಚತುರ್ವರ್ಗಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲೂ, ಮಾಧವರು ಪರಾಶರ ಸ್ಮೃತಿಯ ಮೇಲಣ ತಮ್ಮ ಟೀಕೆಯಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗಳ ನಾಮಾವಳಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನಿಯೋಗ, ಅಕ್ಷತಯೋನಿ ಕನ್ಯೆಯ ವಿವಾಹ, ಅಸವರ್ಣ ಕನ್ಯೆಯ ವಿವಾಹ, ಆತತಾಯಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲದಿರುವುದು, ಹಡಗಿನಿಂದ ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಗುವವರಿಗೆ ಶುದ್ಧಿ, ಸತ್ರದೀಕ್ಷಾ, ಕಮಂಡಲು ಧಾರಣ (ಸಂನ್ಯಾಸ), ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನ, ಸೌತ್ರಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಸುರಾಪಾನ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮ, ದತ್ತಕ ಮತ್ತು ಔರಸ (ಗಂಡು) ಮಕ್ಕಳನ್ನುಳಿದು, ಇತರ ವಿಧವಾದ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ; ಸೋಮವಿಕ್ರಯ, ಶೂದ್ರಾನ್ನಗ್ರಹಣ, ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾತೃಗಳು ಕೂಡದೆಂದಿರುವುದರಿಂದ ಆ ನಿಷೇಧ ಈಗ ವೇದಾಜ್ಞೆಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಆಗಿದೆ.—ಈ ರೀತಿ ಆ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ತಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಏತಾನಿ ಲೋಕಗುಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಕಲೇರಾದೌ ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ
ನಿವರ್ತಿತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪೂರ್ವಕಂ ಬುಧೈಃ
ಸಮಶ್ಚಾಪಿ ಸಾಧೂನಾಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ವೇದವದ್ಭವೇತ್

(ಪರಾಶರಮಾಧವೀಯ)

ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಇಂದು ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ ಏನಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ವಿಚಾರಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬಲಿ ಮತ್ತು ಜಾವಾ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೂ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಸಮುದ್ರಪ್ರಯಾಣ ನಮಗೆ

ನಿಷಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಅವರ ಸಂಬಂಧ ಕಿತ್ತುಹೋಯಿತು. ನಾನಾ ಧರ್ಮಪಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಜಗಳವಾಗಿ ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಕೀಳುತನದಿಂದ ನೋಡಿದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಶೈವರ ಪಾಶುಪತ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವರಾಹ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ 'ವಿಶ್ವಮೋಹನ'ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತ ವಾಗಿ ಶೈವಾಗಮದಲ್ಲಿ

ಚಾತುರ್ವೇದೋಽಪಿಯೋ ವಿಪ್ರೋ ದೀಕ್ಷಿತೋ ನ ಶಿವಧ್ವರೇ |
ಸತುಶೂದ್ರಃ ಪ್ರಮಂತವ್ಯೋ ನದೇಯಂ ತಸ್ಯ ಶಾಸನಮ್ ||

—ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಆತನು ಶೂದ್ರನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಶೈವರು ಹೇಳಿದರೆ, ಕಾಪಾಲಿಕ, 'ಪಾಶುಪತ, ಶೈವ ಮತ್ತು ಕ್ಷುದ್ರಕೆಲಸಗಾರ, ಇವರು ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಸೂರ್ಯದರ್ಶನಮಾಡಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವರ ಸ್ಪರ್ಶವಾದರೆ ಸ್ನಾನವೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು' ಸ್ಮೃತಿಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹಲವು ವೈಷ್ಣವರು ಶಿವನಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಪಂಥ ಭೇದಗಳು ಹೋಗಿವೆ. ಈ ವಿಷಯ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಾಗ, ಎಲ್ಲಾ ದೇವದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಂದುಮಾಡಿ ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯ ಇವೆರಡೇ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯ ಇವುಗಳ ಹೊರತು ನಮಗೆ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರತೀಕಗಳೆಂದು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇತರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಂದು ಮಾಡಬೇಕು. ವಿಶಿಷ್ಟ ದೇವತೆಗಳ ಭಕ್ತರ ಇಂಥ ಅಭಿಮಾನ ನೋಡಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಆಚಾರಗಳಿಂದ ಧರ್ಮನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಎಷ್ಟು ಕಠಿಣವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಈ ಮೇಲಣ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಕೇವಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳ ಕಡೆ ಬೆರಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಹುಚ್ಚುತನವಾದೀತು. ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸ್ಮೃತಿ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದ್ದಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ಮನುಸ್ಮೃತಿಯ ಮೇಲಣ ವಾರ್ತಿಕದಂತಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು (Administration of Justice) ಉತ್ತಮ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಕೇವಲಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ನಕರ್ತವ್ಯೋ ಹಿ ನಿರ್ಣಯಃ |
ಯುಕ್ತಿಹೀನೇ ವಿಚಾರೇತು ಧರ್ಮಹಾನಿಃ ಪ್ರಜಾಯತೇ ||

ದೇಶ ಜಾತಿ ಕುಲಾನಾಂಚ ಯೇಧರ್ಮಾಃ ಪ್ರಾಕ್ಪ್ರವರ್ತಿತಾಃ |
ತಥೈವ ತೇ ಪಾಲನೀಯಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ಪ್ರಕ್ಷುಭ್ಯತೇಽನ್ಯಥಾ ||

—ಹೀಗೆಂದು ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಡೆಗೆ ಬೆರಳು ತೋರಿಸಕೂಡದು. ಯುಕ್ತಿಬಿಟ್ಟು ನಿರ್ಣಯಮಾಡಿದರೆ ಧರ್ಮದ ಹಾನಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಶ, ಜಾತಿ, ಕುಲ ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವಂತೆ ಪಾಲಿಸಬೇಕು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಕ್ಷೋಭೆ ಹುಟ್ಟಿ ಅನರ್ಥವಾದೀತು. ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನಂಥ ಸಾರ್ವಭೌಮ ದೊರೆ ಉತ್ತರದ ಕಡೆಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಗೆ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತ ಬಂದು ಉತ್ತರದ ಕಡೆಯ ಆಚಾರವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಜನಾಪರಕ್ತಿ ಅಂದರೆ ರಾಜನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ಹುಟ್ಟೀತು. ಉತ್ತರದ ಕಡೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮೀನುತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯರು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶುಚಿರ್ಭೂತರಾಗಿ ಬರುವಾಗ ಶಾಲುಜೋಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾದ ಮೀನುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಅದನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ದೋಷವೆಂದೆಣಿಸಿದರೆ, ಅವರು, ನಾವು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಈರುಳ್ಳಿ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಗಳ ಕಡೆ ಬೆರಳುತೋರಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ದೋಷಹೊರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರದ ಕಡೆ ಮದ್ಯಪಾನ ನಿಷಿದ್ಧವಲ್ಲ. ರಜಸ್ವಲಾ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ—ಹೀಗೆಂದು ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಶೀತದ ತೊಂದರೆ ಬಹಳವಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಪದ್ಧತಿ ಬಂದಿರಬೇಕು. 'ನಮ್ಲೇಚ್ಛ ಭಾಷಾಂ ಶಿಕ್ಷೇತ'—ಎಂದು ವಸಿಷ್ಠ ಧರ್ಮಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ. (೬. ४೧) ಆದರೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಇಂದು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ? ಅಕ್ಬರನ ಫಡ್ನೀಸ್ ರಾಜಾ ತೋಡರ ಮಲ್ಲನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ಗ್ರಂಥರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತನೂ ಮ್ಲೇಚ್ಛಭಾಷೆ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಕಲಿತಿದ್ದ. 'ನಮ್ಲೇಚ್ಛಾಶುಚ್ಯಧಾರ್ಮಿಕೈಃ ಸಹ ಸಂಭಾಷೇತ'—ಈ ನಿಷೇಧವನ್ನು ನೀವು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತೀರಿ? ಇದನ್ನೂ ಒಂದುವೇಳೆ ಬದಿಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ 'ನಶೂದ್ರರಾಜ್ಯೇ ನಿವಸೇತ್'—ಶೂದ್ರನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರಕೂಡದು ಎಂಬ ವಚನವನ್ನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ನಾವೆಲ್ಲಿ ಅವರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದೆವು, ಅವರೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಗೆದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ'—ಎಂದು ಹಲವರು ಉಪಾಯ ಹೂಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಇಷ್ಟೇ. ನಾವು ನಮಗಿಂತ ಬಲಾಢ್ಯರಿಂದ ಒದೆ ತಿನ್ನೋಣ, ನಮಗಿಂತ ದುರ್ಬಲರಾದವರನ್ನು ಒದೆಯೋಣ. ಇದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಇದೆಯೇ? ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡದಿರುವವನು ದೊಡ್ಡ ಪಾತಕಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ;—("ವೀರಹಾವಾ ಏಷ ದೇವಾನಾಂ ಯೋಗ್ನಿ

ಮುದ್ವಾಸಯತೇ ”). ಆದರೆ ಇಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೂ ಒಬ್ಬ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರೀ ಕಾಣದ ಹಾಗೆ ಇದೆ. ಪವಿತ್ರ ಭಸ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಪೆನಿಗೆ ಕಾಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಕೊಡುವ ಹೊತ್ತು ಬಂದಿದೆ. ಶ್ರೌತ ಮತ್ತು ಸ್ಮಾರ್ತಗಳ ಬಹಳವಾದ ವಿಧಿಗಳು ಇಂದು ಬಂದಾಗಿವೆ. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವಂತ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಾವು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ವೇದಾಧ್ಯಯನದ್ದೂ ಅದೇಸ್ಥಿತಿ. ನಿತ್ಯ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ನಿಂತಿತು. ಒಂದೇ ಋಕ್ ನಿತ್ಯ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ರಿಯಾಯಿತಿ ದೊರೆತರೆ, ಅಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ನಿಯಮವಾಗಿ ಎಷ್ಟುಮಂದಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ‘ಸೇವಾಶ್ವವೃತ್ತಿರಾಖ್ಯಾತಾ| ಯದ್ಯತ್ಪರವಶಂ ಕರ್ಮ ತತ್ತದ್ಯತ್ನೇನ ವರ್ಜಯೇತ್ | (ಮನು ೪, ೧೫೯)—ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ: ಇದರ ಗತಿ ಏನು? ಧರ್ಮದ ಆಚರಣೆ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು, ಆ ಧರ್ಮ ‘ಹೃದಯೇನ ಅಭ್ಯನುಜ್ಞಾತ’—ಅಂದರೆ ಹೃದಯಕ್ಕೆ (Conscience) ಒಪ್ಪುವಂಥಾದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಅದು ಕೇವಲ ರುಪಾಯಿ, ಆಣೆ, ಪೈ. (Balance Sheet) ಅಂತಹ ಧರ್ಮವಿರಬಾರದೆಂದು ಧರ್ಮವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಇಂದ್ರ ಅಹಲ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಕರ್ಮಮಾಡಿದ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿ ವಸಿಷ್ಠ ಪುತ್ರವಧೆಗಾಗಿ ಶೋಕಪಟ್ಟು ಆತ್ಮಹತ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದು, ಆ ಚಂಡಾಲನಾದ ತ್ರಿಶಂಕುವಿನ ಪೌರೋಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಡಸಿದ. ಕೃಷ್ಣ ಸಾವಿರಾರು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಐದು ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ. ವ್ಯಾಸ ನೈಷ್ಠಿಕ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತತಿ ಉತ್ಪನ್ನಮಾಡಿದ. ಭೀಷ್ಮ ಆಜನ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಯಜ್ಞಮಾಡಿದ. ರಾಮ ಸೀತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಯಜ್ಞಮಾಡಿದ. ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಅಂಧನಾದರೂ ಯಜ್ಞಮಾಡಿದ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದವು. ಹಲವರು ಇವುಗಳ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಪೈಕಿ ಕೆಲವನ್ನು ಲಾಕ್ಷಣಿಕವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂದ್ರನೆಂದರೆ ಪರಮೇಶ್ವರ, ಅಹಲ್ಯೆ ಎಂದರೆ ರಾತ್ರಿ; ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಬ್ಬರ ಸಮಾಗಮಕ್ಕೆ ವ್ಯಭಿಚಾರವೆಂದು ಕೇವಲ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಹೇಳಿದೆ; ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ತಪಸ್ಸಿನ ಜೋರಿನಿಂದ ತ್ರಿಶಂಕುವಿನಿಂದ ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸಿದ; ದ್ರೌಪದಿ ಒಬ್ಬಳಲ್ಲ ಐವರು ದ್ರೌಪದಿಯರು ಇದ್ದರು; ವ್ಯಾಸರು ದೊಡ್ಡವರ ಹೇಳಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದರು; ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ತ್ರೀ ಇದ್ದಳು; ರಾಮ ಸೀತೆಯ ಸುವರ್ಣಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಜ್ಞಮಾಡಿದ; ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಬಂದಿತ್ತು—ಈ ರೀತಿ ಧರ್ಮವಿರೋಧೀ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವ

ಖಟಾಟೋಪವನ್ನು ಕುಮಾರಿಲಭಟ್ಟ ಮುಂತಾದ ಮೀಮಾಂಸಕರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, "ದೊಡ್ಡವರ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಾವು ಅನುಸರಿಸಬಾರದು ; ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವ ಹಸುವಿನಂತೆ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ ಆದೀತು ; ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಲೋಕರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ ಅವುಗಳ ಅನುಕರಣ ಮಾಡಬೇಕು"—ಹೀಗೆಂದು ನಿಷ್ಕರ್ಷೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು. (ಗೌ. ಧ. ಸೂ. ೧-೩-೪ ; ಆಪ. ಧ. ಸೂ. ೨-೬, ೧೩. ೭-೯, ಭಾಗವತಪುರಾಣ ದಶಮಸ್ಕಂಧ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ೩೩-೩೦), ಧರ್ಮವ್ಯತಿಕ್ರಮೋ ದೃಷ್ಟ ಈಶ್ವರಾಣಾಂಚ ಸಾಹಸಮ್ ತೇಜೀಯಸಾಂ ನದೋಷಾಯ ವಹ್ನೇಃ ಸರ್ವಭುಜೋ ಯಥಾ) ಆಚಾರಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆ ಬೇಕೆನ್ನುವವರಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕಚಿತ್ತ ಹೇಗೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆಯೊ ಅಂಥ ಪರಿವರಿವರ್ತನೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯಜನರ ಕೃತಿ ಮತ್ತು ವಿಚಾರ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯವಿರಬೇಕು. ಢೋಂಗಿತನ ಇರಬಾರದು. ದೇಶ ಕಾಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿ ಸಮಾಜರಕ್ಷಣೆಯಾಗಬೇಕು. ಸಮಾಜ ಮೂಲತಃ ಧರ್ಮತತ್ವವಿಮುಖವಾಗಬಾರದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಸ ಆಚಾರವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು (ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ), ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಆಸಕ್ತರಾಗುವರು. ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಆದದ್ದು ಅಧರ್ಮ್ಯವಲ್ಲ. ಇಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುವಷ್ಟು ಪರಿವರ್ತನವಾದಿಗಳ ಆಗ್ರಹವಿದೆ ಸನಾತನಿಗಳಾದ ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ವಿನಂತಿ.

ಪಾಂಡುರಂಗ ವಾಮನ ಕಾಣೆ

(ಶ್ರೀ : ಪಿ. ವಿ. ಕಾಣೆ ಅವರ 'ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರ' ಎಂಬ ಮರಾಠಿ ಗ್ರಂಥದಿಂದ—ಕನ್ನಡಿಸಿದವರು : ಕೌಲಗಿ ಶೇಷಾಚಾರ್ಯ).

ಆಧುನಿಕ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಂಗಭೂಮಿ

ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕದ ಶತಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸಿದರು. ಕಳೆದ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನೆರೆಯವರಾದ ಮರಾಠಿಗರು ತಮ್ಮ ನಾಟ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು, ತಮ್ಮ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು, ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದೇ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ.

೧೮೪೩ ರ ವರೆಗೆ ಎಂದರೆ ಪೇಶ್ವೆಯರ ಆಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಶರ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೆಲಕಾಲವಾಗುವವರೆಗೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ನಾಟಕವಾಗಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯಾಗಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತೆಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಬಹುಜನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮನರಂಜನೆಯ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾಧನಗಳೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಥೆ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, "ತಮಾಶೆ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಜಾನಪದ ರೀತಿ ನೀತಿಯ ದೃಶ್ಯಗಳು "ಲಳಿತ"ಗಳೆಂಬ ಬಯಲಾಟದ ಮಾದರಿಯ ಸಂವಾದಗಳು—ಸ್ಥೂಲದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ಏರ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ನಾಟಕದ ಉದಯವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾದ ವಿಷಯವಷ್ಟೇ. ಸಂಶೋಧಕನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಲಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಆದ್ಯನಾಟಕಕಾರರೆಂದರೆ ವಿಷ್ಣುದಾಸ ಭಾವೆ ಅವರೆಂದು ಈಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಂಶೋಧಕರು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ.[1] ವಿಷ್ಣುದಾಸ್ ಭಾವೆ ಅವರು ನಮ್ಮ ಗಡಿನಾಡಿನಲ್ಲಿಯ ಸಾಂಗ್ಲಿಯವರು. ೧೮೪೩ ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಸಾಂಗ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಒಡೆಯರಾದ ಅಣ್ಣಾ ಸಾಹೇಬ ಪಟವರ್ಧನ ಅವರು ಆ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಡಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಮ್ಮನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ವಿಷ್ಣುದಾಸ ಭಾವೆ ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳಂಥ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಬರೆದು ಅವುಗಳನ್ನು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ತರುವ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದರಂತೆ ೧೮೪೩ ರಲ್ಲಿ ಭಾವೆ ಅವರು

---

[1] ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮರಾಠಿ ನಾಟಕದ ಪೂರ್ವೇತಿಹಾಸವನ್ನು ಶಿವಾಜಿಯ ಕಾಲದ ವರೆಗೂ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

"ಸೀತಾಸ್ವಯಂವರ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಾಟಕ ಬರೆದು ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರು. ಅದರಂತೆ ಮುಂದೆ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಮೂಲವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಿ ತೋರಿಸಿದರು. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಅಧುನಿಕ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಮಾತು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವಿಷಯವಾದರೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವಂತಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ, ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮರಾಠಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಐದನೆಯ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿದುವು ಎಂಬುದು ಅಲ್ಲದೆ ತಾವು ಬರೆದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವೆ ಅವರು ಸ್ವತಃ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದರ ಮೇಲಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಮೊದಲ ನಾಟಕಕಾರ ನಟನೂ ಆಗಿದ್ದನೆಂಬ ವಿಷಯವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

ಭಾವೆ ಅವರು ಬರೆದು ಆಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ನಾಟಕಗಳು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವು ಅಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂದಿಗೆ ಆ ನಾಟಕಗಳ ಅವಶೇಷಗಳೆಂದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಗೀತಪದ್ಯಗಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಥವಾ ಬರವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಅವು ಸಾಧಾರಣ ತರಗತಿಯವೇ ಆಗಿದ್ದವೆಂದೂ ಸಂಶೋಧಕರು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಯೋಗ್ಯತೆ ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಕೀರ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾವೆ ಅವರ ನಾಟಕಗಳ ಲೋಕಪ್ರಿಯತೆಯಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡು ಕೆಲಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನಾಡುವ ಇನ್ನೆಷ್ಟೋ ಕಂಪನಿಗಳು ಸಾಂಗ್ಲಿಯ ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಆ ನಾಟಕಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಶ್ಯವಿದೆ. ಈ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ "ಅನುಬಂಧ" ರೂಪವಾಗಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದರ್ಧ ಪ್ರಹಸನ ಸ್ವರೂಪದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮೊದಮೊದಲು ಈ ಪ್ರಹಸನ ದೃಶ್ಯಗಳು ಅಭಿರುಚಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಡಮೆ ತರಗತಿಯವಾಗಿದ್ದು ಕೇವಲ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿಯೆಂದೇ ನಾಟಕಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೃಶ್ಯಗಳ ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿರು

ತ್ತಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಕೆಲವುವೇಳೆ ತೀರ ಗ್ರಾಮ್ಯದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬರಬರುತ್ತ, ನಾಟಕದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಸ್ತಾರಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಹಾಗೆ, ನಾಟಕ ನೋಡುವವರ ಅಭಿರುಚಿಯಾದರೂ ಕಾಲಾನುಗುಣವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತ ಹೋದ ಹಾಗೆ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿನ ಈ ಪ್ರಹಸನ ಪ್ರಕಾರಗಳು ತೀರ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಹೋದುವು.

ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕದ ಈ ಕಾಲಾವಧಿಯ ನಂತರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳ ಭಾಷಾಂತರದ ಕಾಲ ಬಂದಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ, ರಾಜವಾಡೆ, ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ ಚಿಪಳೂಣಕರ, ಲೇಲೆ ಮುಂತಾದವರು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಉಪಲಬ್ಧವಾದ ಯಾವತ್ತೂ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮರಾಠಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದರು. ಈ ನಾಟಕಗಳಾದರೂ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳಂತೆ ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದುವಲ್ಲದೆ ಅದೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥಿರಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಹಕಾರಿಯಾದವು. ಅಲ್ಲದೆ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕವು ಮುಂದೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಇಡುವಂತೆ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ನಾಟಕಗಳ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವು. ಈ ಅನುವಾದಿತ ನಾಟಕಗಳನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕಗಳೂ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬರಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದವು. ೧೮೫೭ ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಸತೆರದ ಶಿಕ್ಷಣಪದ್ಧತಿಯ ಫಲವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಹೊಸಹೊಸ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಕಾಣತೊಡಗಿದರು. ಆಂಗ್ಲಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ವಾಚನಾಭಿರುಚಿಯು ಹೊಸದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಜನಗಳಿಗೆ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಆದರ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಉಳಿಯದಾಯಿತು. ಈ ಅಸಮಾಧಾನದ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದ ಕೆಲ ಯುವಕರು ಆಂಗ್ಲ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ ಆಡಿ ನೋಡಿ ಸಮಾಧಾನಪಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಆ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕೆಲಕೆಲವುಸಾರೆ ಪರಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಭಾಷಾಂತರಿಸದೆ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಗುವಂತೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಸ ಹೊಸ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನೂ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಇದರ ಮೂಲಕ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಆ ಕಾಲದ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ತೆರದ ನವೀನವಾದ ವಿಷಯವೈವಿಧ್ಯ ದೊರಕಿತಲ್ಲದೆ ಮುಂಬರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ

ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಾಲ (೧೮೬೦-೧೮೭೫) ಅರ್ವಾಚೀನ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ನಾಟಕ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ತೀರ ಮಹತ್ವದ ಸಂಧಿಕಾಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಈ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೆಯ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕವೂ ಹೊರಬಿದ್ದಿತು. ಈ ನಾಟಕವೆಂದರೆ ವಿನಾಯಕ ಜನಾರ್ದನ ಕೀರ್ತನೆ ಅವರ "ಥೋರಲೆ ಮಾಧವರಾವ ಪೇಶ್ವೆ." ಇದರನಂತರ ಅವರಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾದ "ರಾಜಾ ಜಯಪಾಲ" ನಾಟಕವೂ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಿತು. ಇದೇ ಸುಮಾರಿಗೆ ಶೇಕ್ಸಪಿಯರನ ಎಷ್ಟೋ ನಾಟಕಗಳು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಈ ಭಾಷಾಂತರಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕೈಯಿಂದ ಅನುವಾದಿತವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಆಗಿನ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂಥ ಅನುವಾದಗಳು ಇದುವರೆಗೂ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಳಿಯದ ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿದ ಆಗರಕರ, ಮಹಾದೇವಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಕೋಲ್ಹಟಕರ, ಪ್ರೊ. ಕೇಳಕರ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅದ್ವಿತೀಯವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ೧೮೮೦-೧೮೮೧ ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಪರಿವರ್ತನೆ ತಲೆದೋರತೊಡಗಿತು. ಈ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತಲ್ಲದೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ಈ ಪರಿವರ್ತನೆಯೆಂದರೆ ಆ ಕಾಲದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತದ ಪ್ರವೇಶ. ಅಂದು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಸಂಗೀತದ ಪ್ರಭಾವ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಲ್ಲದೆ ಈ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲಿನ ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತು ನಾಟಕ ಮುಖ್ಯವೋ ಸಂಗೀತ ಮುಖ್ಯವೋ ಎಂದು ಕೇಳುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಗಿತ್ತು. ತೀರ ಮೊದಲಿನ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಗೀತವಿರುತ್ತಿದ್ದಿತಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಗೀತಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸೂತ್ರಧಾರನೊಬ್ಬನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅಣ್ಣಾ ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರ ಮತ್ತು ತ್ರಿಲೋಕೇಕರ್ ಅವರ ನಾಟಕಗಳು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬರತೊಡಗಿವಾಗಿನಿಂದ ಸಂಗೀತವು ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರವನ್ನೂ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಕೇಕರ ಅವರ "ನಳದಮಯಂತಿ" ಮತ್ತು "ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ" ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸದಿರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರನಾಟಕಕ್ಕೂ ರಂಗಭೂಮಿಗೂ ಅಣ್ಣಾ ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರರು

ಮಾಡಿದ ಸೇವೆ ಅಪಾರವಾದದ್ದು. ೧೮೮೦ ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಅವರು ಸುವಿಖ್ಯಾತವಾದ ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರ ನಾಟಕ ಮಂಡಲಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಆ ಕಂಪನಿಗಾಗಿ ತಾವೇ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಹತ್ತಿ ಆಧುನಿಕ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಇತಿಹಾಸ ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಯುಗವನ್ನೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆಂದು ನಿಶ್ಶಂಕವಾಗಿ ಹೇಳ ಬಹುದು. ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರರು ಕಾಳಿದಾಸನ ಶಾಂಕುತಲದಿಂದ ತಮ್ಮ ನಾಟ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯ ವನ್ನಾರಂಭಿಸಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅಳಿಯದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು. ಅದರ ತರುವಾಯ ಬಂದ "ಸೌಭದ್ರ" ನಾಟಕ ಅವರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿ. ಈ ನಾಟಕದಿಂದ ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರ ಅವರು ತಮಗಲ್ಲದೆ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಈ ನಾಟಕ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಲೋಕ ಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿಯ, ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರರಿಗೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸರಲ ಮನೋಹರ ಭಾಷೆಯ ಸೊಬಗು, ಸಹಜವಾದ ವಿನೋದ, ಮನಸೆಳೆಯುವ ಸಂಗೀತ, ನೋಟ ಕರ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆಣಕುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಟ್ಯಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಜಾಣ್ಮೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ "ಸೌಭದ್ರ" ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಜನರ ಪ್ರೀತ್ಯಾದರಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಅಣ್ಣಾ ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರರ ಮೂರನೆಯ ನಾಟಕವಾದ "ರಾಮರಾಜ್ಯವಿಯೋಗ"ವು ಅಪೂರ್ಣ ವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರರ ತರುವಾಯ ಬರುವ ಮಹತ್ವದ ನಾಟಕಕಾರನೆಂದರೆ ಗೋವಿಂದ ಬಲ್ಲಾಳ ದೇವಲ. ನಾಟ್ಯವನ್ನೂ ಸಂಗೀತವನ್ನೂ ಸರಸವಾಗಿ ಹೆಣೆದು ಲೋಕಾಭಿ ರಾಮವಾದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದವರಾದ ಇವರ ಹೆಸರನ್ನು ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಆಧುನಿಕ ಮರಾಠಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ನಾಟ್ಯಾಚಾರ್ಯರು. ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರರಂತೆ ದೇವಲರಾದರೂ ಭಾಷಾಂತರದಿಂದಲೇ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಮೊದಲ ಕೃತಿಯಾದ "ದುರ್ಗಾ" ನಾಟಕದ ಲೋಕಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಅನಂತರ ಬರೆದ ಅವರ "ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕ", ಬಾಣ ಕಾದಂಬ ರಿಯ ಕಥಾನಕವನ್ನೊಳಗೊಂಡ "ಶಾಪಸಂಭ್ರಮ" ನಾಟಕಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದವು. ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ "ಝುಂಝಾರ ರಾವ್" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಓಥೆಲ್ಲೋವಿನ ಅವತಾರವಾಯಿತಲ್ಲದೆ ಫ್ರೆಂಚ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಹಸನವೊಂದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ "ಸಂಶಯಕಲ್ಲೋಲ"ವೂ ಹೊರಬಂದಿತು. ಪರಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸಮಾಜದ ರೀತಿನೀತಿಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ರೂಪಾಂತರ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ದೇವಲರದು ಅಸಾಮಾನ್ಯ

ಕೌಶಲ. ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಂವಾದವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೆಳಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಮೀರಿಸಿದವರಿಲ್ಲ. ಮರಾಠಿ ನಾಟಕದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ದೇವಲರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾಣಿಕೆಯೆಂದರೆ ಅವರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಯಾದ "ಶಾರದಾ" ನಾಟಕ. ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆಯ ಸಾರೆ ಒಂದು ಸಮಾಜ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವ ನಾಟಕಗಳ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಈ ನಾಟಕ ತಳಪಾಯ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟು ಹೊಸದಾರಿಯೊಂದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು.

ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರ ದೇವಲರ ತರುವಾಯ ಬಂದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ನಾಟಕಕಾರರೆಂದರೆ ಶ್ರೀಪಾದ ಕೃಷ್ಣ ಕೋಲ್ಹಟಕರ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಾಜಿ ಪ್ರಭಾಕರ ಖಾಡಿಲಕರ ಅವರು. ಖಾಡಿಲಕರರ ಮುಖ್ಯ ಕೃತಿಗಳೆಂದರೆ "ಕಾಂಚನಗಡಚೀ ಮೋಹನಾ," "ಸವಾಯೀ ಮಾಧವರಾವಾಚಾ ಮೃತ್ಯು," "ಭಾವೂಬಂದಕೀ," "ಕೀಚಕವಧ." ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಇವು ಕೇವಲ ಗದ್ಯ ನಾಟಕಗಳು. ಸಂಗೀತದಿಂದ ಕೀಸರುಗೊಂಡ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಗಳ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಂಗೀತದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆಯೂ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮನಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಬರೆಯಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಖಾಡಿಲಕರರ ನಾಟ್ಯಪ್ರತಿಭೆ ಈ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿಸುವಂಥದಾಗಿದೆ. ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಜೋಡಣೆ, ವಿಷಯವನ್ನು ಬೆಳಸಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ರೀತಿ, ರಸೋತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಮನಸೆಳೆಯುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಖಾಡಿಲಕರರು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ತೋರಿಸಿದರು. ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾದ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಲಿ, ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಾಗಲಿ ಇನ್ನಿತರರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಿಗಬಹುದಾದಂತೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. "ಮಾನಾಪಮಾನ" ನಾಟಕವು ಅವರ ವಿಖ್ಯಾತವಾದ ಸಂಗೀತಮಯ ಕೃತಿ. ಅದರನಂತರ ಬಂದ ಕೃತಿಗಳಾದರೂ "ಮಾನಾಪಮಾನ" ದಂತೆ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾರುಹೋದವುಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ "ಮೇನಕಾ," "ವಿದ್ಯಾಹರಣ," "ದ್ರೌಪದಿ," "ಸಾವಿತ್ರಿ," ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು. ಈ ಎಲ್ಲ ನಾಟಕಗಳೂ ನಾಯಿಕಾಪ್ರಧಾನವಾದವುಗಳೆಂಬುದನ್ನು ಆ ಹೆಸರುಗಳ ಮೇಲಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾರಣವಿದೆಯಲ್ಲದೆ ನಾಟಕಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಖಾಡಿಲಕರರು ಈ ಯಾವತ್ತೂ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಟರಾದ ಬಾಲಗಂಧರ್ವ

(ನಾರಾಯಣರಾವ ರಾಜಹಂಸ)ರ ಕಂಪನಿಗಾಗಿ ಬರೆದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ನಾಯಿಕಾ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಬಾಲಗಂಧರ್ವರೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಖಾಡಿಲಕರರ ನಾಟಕಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿಯಾದರೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಟೀಕೆಗೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯನ್ನು ಅವರು ಬರೆದ "ಕೀಚಕ ವಧ" ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅದರ ತರುವಾಯದ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರ "ಕೀಚಕವಧ" ನಾಟಕ ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲ ಸರಕಾರದ ಅವಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಆಕ್ಷೇಪಾರ್ಹವಾಙ್ಮಯವೆಂದು ಜಪ್ತುಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.

ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ವಿನೋದದಲ್ಲಿ, ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪಾದ ಕೃಷ್ಣ ಕೋಲ್ಹಟಕರರು ಖಾಡಿಲಕರರನ್ನು ಮೀರಿಸಿದವರು. "ಗುಪ್ತ ಮಂಜೂಷ," "ವಧೂಪರೀಕ್ಷಾ," "ಪತಿವಿಕಾರ," "ಜನ್ಮರಹಸ್ಯ," "ಸಹಚಾರಿಣೀ," "ಪ್ರೇಮಶೋಧನ," ಮುಂತಾದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮರಾಠಿ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ನೀಡಿದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕೋಲ್ಹಟಕರರ ಕಲ್ಪನಾವಿಲಾಸ, ಶಬ್ದ-ವಿಚಾರಗಳ ಚಮತ್ಕೃತಿ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಂಥವಾಗಿವೆ. ಖಾಡಿಲಕರರಂತೆ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರಿಸುವ ಯತ್ನವನ್ನು ಇವರಾದರೂ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ನಾಟ್ಯರಚನಾತಂತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೋಲ್ಹಟಕರರು ಖಾಡಿಲಕರರನ್ನು ಮರೆಸಲಿಲ್ಲ. ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದರೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ನಾಟಕಕಾರರೆನ್ನಬೇಕಲ್ಲದೆ ನಾಟ್ಯಕೌಶಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಮರ್ಶಕರು ಆಗಾಗ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಕೋಲ್ಹಟರರ ಹೆಸರು ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮ ಗದ್ಯಲೇಖಕರೆಂದು ಉಳಿಯಬಹುದಲ್ಲದೆ ನಾಟಕಕಾರರೆಂದಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳುವರು. ಆದರೆ ಖಾಡಿಲಕರರೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಾದರೆ ಕೋಲ್ಹಟಕರರು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಕೃತಿಗಳು ಮೊದಲಿನವರ ಕೃತಿಗಳಂತೆ ಕೇವಲ ರಂಗಭೂಮಿಗಾಗಿ ಬರೆದ ನಾಟಕಗಳಾಗಿರದೆ ಉಚ್ಚತರಗತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದವು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಕೃತಿಗಳು ಮುಂದಿನ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರ ನಾಟ್ಯ ಲೇಖನದ ವಿಸ್ತಾರ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪ ೧೯೦೦ ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಒಂದು ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದವೆಂದೂ, ಆಮೇಲೆ ಅವರಿಂದ—ವಿಶೇಷವಾಗಿ

ಕೋಲ್ಹಟಕರರಿಂದ—ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನಾಟಕಕಾರನ ಉದಯದ ಮೂಲಕ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕವು ಆ ಸುಮಾರಿಗೆ ಒಂದು ಪರಿಣತಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಮಿಾಪಿಸಿತ್ತೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು.

ಕೋಲ್ಹಟಕರರಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡ ಈ ನಾಟಕಕಾರರೆಂದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಜರಾಮರವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ರಾಮ ಗಣೇಶ ಗಡಕರಿ ಅವರು. ಗಡಗರಿ ಅವರ "ಪ್ರೇಮಸಂನ್ಯಾಸ" ನಾಟಕವು ೧೯೧೨ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲುಬಾರಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಿತು. ಆಗಲೇ ಅವರು "ಗೋವಿಂದಾಗ್ರಜ" ಮತ್ತು "ಬಾಲಕ ರಾಮ" ಮುಂತಾದ ಗುಪ್ತ ನಾಮಗಳಿಂದ ಕವಿಗಳೆಂದೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿಗಳೆಂದೂ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರು. ೧೯೨೦ ರಲ್ಲಿ ಗಡಕರಿಯವರು ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲವಶರಾದರು. ಆದರೆ ಈ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು "ಪುಣ್ಯಪ್ರಭಾವ," "ಏಕಚ ಪ್ಯಾಲಾ," "ಭಾವಬಂಧನ" ಮತ್ತು "ರಾಜಸಂನ್ಯಾಸ" (ಅಪೂರ್ಣ) ಈ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅದ್ಭುತವಾದ ವಿನೋದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಭಾವನಾಪೂರ್ಣವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇಡಿಯ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಉತ್ಕಟ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೊಡುವ ಚಾತುರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠಗುಣಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಗಡಕರಿಯವರನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಶೇಕ್ಸಪಿಯರನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಪಕತೆ, ಚಮತ್ಕೃತಿ, ಉಪಮೆ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿತುಳುಕುವ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಗಾಧವಾದ ಚಪಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ. ಗಡಕರಿಯವರ ನಾಟ್ಯ ಚಾತುರ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅವರ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಾಷಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕವು ತನ್ನ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಶಿಖರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು.

ಗಡಕರಿಯವರ ಮರಣದನಂತರ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕವು ಇಳಿಮುಖದ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯಿತೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಆದರೂ ೧೯೨೦ ರಿಂದ ೧೯೩೦ ರ ವರೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಒಳ್ಳೆಯ ನಾಟಕಗಳು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದವು. ಇವುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ನಾಟಕಕಾರರೆಂದರೆ ಮಾಧವರಾವ ಜೋಶಿ, ಮಾಮಾ ವರೇರಕರ, ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಕೇಶವ ಅತ್ರೆ, ವರ್ತಕ, ಕಮತನೂರಕರ ಮತ್ತು ರಾಂಗಣೇಕರ ಅವರು. ಗಡಕರಿಯವರನಂತರ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕವನ್ನೂ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಬದುಕಿಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಈ ನಾಟಕಕಾರರಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಸಲ್ಲುವುದು. ಮಾಧವರಾವ ಜೋಶಿ ಮತ್ತು ಮಾಮಾ ವರೇರಕರ ಅವರು ಬರೆದ ನಾಟಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ದೊಡ್ಡದು. ನಗರ ಸಭೆಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿಯ ವಿನೋದ ವಿಪರೀತಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಜೋಶಿಯವರ

"ಸ್ಥಾನಿಕ ಸ್ವರಾಜ್ಯ" ನಾಟಕವು ತೀರ ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಹಾಸ್ಯ ತೀರ ಮನ ಹಿಡಿಯುವಂಥದಾದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಇಡಿಯ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕುಂದುತರುತ್ತದೆ. ಮಾಮಾ ವರೇರಕರರ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದಷ್ಟೂ ವಿವಿಧವಾಗಿದೆ. "ಕಂಪನಿ" ನಾಟಕಗಳಿಂದ ಮೊದಲುಮಾಡಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ನಾಟಕಗಳ ವರೆಗೆ ಅವರ ನಾಟ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದೆ. "ಸತ್ತೇಚಾ ಗುಲಾಮ," "ಹಾಚ ಮುಲಾಚಾ ಬಾಪ" "ಸೋನ್ಯಾಚಾ ಕಳಸ" ಇವು ಇವರ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳು. "ಸೋನ್ಯಾಚಾ ಕಳಸ" ನಾಟಕವು ಗಾಲ್ಸವರ್ದಿಯವರ "ಸ್ಟ್ರಾಯ್‌ಫ್" ನಾಟಕದಷ್ಟೇ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿದೆ. ವರೇರಕರರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನಕೌಶಲವಿದೆ; ಮಿಂಚಿನಂಥ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂವಾದ ಚಾತುರ್ಯವಿದೆ. ಇವೆರಡರಿಂದ ಅವರ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಜೀವಕಳೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ, ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಅವರು ಆಗಾಗ ಗಡಕರಿ, ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರ, ದೇವಲ ಖಾಡಿಲಕರರನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೃತ್ರಿಮತೆಯ ಮೂಲಕ ಅವರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ ಎಂದು ವಿಮರ್ಶಕರು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಅವರ ನಾಟ್ಯಸೇವೆಯ ಕಾಲಾವಧಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ವೈವಿಧ್ಯ ವಿಸ್ತಾರಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲಾಗಿ ವರೇರಕರರು ಇಂದಿನ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಕಾರರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ.

೧೯೩೦ ರ ನಂತರ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಖ್ಯಾತಿಪಡೆದ ನಾಟಕಕಾರರೆಂದರೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಕೇಶವ ಅತ್ರೆ ಅವರು. "ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ," "ಭ್ರಮಾಚಾ ಭೋಪಳಾ," "ಪರಾಚಾ ಕಾವಳಾ" ಈ ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರಧಾನ ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕ ಕುಗ್ಗುತ್ತಿರುವ ಮರಾಠಿ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಜಾಗ್ರತಗೊಳಿಸಿದರು. ಅವರ "ಉದ್ಯಾಚಾ ಸಂಸಾರ" ನಾಟಕ ಗಂಭೀರವಾದ ವಿಚಾರ ಪ್ರಧಾನವಾದ ನಾಟಕ. "ವಂದೇ ಮಾತರಂ," ಲಗ್ನಾಚೀ ಬೇಡೀ," "ಮೀ ಉಭಾ ಆಹೆ," ಇವು ಅವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ನಾಟಕಗಳು. ಹಾಸ್ಯವನ್ನೂ ಕರುಣವನ್ನೂ ಬೆಳಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅತ್ರೆ ಅವರದು ಎತ್ತಿದ ಕೈ. ವಿನೋದದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ, ಬಳಕೆಯದಾದರೂ ರಸಪೂರ್ಣವಾದ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಹರಿತಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜನರ ಮನಸೆಳೆದಿವೆ. ನಾಟ್ಯತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ನಾಟಕಗಳಿಂದ ಅವರು ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಲ

ಕಾಲಗಳ ಏಕಮುಖತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಹೊಸ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗಡಕರಿಯವರ ತರುವಾಯ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ನಗಿಸಿದ ನಾಟಕಕಾರರೆಂದರೆ ಅತ್ರೆ ಅವರೇ. ಈಗ ಅವರು ಚಿತ್ರ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಶರಣುಹೋಗಿ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಹಾನಿಯಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳದೆ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕದ ಈ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಪೂರ್ಣವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಆ ಹೆಸರೆಂದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾರು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಚಿಂತಾಮಣ ಕೇಳಕರ ಅವರದು. "ತೋತಯಾಚೆ ಬಂಡ," "ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಯುದ್ಧ," "ಅಮಾತ್ಯ ಮಾಧವ," "ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ" ಮುಂತಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅವರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೀಗ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ನಾಟಕಕಾರರೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ರಾಂಗಣೇಕರ ಅವರು. ಅವರು ಬರೆದ "ಕುಲವಧೂ," "ಆಶೀರ್ವಾದ," "ನಂದನವನಾಂತ," "ಅಲಂಕಾರ" ನಾಟಕಗಳು ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿ ವಾರವೂ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ನಾಟಕದ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕ, ಅನುವಾದಿತ ನಾಟಕ, ಕಥಾಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಗೀತಮಯವಾದ ನಾಟಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕ ನಾಟಕ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಳೆದ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ನಾಟ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದೆ. ಚಿತ್ರಪಟದ ಪ್ರಭಾವ ಇತರ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ನಾಟಕದ ಮೇಲೂ ಆಗದೆ ಇರದಿದ್ದರೂ ಅತ್ರೆ, ವರೇರಕರ, ರಾಂಗಣೇಕರರ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಡಿ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸುಮಾರು ೧೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿಖ್ಯಾತ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಗಳು ಇಲ್ಲವಾದಸಂತರ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕದ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಚ್ಯುತಿ ಇನ್ನೂ ವರೆಗೂ ತುಂಬಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಂದಿನಿಂದ ನಾಟಕವು ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಹವಣಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿದೆ. ಮರಾಠಿ ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಹಾಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಸ ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ನಾಟಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಇಂದಿನ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಹೋಗುವಂತೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಿವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಂಗಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ತರುವುದರಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವು ಭಾರತದ ಇನ್ನಷ್ಟೂ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸಿದೆ ಎಂದು ಸಹಜವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ, ರಂಗವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಚಿತ್ರಪಟ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ನಟನಟಿಯರಂತೆ ನಾಟಕಕಾರರೂ ಬಲಿಬೀಳತೊಡಗಿದಂದಿನಿಂದ ನಾಟಕದ ಕಡೆಗೆ ಅವಶ್ಯ

ವಾದ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನೂರು ವರ್ಷ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಟಕವು ಹುಟ್ಟಿ ಮುಂದುವರಿದು ಗಡಕರಿಯವರ ಪ್ರತಿಭೆಯಲ್ಲಿ, ಗಂಧರ್ವ ಪೆಂಢಾರಕರರ ನಟನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಶಿಖರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಇದೀಗ ಒಂದು ವಿಪರೀತ ವಾದ ನಿರುತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ನಾಟಕವೂ ರಂಗಭೂಮಿಯೂ ಇನ್ನಿತರ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯಕಿಂತಲೂ ಇಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬದುಕಿವೆ ಬದುಕಿ ಬೆಳೆಯಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂಬ ವಿಷಯ ವಿಶೇಷ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.[1]

ವಿ. ಎಂ. ಇನಾಮದಾರ.

---

[1] ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯ ವಿಲ್ಸನ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿಯ ಪ್ರೊಫೆಸರರೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರೂ ಆದ ಪ್ರೊ. ಎಂ. ಡಿ. ಅಳತೇಕರ ಅವರು ತುಂಬ ಸಹಾಯಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರಿಗೆ

ಪ್ರಾಚ್ಯ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಖನಿಗಳಲಿ
ತೊಳತೊಳಲಿ ಹುಡುಕಿ ಬಹುವಜ್ರಗಳನಾಯ್ದು ನಾಂ
ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿರ್ದೊಡಂ, ಹೇ ಪೂರ್ಣ ಯೋಗೀಂದ್ರ
ಕೊನೆಗೆ ನಿನ್ನೀ ಮೇರುಕೃತಿಯ[1] ದರ್ಶನ ಶಿರದ
ಮೇರುವುನ್ನತ ಮತಿಯ ಮಾನಸ ಸರೋವರದಿ
ಪೂರ್ಣತೃಪ್ತಿಯನೀಂಟಿ ಶಾಂತವಾದುದು ನನ್ನ
ಧೀತೃಷ್ಣೆ. ಬುದ್ಧಿ ತಣಿವನ್ನೆಗಂ ಸಿದ್ಧಿ ತಾಂ
ಸಂದಿಗ್ಧಮೈಸೆ? ಮತಿಯನುಮತಿಯೆ ಸಾಧನೆಗೆ
ಅಗ್ನಿಸೋಪಾನಂ : ಆ ಜ್ಞಾನದಿಂ ಮೇಲಲ್ತೆ, ಪೇಳ್,
ದಿವ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ!
ಹೃದಯಕೆ ತೃಪ್ತಿಯಂ ತಂದ
ಗುರುದೇವ ಪರಮಹಂಸನ ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿ,
ಮರ್ತ್ಯತತ್ತ್ವದ ಮನೋಮಯದ ರೀತಿಯೊಳಿಂದು
ತಾನಾಯ್ತು ತಾರ್ಕಿಕ ಸಮರ್ಪಕಂ, ನಿನ್ನ ಈ
ಲೋಕಲೋಕಂಗಳಂ ಲೋಕಾಂತರಂಗಳಂ
ತನ್ನ ಮುಷ್ಟಿಯೊಳಾಂತ ಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿಯ ಕೃತಿಯ
ದರ್ಶನದಿ : ಬುದ್ಧಿತಿಮಿರಂ ಮಾಣ್ದುದಿನ್ನೆನಗೆ!
ಸಿದ್ಧಿ ಸೂರ್ಯೋದಯಕೆ ಚೈತ್ಯಾಕ್ಷಿ ಪಕ್ಷ್ಮಂಗಳಂ
ತೆರೆದು ಗರಿಗೆದರಿರುವ ನನ್ನಾತ್ಮ ಪಕ್ಷೀಂದ್ರನಂ
ದಿಕ್ಕುಕೆಡದಂತೆ ಮಿಂಚುಂಬೆರಳ ದೀಪ್ತಿಯಿಂ
ಸನ್ನೆಗೆಯ್ದಾಶೀರ್ವದಿಸು, ಓ ಗುರುವೆ, ಗುರುದೇವ
ಪರಮಹಂಸನ ಶಿವಾನಂದ ಚರಣಾಬ್ಜಕೆ!

ಕುವೆಂಪು

---

[1] "The Life Divine."

ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳ ತುಲನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಭಾರತ ದೇಶವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವೆಂದೂ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳು ಭೌತ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವೆಂದೂ ಹೇಳುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನಮ್ಮವರು ಪೋಷಿಸಲಿಲ್ಲ, ಬೆಳೆಯಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಲಾವರು ವಿದ್ವಾಂಸರು—ಭಾರತೀಯರು, ಇತರರು—ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ಯುಗದಿಂದ ೧೨, ೧೩ ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳ ವರೆಗಿನ ವಿಜ್ಞಾನೇತಿಹಾಸವು ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಯು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳು ಈಗಾಗಲೆ ಬರೆದುಬಂದಿವೆ. ಭಾರತೀಯರ ಸಾಧನೆ ಹಿಂದೆಯೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಅವುಗಳಿಂದ ತಿಳಿದರೆ ಕಳೆದ ೫೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ, ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದಾರೆ; ಅಂತರ್‌ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ೧೯೧೪ ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಮೊದಲನೆಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ೩೫ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಬಂದಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆ ಐರೋಪ್ಯ ಸಂಶೋಧಕರವು ಇದ್ದವು. ೧೯೩೮ ರಲ್ಲಿಯ ೨೫ ನೆಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ೮೦೦ಕ್ಕಿಂತಲು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಓದಲಾದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆ ಭಾರತೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಂದ ಬಂದವು. ೧೯೧೮ ರಿಂದ ೧೯೪೩ ರ ವರೆಗೆ ಎಂಟು ಭಾರತೀಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರು ಮನ್ನಣೆಯನ್ನಿತ್ತು ಅವರನ್ನು 'ರಾಯಲ್ ಸೊಸಾಯಟಿ ಆಫ್ ಲಂಡನ್' ಎಂಬ ಹಿರಿಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿದಾರೆ.

೧. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಾಮಾನುಜನ್ (ಗಣಿತ—೧೯೧೮), ೨. ಜಗದೀಶ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ (ಪದಾರ್ಥ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ—೧೯೨೧), ೩. ಸಿ. ವಿ. ರಾಮನ್ (ಪದಾರ್ಥ ವಿಜ್ಞಾನ—೧೯೨೪), ೪. ಎಂ. ಎನ್. ಸಾಹಾ (ಪದಾರ್ಥ ವಿಜ್ಞಾನ—೧೯೨೭), ೫. ಕೆ. ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣನ್ (ಪದಾರ್ಥ ವಿಜ್ಞಾನ—೧೯೩೮), ೬. ಎಚ್. ಜೆ. ಭಾಬಾ (ಪದಾರ್ಥ ವಿಜ್ಞಾನ—೧೯೪೧), ೭. ಬೀರಬಲ್ ಸಹಾನಿ (ಸಸ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ), ೮. ಎಸ್. ಎಸ್. ಭಟ್‌ನಾಗರ (ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರ—೧೯೪೩),

೧೯೩೦ ರಲ್ಲಿ ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತ ನೊಬೆಲ್ ಪಾರಿತೋಷಿಕವು ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ ಸುಎಜ ಕಾಲುವೆಯ ಪೂರ್ವ ದೇಶಕ್ಕೆ—ಭಾರತಕ್ಕೆ—ದೊರೆಯಿತು.

ಇಂದಿನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತರುಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ, ಉಪದೇಶದಿಂದ, ಭಾರತೀಯ ಸಂಶೋಧಕರ ಒಂದು ಗುಂಪನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿದವರಲ್ಲಿ ಸರ್ ಜಗದೀಶ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್, ಮತ್ತು ಸರ್ ಪ್ರಫುಲ್ಲ ಚಂದ್ರ ರಾಯ್ ಇವರಿಬ್ಬರು ಮೊದಲಿಗರು. ೧೮೯೬ ರಲ್ಲಿ ಲಿವರ್‌ಪೂಲದ 'ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್'ದ ಮುಂದೆ ಒರ್ವ ತರುಣ ಭಾರತೀಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕನು—ಜೆ. ಸಿ. ಬೋಸ—ಚಿಕ್ಕ ಅಲೆಗಳ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ದಿಗ್ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇಂತಹ ಅಲೆಗಳನ್ನೆ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ 'ಕೋಹಿಯರರ್' ಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರು. ಮಾರ್ಕೋನಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗಿಂತಲು ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷ ಮೊದಲೆಯೇ ಬೋಸರು ತಂತಿಗಳ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆಯೇ ೭೫ ಅಡಿ ಉದ್ದಳತೆಯ ವರೆಗೂ ಅಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸಿದರು.[21] ಮುಂದೆ ಬೋಸರು ಪದಾರ್ಥ ವಿಜ್ಞಾನದ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಸಸ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕಿಳಿದರು. ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ಸಸಿಗಳು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಮೇಲಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುವೆಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದರು. ಇದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ 'ಕ್ರೆಸ್ಕೊಗ್ರಾಫ್' ಎಂಬ ಯಂತ್ರವನ್ನು—ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ—ಕಟ್ಟಿದರು. ಮೊದಮೊದಲು 'ರಾಯಲ್ ಸೊಸಾಯಟಿ' ಯವರು ಬೋಸರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ೧೯೨೦ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನಿತ್ತು ಇವರನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದರು. ಇವರಿರುವಾಗಲೆ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ 'ಬೋಸ್ ಸಂಶೋಧನಾ ಮಂದಿರ'ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಭಾರತೀಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರಿಗೆ ಆದ್ಯಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ರಾಸಾಯನಿಕ ವ್ಯವಸಾಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ವಿನಾಸಲಾಗಿರಿಸಿದರು ಆಚಾರ್ಯ ಪ್ರಫುಲ್ಲಚಂದ್ರ ರಾಯರವರು. ೧೮೯೬ ರಲ್ಲಿ 'ಮರ್ಕ್ಯುರಸ್ ನೈಟ್ರೇಟ್' $HgNo_3$ ಹುಡುಕಿ ಮುಂದೆ 'ಕ್ಷಾರ ಭೂಮಿಗಳ ಶುದ್ಧ ನೈಟ್ರೇಟ್ಸ್' ಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದರು. I-Hg-s-s-Hg-I ಎಂಬ ಹೊಸ ಸಂಯುಕ್ತವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ಇದರ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು. ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಣ್ಣ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು, ಪುನಃ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುಗುವದೆಂದು ತೋರಿಸಿದರು. ಆಚಾರ್ಯ ರಾಯರವರಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ನೈಟ್ರಸಾಮ್ಲವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ 'ವರ್ಮರಸು' ಯೂರಿಯಾ ಸಂಯುಕ್ತದ ಅಂತರ್‌ರಚನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು.

[21] *Speeches and Works*, by J. C. Bose.

ಕೇವಲ ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ನಿಧಿಯಿಂದ ಆರಂಭ ಮಾಡಿ 'ಬೆಂಗಾಲ ಕೆಮಿಕಲ್ ಎಂಡ್ ಫಾರ್ಮಸ್ಯೂಟಿಕಲ್ ವರ್ಕ್ಸ್' ಎಂಬ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಇದೇ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ೨,೦೦೦ ಜನರು ಕೆಲಸಮಾಡುವರಲ್ಲದೆ ಅದರ ನಿಧಿಯು ಅರ್ಧಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೇರಿದೆ.

ಆಚಾರ್ಯರಾಯರ ಶಿಷ್ಯಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ ಜೆ. ಸಿ. ಘೋಷ, ಡಾ. ಎನ್. ಆರ್. ಧಾರ ಮತ್ತು ಡಾ. ಎಚ್. ಕೆ. ಸೇನ ಮುಂತಾದವರು ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯ ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದಾರೆ. ಪ್ರಬಲ ವಿದ್ಯುತ್ ರಸಾಯನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಭಜನೆಯಾಗುವುದೆಂದು ಡಾ. ಘೋಷರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದಾಗ ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೋಲಾಹಲವೆದ್ದಿತ್ತು. ಇವರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಅದರ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸಿದ ಮೇಲಂತೂ ಘೋಷ್ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಪ್ರಕರಣವನ್ನೇ ಆರಂಭಿಸಿತು. ಡಾ. ನೀಲರತ್ನ ಧಾರರವರು ಸಾರಜನಕದ ಸ್ಥಿರೀಕರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಬಡ ಒಕ್ಕಲಿಗನ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದಾರೆ. ಡಾ. ಎಚ್. ಕೆ. ಸೇನರವರು ರಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಅರಗಿನ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗೆ ಮುಖ್ಯರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು, ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಅರಗಿನ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಹತ್ತಿದಾರೆ.

ಇಂದಿನ ಭಾರತೀಯ ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಗಣ್ಯವ್ಯಕ್ತಿ ಸರ್ ಶಾಂತಿಸ್ವರೂಪ ಭಟನಾಗರರದು. ಈ ಸಲದ ಯುದ್ಧವು ಆರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ಭಾರತದ ಕೇಂದ್ರಸರಕಾರವು 'ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯ ಸಂಶೋಧನೆಯ' ಖಾತೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ, ಭಟನಾಗರರನ್ನು ಅದರ ಮುಖ್ಯರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿತು. ಕಲಿಲ ಮತ್ತು ಅಯಸ್ಕಾಂತ ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವರದು ಎತ್ತಿದ ಕೈ. ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕಲಿಲ ರೂಪಾಂತರದಿಂದ ಅವುಗಳ ಅಯಸ್ಕಾಂತ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವುದೆಂದು ತಮ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳಿಂದ ತೋರಿಸಿದರು. ಲಂಡನ್‌ದ 'ಆಡಮ ಹಿಲ್ಗರ್ ಮತ್ತು ಕಂಪನಿ'ಯವರು ಈ ಸಲಕರಣೆಯನ್ನು 'ಭಟ್‌ನಾಗರ-ಮಾಥುರ್ ಅಯಸ್ಕಾಂತ ತಕ್ಕಡಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಹತ್ತಿದಾರೆ.

ಕಳೆದ ೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರು ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್‌ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ 'ರಾಮನ್‌ಪರಿಣಾಮ' 'ಸಾಹಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ' 'ಬೋಸ್-

ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್ ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆ' ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಓದದೆ ಇರುವ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿರಳ.

ಮೊದಲು ಇಂಡಿಯನ್ ಆಡಿಟ್ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ, ಮುಂದೆ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಇಂದು ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿಯ ತಾತಾ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಖೆಯ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಹತ್ತಿದಾರೆ, ಸರ್ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ವೆಂಕಟರಾಮನ್ ಅವರು. ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಹೆಸರಾಗಿವೆ. ಧ್ವನಿಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತಂತಿಗಳ ಮಿಡಿಯುವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಭಾರತೀಯ ತಂತುವಾದ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಾರೆ. ಅಸಮಪ್ರಮಾಣ ಅಣುಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಾರೆ. ಸಮುದ್ರದ ನೀಲಿಬಣ್ಣದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಹಳೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ತಪ್ಪೆಂದು ಹೇಳಿ, ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನ ಅಣುಗಳು ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆದರಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹೊಸ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೨೮ ರ ವರೆಗೆ ಘನ, ದ್ರವ ಮತ್ತು ಅನಿಲಗಳಿಂದ ಚೆದರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬೆಳಕಿನ ಅಲೆಯಳತೆಯು ಮಾರ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲೆಂದು ಒಪ್ಪಲಾಗಿತ್ತು. ಫೆಬ್ರುವರಿ ೨೯, ೧೯೨೮ ನೆಯ ದಿನ ರಾಮನ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗ ಕೌಶಲದಿಂದ, ಚೆದರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬೆಳಕಿನ ಅಲೆಯಳತೆ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಬಣ್ಣ ಬದಲಾಯಿಸುವುದೆಂದು ತೋರಿಸಿದರು. ಇದುವೆ 'ರಾಮನ್ ಪರಿಣಾಮ.' ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೆ ರಾಮನ್ ಅವರಿಗೆ ೧೯೩೦ ರಲ್ಲಿ ನೊಬೆಲ್ ಪಾರಿತೋಷಿಕವು—ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ—ದೊರಕಿತು. ಪದಾರ್ಥಗಳ ಅಂತರ್‌ರಚನೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ರಾಮನ್ ಪರಿಣಾಮವು ಒಂದು ಹೊಸ ಸಾಧನವಾಯಿತು. 'ರಾಮನ್ ಪರಿಣಾಮ'ದ ಶೋಧದ ಶ್ರೇಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆಂಗ್ಲ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನುಳಿದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರಲ್ಲಿ ಮತಭೇದವಿದೆ. ಕೆಲವರು ಇದನ್ನು 'ಶ್ಮೆಕಲ್-ರಾಮನ್ ಪರಿಣಾಮ'ವೆಂದು ಕರೆದಿದಾರೆ[22]. ಮತಭೇದವೇನೆ ಇರಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಬಹ್ವಂಶ ಶ್ರೇಯವು ರಾಮನರಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು. ಸರ್ ರಾಮನ್‌ರ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಾದ ಡಾ. ಕೆ. ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು ಸ್ಫಟಿಕಗಳ ಅಯಸ್ಕಾಂತತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಹತ್ವದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ, ರಾಯಲ್ ಸೊಸಾಯಟಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಆರಿಸಿ ಬಂದಿದಾರೆ. 'ರಾಮನ್ ಪರಿಣಾಮ' ಶೋಧದ ಶ್ರೇಯದ ಕೆಲಭಾಗವಾದರೂ ಇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ[23].

---

22 *Der-Smekal-Raman Effect*—Kolransch.

23 S. Datta, *Modern Review*, LXXIV, No. 6.

ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಡಾ. ಮೇಘನಾದ ಸಾಹಾ ಇವರು. ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಹೆಸರಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ, ಮುಂದೆ ಕಲ್ಕತ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾದರು. ಈಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೧೯ ರಲ್ಲಿ ಸಾಹಾರವರು 'ವಿಸರಣದ ಒತ್ತಡ'ದ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿ, ಒತ್ತಡವು ಪದಾರ್ಥದ ರಚನೆಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿಯ ಜ್ಯೋತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಒತ್ತಡದ ಪರಿಣಾಮವು ಹೇಗಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳುಹಿದರು. ೧೯೨೦ ರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಇವರ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಇವರಿಗೆ ಅಂತರ್‌ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದವು. ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿಯ ಜ್ಯೋತಿಗಳು ಪ್ರಬಲ ಉಷ್ಣತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳ ಆವರಣವೆಲ್ಲವು ವಿದ್ಯುದಣುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತದೆಂದೂ ಕೇವಲ ಉಷ್ಣತೆಯಿಂದಲೇ ಅಣೂಕರಣವು ಶಕ್ಯವೆಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಬರ್ಲಿನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ನರ್ನಸ್ಟರವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಾಹಾಸಿದ್ಧಾಂತ'ದ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. "ಗೆಲಿಲಿಯೋ ದೂರದರ್ಶಕದ ತರುವಾಯ ಖಗೋಲಶಾಸ್ತ್ರ, ಮತ್ತು ಖಗೋಲಿಕ ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯ ಹನ್ನೆರಡು ಮೊದಲನೆಯ ತರಗತಿಯ ಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಸಾಹಾಸಿದ್ಧಾಂತ' ಒಂದಾಗಿದೆ" ಎಂದು ಸರ್ ಆರ್ಥರ್ ಎಡಿಂಗ್ಟನ್ ಅವರು ಹೇಳಿದಾರೆ.

ಕಲ್ಕತ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ 'ಸೈಕ್ಲೊಟ್ರಾನ್' ಎಂಬ ಸಲಕರಣೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಲೋಹಪರಿವರ್ತನೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಡಾ. ಮೇಘನಾದರು ತೊಡಗಿದಾರೆ. ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಲಕರಣೆ ಇದೊಂದೇ.

ಡಾ. ಸಾಹಾರವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಡಾ. ಡಿ. ಎಸ್. ಕೋಠಾರಿಯವರು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಅಂತರ್‌ರಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಹತ್ವದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೇರೆಗೆ ಗುರುವಿಗಿಂತಲು ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಹವು ಇನ್ನಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು.

ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ಎನ್. ಬೋಸ, ಡಾ. ಎಸ್. ಕೆ. ಮಿತ್ರ, ಡಾ. ಎಂ. ಆರ್. ಸಿದ್ದೀಕಿ, ಡಾ. ಜೆ. ಎಚ್. ಭಾಭಾ, ಮುಂತಾದವರು ತಮ್ಮ ವಿವಿಧ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪಧಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗದ ಭಾಗವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾರ್ಯ ನಡೆದಿದೆ. ಪ್ರೊ. ಸತ್ಯೇಂದ್ರನಾಥ ಬೋಸರವರು ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ

' ಬೋಸ್-ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್ ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆ ' ಎಂಬ ಹೊಸ ವಿಷಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಡಾ. ಭಾಭಾರವರು ' ವಿಶ್ವಕಿರಣ ' ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಪಾಟನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ವಯಸ್ಸಿನ ೩೨ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಯಲ್ ಸೊಸಾಯಟಿಯ ಸದಸ್ಯತ್ವದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ. ಎಂ. ಆರ್. ಸಿದ್ದೀಕಿಯವರು ಜರ್ಮನಿಯ ಪ್ರೊ. ಹೈಸನ್‌ಬರ್ಗ್‌ರಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ' ಕ್ವಾಂಟಮ್ ' ಪದಾರ್ಥ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಹತ್ತಿದಾರೆ. ಫೆಡರಲ್ ಕೋರ್ಟಿನ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಾಗಿದ್ದ ದಿವಂಗತ ಸರ್ ಶಹಾ ಮಹಮದ ಸುಲೇಮಾನರವರು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಗುರುತ್ವ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಏಕರೂಪತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಸಾಹಸಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಮನ್ನಣೆಯು ಸಿಗುವುದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ ಸುಲೇಮಾನ್‌ರವರು ಪರಲೋಕವಾಸಿಗಳಾದುದು ದೇಶದ ದುರ್ದೈವವೇ ಸರಿ.

ಉಚ್ಚ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಾಮಾನುಜನ್ ಅವರ ಹೆಸರು ಕೇಳದವರಿಲ್ಲೆನ್ನಬಹುದು. ಕೆಂಬ್ರಿಜ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಇವರ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದ ಪ್ರೊ. ಹಾರ್ಡಿಯವರು ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತ "Of his extraordinary gifts there can be no question. . . . I owe more to him than to anybody else in the world with one exception and my association with him is the one romantic incident in my life." ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ—ವಯಸ್ಸಿನ ೩೩ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ—ಕಾಲವಶರಾದುದರಿಂದ ಭಾರತವು ತನ್ನ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಚಂಡ ಮೇಧಾವಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದುಃಖಪಡುವದರಲ್ಲಿ ಏನಾಶ್ಚರ್ಯ?

ಹಿಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ದಿವಂಗತ ಡಾ. ಗಣೇಶ ಪ್ರಸಾದರು, ಅವರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಈಗ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಡಾ. ನಾರಳಿಕರರು, ಮದ್ರಾಸ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಡಾ. ವೈದ್ಯನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರೊ. ಪಿ. ಸಿ. ಮಹಲಾನೊಬಿಸ್ ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ಕೆ. ಬಿ. ಮಾಧವ ಅವರು ' ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆ 'ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು.

ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಬೀರ್‌ಬಲ್ ಸಹಾನಿಯವರ ಹೆಸರು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ೧೦೦ ಕ್ಕಿಂತಲು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಸಂಶೋಧನಾ ನಿಬಂಧಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ' ಉತ್ಖಾತ—ವನಸ್ಪತಿಶಾಸ್ತ್ರ 'ದ ಮೇಲಣ ಇವರ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ವನಸ್ಪತಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಅಂತರ್‌ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಎರಡು ಸಲ—೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ

ಕೇಂಬ್ರಿಜ್‌ದಲ್ಲಿ, ೧೯೩೫ರಲ್ಲಿ ಅಮಸ್ಟರ್‌ಡಮ್‌ಸಲ್ಲಿ—ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ಇವರ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ 'ನ್ಯೂಕಾಲಿಡೋನಿಯ ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ವನಸ್ಪತ್ಯಾವಶೇಷಗಳು' 'ಗೋಂಡವನ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯ ಅವಶೇಷ ಭೂತ ಮರಗಳು' ರಾಜಮಹಲ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಬೀಜ ವನಸ್ಪತಿಗಳು, 'ದಕ್ಷಿಣದೇಶದ ಪರ್ವತಗಳ ವಯಸ್ಸು' 'ಸಸ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯ ಕ್ರಾಂತಿ' ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳು ಇವರ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಸಂಶೋಧಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಸಸ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಇವರೊಬ್ಬರೇ ರಾಯಲ್ ಸೊಸಾಯಟಿಯ ಸದಸ್ಯರು. ಭಾರತೀಯ ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಪೂಜೆಯ ಮಾನ ಇವರದೇ.[24]

ಕಲ್ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ 'ಸ್ಕೂಲ ಆಫ್ ಟ್ರಾಪಿಕಲ್ ಮೆಡಿಸಿನ್' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದ ಔಷಧಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ—ಸರ್ ಆರ್. ಎನ್. ಚೊಪ್ರಾ ಇವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ—ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿವೆ. ಸಿಂಕೊನಾ ಕ್ಷಾರಕಗಳು, ಎಮಿಟೈನ್ ಆ್ಯಂಟಿಮನಿಯ ಸಾವಯವ ಸಂಯುಕ್ತಗಳು, ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಟೆಮೆಸಿಯಾ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ—ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯ ಔಷಧಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ—ಉಪಯುಕ್ತ ಶೋಧನೆಗಳು ಹೊರಬಿದ್ದಿವೆ. ಭಾರತೀಯ ಔಷಧಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆದಿದೆ.

ಡಾ. ವೈ. ಸುಬ್ಬರಾವ್ ಅವರು ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಔಷಧಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ 'ಲೆಡರ್ಲೆ ಕಂಪೆನಿ'ಯ ಸಂಶೋಧಕ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು 'ಪೆನಿಸಿಲಿನ್' ಎಂಬ ಮಹತ್ವದ ಔಷಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನ ನಡೆಸಿದಾರೆ.[25]

ಕಳೆದ ೫೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ನಡೆದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯದ ಆರೋಗ್ಯರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯವು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ನಡೆದಿದೆ. ಪ್ಲೇಗದ ಬೇನೆಯು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಒಂದುಲಕ್ಷ ಮನುಷ್ಯರ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಆಹುತಿಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮುಂಬಯಿಯ 'ಹಾಫ್ಕಿನ್ಸ್' ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಡಾ. ನಾಯಿಡು ಮತ್ತು ಕರ್ನಲ್ ಸೊಖಿಯವರು 'Anti Plague Vaccine' ಎಂಬ ಮದ್ದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದಾರೆ. ಇದರ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಮೃತ್ಯು ಸಂಖ್ಯೆ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತಲು ಕಡಮೆಯಾಗಬಹುದೆಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ.

೧೯೧೫ರಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಬಂಗಾಲ ಮತ್ತು ಆಸಾಮು ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ 'ಕಾಲಾ-ಆಜಾರ್' ಎಂಬ ರೋಗದಿಂದ ಬಹಳ ಹಾವಳಿಯಾಗಿ ರೋಗಪೀಡಿತರಲ್ಲಿ

[24] *Report, Madras Science Congress*, 1938.

[25] *Usowi*, Nov, 1943.

೧೦೦ಕ್ಕೆ ೯೫ ಜನ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸರ್ ಯು. ಎನ್. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯವರು ಈ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ 'ಯೂರಿಯಾಸ್ಟೈಬ್ ಅಮೈನ್' ಎಂಬ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಮೊದಲುಸಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದರು. ೧೯೩೩ರಲ್ಲಿ ಆಸಾಮ ಪ್ರಾಂತದ ಆರೋಗ್ಯಖಾತೆಯ ವರದಿಯಲ್ಲಿ "ಯೂರಿಯಾಸ್ಟೈಬ್ ಅಮೈನ್'ದ ಉಪಚಾರದಿಂದ ೩೨,೫೦೦ ಪ್ರಾಣಗಳು ಬದುಕಿದವು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಇದುವೆ ಭಾರತೀಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರ ಕಾರ್ಯವಿಸ್ತಾರದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅವಲೋಕನ.

ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಮುನ್ನೋಟ

೧೯೩೯ರ ಯುದ್ಧದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಮುಖ್ಯ ಸೇನಾಪತಿಗಳಾದ ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ ಕ್ಯಾಸಲ್ಸರು ಹಿಂದುಸ್ತಾನವು ಒಳ್ಳೆಯ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಸೈನ್ಯದ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಂತ್ರಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಜನರನ್ನು ಕೊಡಲಾರದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಆಡಳಿತದ ವಾಣಿಜ್ಯಖಾತೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮುಂದೆ, ಆಗ್ಗೆ ಇರುವ 'ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಮಿತಿ' ಯನ್ನು ಹಣದ ಅಭಾವದ ಮೂಲಕ ತಗೆದುಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚನೆ ತಂದರು. ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಮಾನ್ಯ ಸರ್ ಎ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಮೊದಲಿಯಾರರು 'ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ' ಸಮಿತಿಯನ್ನು, 'ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ' ಮಾರ್ಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿ ನಾಡಿನ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ೧೯೪೦ರ ಎಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಜನ್ಮತಾಳಿತು. ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರವು ವರ್ಷ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತುಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಧನಸಹಾಯವು ಈ ಸಮಿತಿಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯುಗಳು, ಟಾಟಾ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ ಮಂದಿರ, ಮತ್ತು ಬೋಸ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯಂತಹ ದಾನ ನಿಧಿಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಸಂಶೋಧನ ಸಮಿತಿಗಳು, ಇವೆಲ್ಲ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ೭೫ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಿಂತಲು ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಖರ್ಚಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಶಿಯನ್ ಸರಕಾರವು ವಿವಿಧ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ವಾರ್ಷಿಕ ಉತ್ಪನ್ನದ ೧% ಹಣ ಅಂದರೆ ೧೦೦ ಕೋಟಿ ರುಬಲ್ಸ ವೆಚ್ಚಮಾಡುತ್ತದೆ. ರಶಿಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ೯೦೨ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದು ಒಟ್ಟು ೨೯,೦೦೦ ಸಂಶೋಧಕರು ದಿನಾ ಕೆಲಸ ನಡಸುತ್ತಾರೆ. ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಉತ್ಪನ್ನದ ೦.೩% ಹಣವು ಸಂಶೋಧನೆಗಾಗಿ

ಮೀಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ೭೦,೦೦೦ ಸಂಶೋಧಕರು ತಮ್ಮ ದೇಶದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬೆಳೆಸಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಗ್ಲಂಡಿನಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿಭಾಗದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ೫೦ ಲಕ್ಷ ಪೌಂಡು ಹಣ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲಿ, ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಾಗಿ ವೆಚ್ಚಾಗುವ ಹಣದ ಪ್ರಮಾಣವೆಲ್ಲಿ!

[26]ದೇಶದ ಯುದ್ಧೋತ್ತರ ರಚನೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಂಡಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಕಾರ್ಯದ ಸಂಶೋಧನೆಗಾಗಿ ಮುಂಬರುವ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ೨,೬೦೦ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲಿದಾರೆ. ಲಾರ್ಡ ಹೇಲೆಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ ವಸಾಹತುಗಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಸಂಶೋಧನ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂಶೋಧಕರು ಯುದ್ಧದ ಕೆಲಸದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಮೇಲೆ, ಈ ಸಮಿತಿಯವರು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ೫ ಲಕ್ಷ ಪೌಂಡು ಹಣ ವೆಚ್ಚಮಾಡುವವರಿದಾರೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾಲನಿಗಳಲ್ಲಿ ೬ ಕೋಟಿ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ವೆಚ್ಚವಾಗಲಿರುವ ಈ ಹಣವು ತಲೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ೧ ಅಥವಾ ೨ ಆಣೆಗಿಂತಲು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವೆಚ್ಚಾಗುವ ಹಣವು ತಲೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಒಂದಾಣೆಯ $\frac{೧}{೨೫}$ ರಷ್ಟು ಕೂಡ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಯಲ್ ಸುಸಾಯಟಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ ಪ್ರೊ. ಎ. ವಿ. ಹಿಲ್ಲರು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ವಾರ್ಷಿಕ ಉತ್ಪನ್ನದ ೧% ಹಣವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಹಣ ಕಾಸಿನ ಅಂದಾಜ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದಂತೆ ೬೦೦ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯ ೧% ಅಂದರೆ ೬ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಭಾರತದಂತಹ ದೊಡ್ಡ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಾಗಿ ವೆಚ್ಚಮಾಡುವುದು ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಅಲ್ಲ.

ಪದ್ಮನಾಭ ಪುರಾಣಿಕ.

ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳು

೧. ಅನೂಕರಣ = Ionization

೨. ಅಸಮಪ್ರಮಾಣ = Assymetrical

೩. ಉತ್ಖಾತ ವನಸ್ಪತಿಶಾಸ್ತ್ರ = Fossil Botany

೪. ಕಲಿಲ = Colloids

೫. ಖಗೋಲಿಕ ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನ = Astrophysics

೬. ಚದರುವಿಕೆ = Scattering

[26] *Science and Culture*, Vol. IX, 6.

೭. ಬೋಸ್ ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆ = Bose-Eienstien's Statistics

೮. ರಾಮನ್ ಪರಿಣಾಮ = Raman Effect

೯. ವಿದ್ಯುತ್ ರಸಾಯನ = Electrolytes

೧೦. ವಿಭಜನೆ = Dissociation

೧೧. ವಿಸರಣದ ಒತ್ತಡ = Radiation Pressure

೧೨. ಸ್ಥಿರೀಕರಣ = Fixation

ಹಿಂದುದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ಚಿತ್ರ

೧೯೨೦-೧೯೪೫

೧

ಪ್ರವೇಶ—ಭರತದೇಶಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ತತಮಾನವು ಬಹು ಆಶಾದಾಯಕವಾಗಿ ಉದಯವಾಯಿತು. ನಾಡಿನ ಮುಖಂಡರು ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಮೃದುವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಕರ್ಝನ್ ದೊರೆಯ ವಂಗ ವಿಭಜನೆಯು ಒಂದು ಚಂಡಮಾರುತವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳು ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಹೊಸ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. "ಅಸಹಕಾರ" "ಬಹಿಷ್ಕಾರ" ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸಿದವು. ಮಿಂಟೋ—ಮಾರ್ಲೆ (೧೯೦೮) ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಜನರ ಉದ್ರೇಕವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ತಗ್ಗಿಸಿದರೂ ಈ ಕಾನೂನಿನ ಫಲವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಾಂಗದಲ್ಲಿ ಕೋಮುವಾರು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ವಿಧಾನ ಏರ್ಪಟ್ಟು ದೇಶದ ಐಕ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಮೊದಲಾಯಿತು.

೧೯೧೪-೧೮ನೆಯ ಘೋರ ಯುದ್ಧವು ಭಾರತದೇಶದ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕದಡಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಆಶೆಯನ್ನು ಬೀರಿತು. ಲೋಕಮಾನ್ಯ ತಿಲಕರು ತಮ್ಮ ಕಾರಾಗೃಹದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ, ಸರ್ಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು; ಜನಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವ ರೆಕ್ರೂಟಿಂಗ್ ಆಫೀಸರಂತೆ ಓಡಿಯಾಡಿದರು. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ವೈದ್ಯದ ಒಂದು ಶಾಖೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ಆಳರಸರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ನಿಂತರು. ಆದರೆ ಇವರ ಹಂಗು ಅರಸುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ—ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರೇಮ, ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಪೀಡಿಸಿತು. ೧೯೧೬ರಲ್ಲಿ ಆನ್ನೀ ಬೆಸಂಟರು 'ಹೋಮ್‌ರೂಲ್ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹುರುಪಿನ ಉತ್ಸಾಹದ, ಆಶಾಯುಕ್ತವಾದ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ನೆಟ್ಟರು. ಅದೇ ವರ್ಷ ಲಕ್ನೋ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಸಮಯ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಒಲಿಸಿ, ಅವರ ವಿಶೇಷ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನೂ ಎಳೆದು ತಂದರು.

ಆಗಿನ ಯುದ್ಧಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುದೇಶದವರು ಏಕಮನಸ್ಕರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಧನ, ಮನ, ಜೀವನವನ್ನು ರಾಜಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ರಾಜರ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಇವರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಫಲವೋ ಎಂಬಂತೆ ೧೯೧೯ರಲ್ಲಿ ಮಾಂಟೆಗ್ಯೂ–ಚೆಲ್ಮ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದುವು. ರಾಜ್ಯದ ಘಟನೆಗಳು ಬದಲಾದುವು. ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತದ ಕಾಯಿದೆ ಮಂಡಲಗಳಲ್ಲಿ ಜನರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಿತು. ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕೈಗೂ ಅಮುಖ್ಯ ಭಾಗಗಳು ಭಾರತೀಯ ಮಂತ್ರಿಗಳ ವಶಕ್ಕೂ ನಿಲ್ಲುವಂತಹ ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು. ಇದನ್ನೇ ಡೈಯಾರ್ಕಿ (Dyarchy) ಎನ್ನುವರು.

ಈ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ವಿಷಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಇದರ ಪೂರ್ವ 'ರೌಲತ್ ಆಕ್ಟ್' ಜಾರಿಯಾಗಿ ಜನರ ಮನಸ್ಸು ಉದ್ರೇಕಗೊಂಡಿತ್ತು. ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಅವಮಾನಕರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಆ ಕಾನೂನನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದರು. ಅವರ ತತ್ವವನ್ನರಿಯದ ಜನರು ದಂಗೆಯೆದ್ದರು. ಅಮೃತಸರದಲ್ಲಿನ ಪೋಸ್ಟ್ ಆಫೀಸ್, ಪೊಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್, ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್, ಮತ್ತು ಇತರ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಕೋಪಗೊಂಡ ಜನರಿಂದ ಅಗ್ನಿದೇವನಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾದವು. ಜಾಲಿಯನ್‌ವಾಲಾ ಬಾಗಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಜನರಲ್ ಡೈಯರವರ ಗುಂಡಿನ ಏಟಿಗೆ ಗುರಿಯಾದರು. ತರುವಾಯ ದಂಡಿನಾಳಿಕೆಯಿಂದ ಜನರು ಬಹಳವಾಗಿ ಅವಮಾನಕ್ಕೂ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೂ ಈಡಾಗಿ ಬಳಲಿದರು. ಪ್ರಜೆಗಳ ಕೋಪವು ಮಿತಿಮೀರಿತ್ತಾದರೂ ಅದು ದುರ್ಬಲರ ಕೋಪ.

೨

೧೯೨೦ ರಲ್ಲಿ ಖಿಲಾಫತ್‌ಪ್ರಕರಣವು ಹುಟ್ಟಿ ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಒಮ್ಮೆ ಒಂದಾಗುವ ಸಂಭವವು ತಲೆದೋರಿತು. ತುರ್ಕಿಸ್ಥಾನವನ್ನು ಐರೋಪ್ಯ ಜನರು ಚೂರು ಚೂರಾಗಿ ಹರಿಯಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ತಡೆದು ತುರ್ಕಿಯ ಸ್ವಾಧೀನವನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಖಿಲಾಫತ್ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಭಾರತೀಯರು ಕೈಕೊಂಡರು. ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಕೂಡಿ ಸರ್ಕಾರದೊಡನೆ ಅಸಹಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಕೂಗು ವಿಲಾಯತಿಯವರೆಗೂ ಕೇಳಿತು. ಆದರೆ ತುರ್ಕಿಯೇ ಮುಸ್ತಫಾ ಕೆಮಾಲ್ ಪಾಷಾ ಅವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆತ್ಮಬಲ ಸಾಹಸದಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಬಲಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಅನ್ಯರನ್ನು ತನ್ನ ದೇಶದಿಂದ ಓಡುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ–ಇಲ್ಲಿ ರಾಜರಿಗೂ ಭಾರತೀಯರಿಗೂ ಇದ್ದ ಅಂತರ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ, ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಬೀರಲು, ೧೯೨೧ ರಲ್ಲಿ ಡ್ಯೂಕ್ ಆಫ್ ಕನ್ನಾಟ್ ಅವರು ಹೊಸ ಸುಧಾರಣೆಯ ಪ್ರಾರಂಭೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬಿನ ದುರಂತ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಅನುತಾಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ಅದನ್ನು

ಮರೆತು ರಾಜರೊಡನೆ ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಹಂಟರ್ ಕಮಿಟಿಯವರೂ ಡೈಯರನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲಂಡಿನ ಮುಖಂಡರನೇಕರು ಡೈಯರಿಗೆ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಪುರಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದವರ ಅಸಮಾಧಾನವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಉದ್ದೀಪ್ತವಾಯಿತು. ಅದೇ ವರ್ಷ ಬ್ರಿಟನಿನ ಯುವರಾಜರು ಭಾರತ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಿಜಯ ಮಾಡಿದರು. ಮುಖ್ಯ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಹರತಾಳವಿದ್ದುದರಿಂದ ಜನರು ಅವರನ್ನು ಆದರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ತಿಕ್ಕಾಟ ನಡೆಯಿತು. ಮಲೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಮಾಪಿಳ್ಳೆಗಳು ದಂಗೆಯೆದ್ದು ಸಾವಿರಾರು ಹಿಂದೂಗಳು ಕೆಟ್ಟರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ದೇಶದ ಐಕ್ಯವು ಸ್ವಪ್ನವೆಂದು ಭಾಸವಾಯಿತು.

ದೇಶದ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹರತಾಳ, ಅಸಹಕಾರಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕೈಕೊಂಡಿತು. ಲಾಠೀಪ್ರಹಾರ, ಜೈಲಿನ ವಾಸ ಇವನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರ ನಡುವೆ ಚೌರಿ ಚೌರಾದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ನಡಸಿದ ಕ್ರೂರ ಕೃತ್ಯಗಳು ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದವು. ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದವರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ತತ್ವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತಿಲ್ಲವೆಂದು, ತಮ್ಮ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಉಪಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದರು. ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಪಾಪಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪವಾಗಿ ತಾವೇ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು.

ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಕಾಲವನ್ನು ಗಾಂಧೀ ಯುಗವೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ಸಹಜ. ಗೋಖಲೆ (೧೯೧೫) ತಿಲಕರ (೧೯೨೦) ಮರಣಾನಂತರ ಇಡಿಯ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಮಾನ್ಯವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಮೋಹನದಾಸ್ ಕರಮಚಂದ್ ಗಾಂಧೀಯವರೇ. ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಯವರ ವರ್ಚಸ್ಸು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದು. ದುರ್ಭಾಗ್ಯರಾದ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನಗಳು ಉದ್ಧಾರವಾಗಲು ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಇವರೇ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಭಾರತೀಯರು ಗಾಂಧೀಯವರನ್ನು ಅವತಾರಪುರುಷರೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವುದು ಸಹಜವೇ. ಇವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ೧೯೨೧ ನೆಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಪ್ರಯೋಗವು ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಜರುಗಿತು. ಆದರೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರ ರೀತಿನೀತಿಗಳು ಹೇಗೆ ಬಂದಾವು ?

ವೈಸರಾಯಿ ಲಾರ್ಡ್ ರೀಡಿಂಗ್‌ರು ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಅಡಗಿಸುವ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು. ಸಾವಿರಾರು ಜನ ನಿರ್ಬಂಧಕ್ಕೊಳಗಾದರು. ಲಾಠೀ

ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಗುರಿಯಾದರು. ಆದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಉತ್ಸಾಹವೇನೂ ಕುಂದಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ಪದವಿ, ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ವಕೀಲರು ಕಚೇರಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರವಿತ್ತರು, ಪರದೇಶೀಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟರು. ಈ ತ್ಯಾಗ, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ, ಲಾಠೀ ಪ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದವರು ಬಹುಶಃ ಹಿಂದೂಗಳೆ! ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾತ್ಮರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಿದರು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮತಭೇದ ಹುಟ್ಟಿತು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಅಸಹಕಾರ ಮಾರ್ಗವು ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನರ್ಥಕಾರಿಯೆಂದು ಚಿತ್ತರಂಜನ ದಾಸ್, ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರು ಮುಂತಾದವರು ಶಾಸನಸಭೆ ಮಂಡಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದರು! ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ೧೯೨೨, ೧೯೩೧ರಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಘರ್ಷಣೆಯಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಮಡಿದರು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಮಹತ್ವವು ಸೊರಗಿದಂತೆ ತೋರಿತು.

೧೯೨೬ರಲ್ಲಿ ಲಾರ್ಡ್ ಅರ್ವಿನರು ವೈಸರಾಯಾದರು. ಮರುವರ್ಷ ಭಾರತೀಯರ ರಾಜಕೀಯ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲೆಂದು ಸೈಮನ್ ಸದಸ್ಯರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಈ ಕಮಿಷನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು, ಸರ್ವಪಕ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಇವರು ಬಹಿಷ್ಕೃತರಾದರು. ಹರತಾಳ, ಸೆರೆವಾಸ, ಲಾಠೀಪ್ರಹಾರಗಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ತಾವೇ ತಾವು. ಈ ಆಡಳಿತವು ವೈಸರಾಯರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ, ಇಂಗ್ಲಂಡಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿ ರಾಜನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಸಲಹೆಕೊಟ್ಟರು. Dominion Status ಎಂಬ ಬಗೆಯ ವಸಾಹತಿನ ಸ್ವರಾಜ್ಯವೇ ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯದ ಗುರಿಯೆಂದೂ, ಹೊಸದಾಗಿ ಬರಲಿರುವ ರಾಜ್ಯಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರ ಸಲಹೆಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಲ್ಪಡುವವೆಂದೂ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಕೂಡಲೆ ನಮ್ಮ ಮುಖಂಡರನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಿದರು. ಸ್ವರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮರುಕ್ಷಣವೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ತಾವು ಸಹಕರಿಸುವರೆಂದು ಕೇಳಿ, ನಿರಾಶರಾಗಿ, ಗಾಂಧೀಜಿ, ನೆಹರುಗಳು ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಆವೇಶದೊಡನೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಹೂಡಿದರು. (೧೯೩೦) ಇದನ್ನು 'ಉಪ್ಪಿನ—ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ'ವೆನ್ನುವರು. ಕಾನೂನು ಭಂಗವನ್ನು ಜನರು ಬಹು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಡಸಿದರು. ಆಬಾಲವೃದ್ಧರು ಜೈಲು, ಲಾಠಿಗಳ ರುಚಿ ನೋಡಿದರು. ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಡುಗಳ ಪ್ರಯೋಗವಾದವು. ಸಾಮಾನ್ಯರ ಉತ್ಸಾಹವು ಮಿತಿಮೀರಿತು. ಈ ವಿಧವಾದ ರಾಜ್ಯಭಾರವು ಅರ್ವಿನ್ ದೊರೆಗೆ ಸಮ್ಮತವಿರಲಿಲ್ಲ. ೧೯೩೧ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಹಾತ್ಮರೊಡನೆ ಸಂಧಾನಮಾಡಿದ ಫಲವಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದು ಒಪ್ಪಂದವಾಯಿತು. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡಿತು.

ರಾಜಕೀಯಸ್ಥಿತಿ ಉತ್ತಮಪಡಿಸಲು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಚಕ್ರಗೋಷ್ಠಿ ಕರೆಯಲಾಗುವುದೆಂದೂ ಅಲ್ಲಿ—ತೀರ್ಮಾನವಾದಂತೆ ರಾಜ್ಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಲಾಗುವುದೆಂದೂ ಘೋಷಿಸಿ ಚಕ್ರಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ನೆರಸಿದರು. ಚಕ್ರಗೋಷ್ಠಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಕೂಡ ಒಪ್ಪಿದರು.

ಅತ್ತ ಲಂಡನ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಒಂದನೆಯ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತು ಜರುಗಿತು (೧೯೩೦). ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ವಸಾಹತಿನ ಸ್ವರಾಜ್ಯವು ಕೊಡಲ್ಪಡುವುದೆಂದು ಪ್ರಧಾನಿ ರ್‍ಯಾಮ್ಸೆ ಮೆಕ್ಡಾನಲ್ಡ್ ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಎರಡನೆಯ ಗೋಷ್ಠಿ ೧೯೩೧ರಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಗ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಪರವಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದರು. ಅವರು ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯವು ಪುನಃ ಹದಗೆಟ್ಟುಹೋಗಿತ್ತು. ವಾಯುವ್ಯಪ್ರಾಂತ, ಸಂಯುಕ್ತಪ್ರಾಂತ, ಬಂಗಾಳಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ದರ್ಪದ ಸರ್ಕಾರವು' ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಸರ್ಕಾರದವರನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು. ಮಹಾತ್ಮರೂ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡಲ್ಪಟ್ಟರು. ಅಪಾರವಾದ ಬಲಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ದೇಶಬಾಂಧವರು ನಿಸ್ತೇಜರಾದರು, ನಿರ್ಜೀವರಾದರು. ಟೋರಿ ಪಂಗಡದ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಬಾಲ್ಡ್ವಿನ್ ಅವರು ೧೯೩೫ರಲ್ಲಿ ಹೊಸರಾಜ್ಯ ಘಟನೆಯನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಿದರು. ಈ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಬೆರಿಡೇಲ್ ಕೀತ್ ಎಂಬಾತನು (A. Berriedale Keith) ಖಂಡಿಸಿರುವುದು ಸರ್ವರಿಗೂ ವೇದ್ಯವಾಗಿದೆ.

೧೯೩೭ನೆಯ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸು ಏಳು ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಶಾಲಿಯಾಯಿತು. ಇದರ ಮುಖಂಡರು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಅನೇಕ ಆಶಾದಾಯಕವಾದ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಅಮಲಿಗೆ ತಂದರು. ಜನರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವೂ ಆತ್ಮಗೌರವವೂ ಹೆಚ್ಚಿದುವು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಆಡಳಿತವು ಸರ್ವ ಸಮರ್ಪಕವೆಂದು ವಿದೇಶೀಯ ಗೌರ್ನರುಗಳು ಕೂಡ ಒಪ್ಪಿದರು.

ಆದರೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಅಧಿಕಾರವು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಲೀಗಿನವರಿಗೆ ಸರಿಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಭಾಗ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಇತ್ತ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಬೇಡಿದುದನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದದ್ದು ಸಹಜವೆಂದು ಇವರು ವಾದಿಸಿದರು.[1]

[1] ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಹುಮತ ಪಕ್ಷ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾ ಪದ್ಧತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಹುಮತದ ಬಲವುಳ್ಳ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗೇ ಅಧಿಕಾರ ದೊರಕಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಈ ಬಹುಮತ ತತ್ವದ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ಪದ್ಧತಿಯೇ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಕೂಡದೆಂಬ ವಾದವು ಬೆಳೆದು ವಿಷಮಿಸಲು ಕೂಡ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು.

೧೯೩೯ ರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಘೋಷಣೆಯಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಭಾರತವನ್ನು ಎಳೆಯುವುದು ಅನ್ಯಾಯವೆಂದು ರಾಷ್ಟ್ರ ಪಕ್ಷದವರು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಯು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.

೩

ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ವೈಮನಸ್ಯ.—ಈ ರಾಜಕೀಯ ಚಳುವಳಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸಿದರು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಮುರಿಯುವಂತಾಯಿತು ಲಾರ್ಡ್ ಮಿಂಟೋ ಅವರು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದು. ಅಂದಿನಿಂದ ಭೇದ ಬುದ್ಧಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತೆನ್ನಬೇಕು. ೧೯೦೬ ರಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಇವರ ಸಂತೋಷ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೆ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ೧೯೧೪-೧೮ ರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನ ರಾಜ್ಯಗಳು ಅನೇಕವಾಗಿ ನಷ್ಟವಾದವು. ಇದರಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಮನಃಖೇದವುಂಟಾಯಿತು. ಇವರ ತುರ್ಕಿಸ್ಥಾನದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಯೋಜನೆಗೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹಿಂದುಗಳ ಬೆಂಬಲವನ್ನಿತ್ತರು. ಖಿಲಾಫತಿನ ಐಕ್ಯವು ಸ್ವಪ್ನಪ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದು ೧೯೨೧ ರಲ್ಲಿ ಅಸಹಕಾರ ಹೂಡಿದಾಗ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಹಕಾರವು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಷೀಯಾ ಸಂಗಡ, ಅಹರಾರ್ ಪಾರ್ಟಿ, ಜಮೆಯತ್-ಉಲ್-ಉಲೆಮಾ ಸಂಗಡಗಳು ತಮ್ಮ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟವು. ಲೀಗ್ ಪಕ್ಷದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೂ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನವರಿಗೂ ದೇಶದ ನಾನಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಮಾರಿಯಾಯಿತು. ನಾಗಪುರ, ಗುಲ್ಬರ್ಗ, ಲಕ್‌ನೌ, ಶಹಜಾನ್ಪುರ, ಅಲಹಬಾದ್, ಕೋಹಾಟ್ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಟ ಬೆಳೆದು ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಮಡಿದರು. ೧೯೨೭ ರಲ್ಲಿಯೂ ೨೫ ಕಡೆ ಕದನಗಳಾದವು. ೧೯೩೦ ರಲ್ಲಿ ಜಿನ್ನಾ ಅವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ತಮ್ಮ ೧೪ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟರು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನವರು ಒಪ್ಪಿದರು. ಅದೂ ಸಾಲದು, ತಮ್ಮದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಬೇಕು, ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜನಾಂಗ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಸರ್ವ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ತಮ್ಮ ಪಾಕಿಸ್ಥಾನದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಈಗ ನಾಡಿನ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಭೆಯು ಹಿಂದೂಗಳ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಮದನಮೋಹನ ಮಾಳವೀಯ, ಸಾವರಕರ, ಮುಂಜೇ ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಅಪ್ರೀತಿ.

'ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನವರು ಹಿಂದೂಗಳ ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುತ್ತಾರೆಂ'ಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಭಿಕರಿಗೆ ಕ್ಷಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚು. ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇದರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಅನೇಕರಾಗಿರುವರು. ಆ ಎರಡು ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯ್ಯವಾದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವು ದೊರೆಯದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬೇಸರ ವುಂಟಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ವರ್ಷದ ಪಕ್ಷವಾದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಒಂದು ಕಡೆಯೂ ಕೋಮುವಾರು ಶಾಖಾ ಪಕ್ಷಗಳಾದ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಲೀಗ್ ಒಂದು ಕಡೆ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಭೆಯ ಪಕ್ಷ ಒಂದು ಕಡೆಯೂ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತಿವೆ.

ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನ ಹೀಗಾದರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇನ್ನೊಂದು ಅಸಮಾಧಾನ, ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾ ಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಆತ್ಮಗೌರವ ಪಂಥ, ಜಸ್ಟಿಸ್ ಪಕ್ಷ ಎಂಬ ಪಂಗಡ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಂಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಪಂಗಡದವರದು, ಸರಕಾರ ದೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸುವ ವರ್ಗವಾಗಿದೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಲ್ಲದ ವರ್ಗಕ್ಕೇ ಆಡಳಿತದ ಸಮಸ್ತ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನಾಳೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ವೈಮನಸ್ಯದ ಧ್ವಜ ಎದ್ದಿದೆ. ಆ ವಾದ ಪಂಥಗಳ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆ ಏನೇ ಇರಲಿ ರಾಜಕೀಯದ ತೊಡಕು ಇದರಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಿಕ್ಕಾಗಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಂದಲಾಗಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರ ದಿಂದಾಗಲಿ ತಮಗೆ ನ್ಯಾಯವೂ ಬಿಡುಗಡೆಯೂ ದೊರೆಯವೆಂದು ಕಿಸಾನ್ ಪಾರ್ಟಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಜಮೀನುದಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದೆ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕೂಡ ಬಂಡವಾಳಶಾಹೀಪೋಷಕ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹೀ ಎಂದು ಅವೆರ ಡನ್ನೂ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಕಾಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಎಂಬ ಉಗ್ರಸಮಾಜಸಮತಾಪಂಥವೊಂದು ಪ್ರಬಲಿಸಿ ರಾಜಕೀಯದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ತನ್ನ ಕಠಿನಾಂಶವನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ದರ ತುಮುಲ ಕೋಲಾಹಲದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯವು ವಿಷಮಿಸಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹದಗೆಟ್ಟಿದೆ ಯೆನ್ನಬೇಕು.

ವಿ. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್.

ಅಲರೊಸಗೆ

ಕಣ್ಣ ತಾರೆಯಂಚಿನಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿ ಬಂದು ಮಿಂಚುವಂದ
ಎಲ್ಲರೀತಿಯಲ್ಲ—ಹೊಸತು ಹೊಸತು ಅದರ ಭಾವಬಂಧ
ಹರೆಯದ ಗಿರಿಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ಹರಹಿ ಬೆಳೆದ ಕಲ್ಪವಲ್ಲಿ
ಬಿಟ್ಟಿಹ ಹೂ ಒಲ್ಲಿ ಒಲ್ಲಿ ಅರಳಿತ್ತಹ ಕಾಣೆಯಾ?
ಕಾಮದೇಲರಿನೊಸಗೆ ಹೀರಿ ತುಂಬಿತುಂಬಿ ಬೆಡಗುದೋರಿ
ಬಂದೆರಗಿದವತ್ತಲಿಂದ ಬಂಡುಣಲುತ್ಕಂಠೆಯಿಂದ!
ಅವುಗಳಲ್ಲದೊಂದು ಕುಸುಮ ಸ್ವಾರ್ಥಕಂಡು ಹೇಸಿತಮಮ
ತುಂಬಿಗಳನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ತುಟಿ ತೆರೆಯದಿರೆ—
ಮೌನದಲ್ಲಿ ತಪವಗೈದು ತನ್ನ ಕಂಪ ಬೀರಬಗೆದು
ಆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಆವೊಂದನು ಆರಿಸದಾ ಅರಡಿಗಳ
ಸೇರಿಕೆಗೆಂದಿತು, "ಗೆಳೆಯರೆ, ತೋರಿಕೆಯೊಲವಿನಸಕ್ಕರೆ
ಸೇರದು ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥರಾಗಿ ಬನ್ನಿರಿ ಹೋಗಿ!"
ತುಂಬಿಗಳೆದೆ ತುಂಬಿತಾಗ ಕಣ್ಕದ ತೆರೆ ತೆರೆಯೆ ರಾಗ
ಹರಹಿತಲರ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಅಲರದರಳುತಿರಲು ಚಿತ್ತ
ಗಿರಿಶಿಖರಗಳೆಲ್ಲೆ ಮೀರಿ ಬುವಿ ಬಾಂದಳವೆಲ್ಲ ಹಾರಿ
ಅರಳಿದೆಯಾ ಪ್ರಣಯನಾದ ಭ್ರಮರಗೀತವಾಯಿತು!
ತಾರುಣ್ಯದ ಎದೆಬನದಲಿ ಪ್ರಣಯವೇದವಂದಿನಿಂದ
ದನಿಗೊಡುವೀ ಪ್ರಣವನಾದ '**ನಿನಗೊಲಿಯುವೆ**'ನೆಂಬುದೆ!
"ನಿನಗೊಲಿಯುವೆ ನಿನಗೊಲಿಯುವೆ ಒಬ್ಬಗಲ್ಲ ಇಬ್ಬಗಲ್ಲ
ಕಾಮಕಳೆದ ಲೋಕಕೆ, ಪ್ರೇಮದಮಲ ಪಾಕಕೆ!
"ತುಂಬಿರೂಪದಾತ್ಮಗಳೇ ಸಂಜಿದೀಶಬಿಂಬಗಳೇ,
ಸೃಷ್ಟಿಯತಿಯಹಂಬುಗಳೇ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥತೆಯಂಬುಗಳೇ,
ರವಿಶಶಿತಾರಗೆಗಳಂತೆ ಬೆಳಗಿ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾಗತಿಸುವೆ
ಎಂದಿಗು" ಎಂದಲರೊಸಗೆಯ ಬಲ್ಲೆಯ ರಸಿಕ?

ಬಿ. ಎಚ್. ಶ್ರೀಧರ.

ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಜಾದ್ರೂಪ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಭೌಮ ಜಹಾಂಗೀರ್

ಜಹಾಂಗೀರನು ಅವನ ತಂದೆ ಅಕ್ಬರನಂತೆ ಹಿಂದೂ ಮತಪ್ರೇಮಿ. ಅದರ ಸತ್ವವನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಅವನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಅವನ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಅಪೂರ್ವ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೂ ಜನರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸುಯೋಗವಂತೂ ಇನ್ನೂ ಅಪೂರ್ವ. ಸಾರ್ವಭೌಮ ಜಹಾಂಗೀರ್ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಜಾದ್ರೂಪನ ಸಂಗ ಬಯಸಿದ ವೃತ್ತಾಂತ ಅನೇಕರಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಇದು ಜಹಾಂಗೀರನ ಆತ್ಮಕಥೆಯ ಮೂಲಕವೂ ಅವನ ಕಾಲದ ಒಂದೆರಡು ಚಿತ್ರಪಟಗಳ ಮೂಲಕವೂ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಆತ್ಮಕಥೆಯ ಕೆಲವು ಭಾಗ ಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

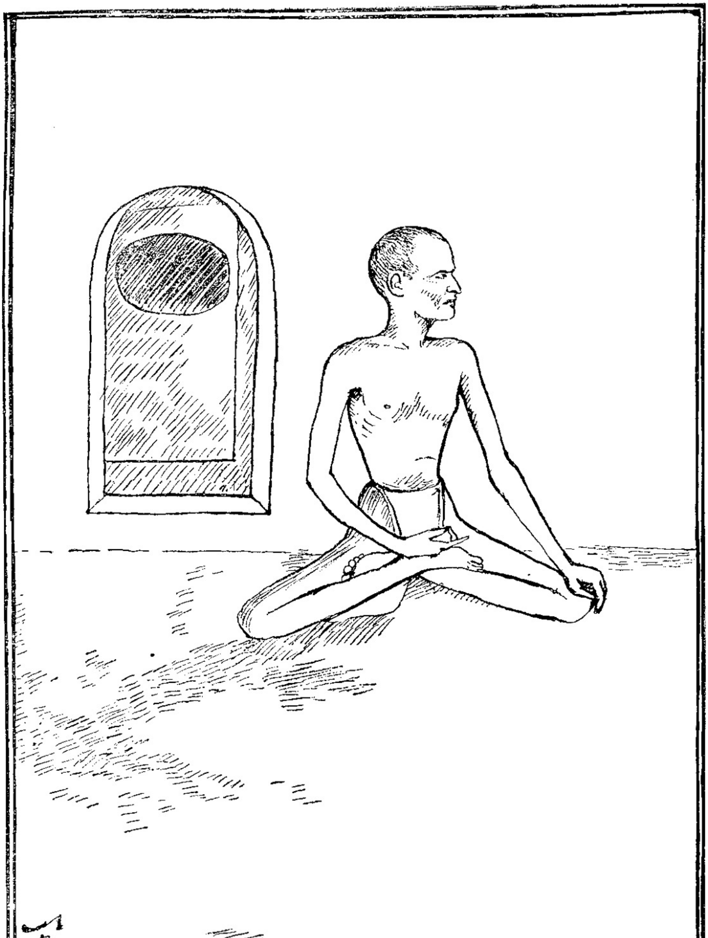
ಜಹಾಂಗೀರನ ದಿನಚರಿಯ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ

೧. "ಜಾದ್ರೂಪನೆಂಬ ಉಗ್ರತಪಸ್ವಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು ಪದೇಪದೇ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವನು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ನಗರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಡುಪ್ರದೇಶದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ತುಂಬ ಆಸೆ. ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಆಗ್ರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇದ್ದಾಗ ಆತನನ್ನು ನಾನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಕರೆಸಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಕರೆಯಕಳುಹಿದರೆ ಆತನಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಹುದೆಂದು ಶಂಕಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಕರೆಯಕಳುಹಲಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ಹೊರಟೆ. ಉಜ್ಜಯಿನಿ ನಗರವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಲೆ ದೋಣಿಯಿಂದ ಇಳಿದು ೧ ಕ್ರೋಸ್ ನಾಕಾಮೈಲಿಯು ದೂರ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಕಾಣಹೋದೆ. ಆತನು ತನ್ನ ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಗುಡ್ಡದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಲವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಬಿಲವನ್ನು ಕೊರೆದು ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಲು ಇಟ್ಟಿದೆ. ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕಮಾನನ್ನು (ಮಹ್ರಾಬ್) ಹೋಲುವ ಒಂದು ಕಂಡಿ ಇದೆ. ತೆಳ್ಳಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಕೂಡ ಅದರ ಮೂಲಕ ತೂರಿಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ನೂರಾರು ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಬಿಲದ ಉದ್ದ ೫⅔ ಅಡಿ, ಅಗಲ ೩⅔ ಅಡಿ. ನೆಲಕ್ಕೆ ಚಾಪೆಯೂ

ಇಲ್ಲ, ಕೊನೆಗೆ ಹುಲ್ಲಿನ ಹೊದಿಕೆ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಈ ಕತ್ತಲೆಯ ಬಿಲದಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಲಂಗೋಟಿ ವಿನಾ ಮೈಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆಬರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಚಳಿಗಾಲದ ಚಳಿಯ ದಿನಗಳಲ್ಲು ಕೂಡ ಅವನು ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ರುಮ್‌ನಮುಲ್ಲಾ (ಜಲಾಲ್-ಉದ್-ದೀನ್) ಒಬ್ಬ ದರ್ವಿಷನ ಮಾತನ್ನು ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಜಾದ್ರೂಪ ನಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು: 'ಹಗಲಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿ ನಮ್ಮ ಉಡುಪು, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಾಸುಹೊದಿಕೆಗಳು ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳು'. ತನ್ನ ವಸತಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಕುಂಟೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಎರಡುಬಾರಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ದಿವಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಲ ಉಜ್ಜಯಿನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಏಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಗಳ ಪೈಕಿ ಮೂರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಗಳನ್ನು ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವರು ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಿರುವುದೇ ಅವರನ್ನು ಆರಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ತಮಗಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ತುತ್ತು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ತುತ್ತನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ನುಂಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕಾರಣ: ಅಗಿದರೆ ಅದರ ರುಚಿ ಹಲ್ಲಿಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತದೆಂಬ ಭೀತಿ. ಆ ಸಂಸಾರಗಳಲ್ಲಿ ಆಶೌಚ ಒದಗಿದಾಗ, ಹೆರಿಗೆಯಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ಹೆಂಗಸರು ಹೊರಗಾದ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದೇ ಅವನ ಜೀವನಕ್ರಮ. ನಾನು ಆರು ಘಳಿಗೆಯ (ಘರಿ) ಕಾಲ ಆತನೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದೆ. ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ; ಅವನ ಮಾತು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪರಿಣಾಮವುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ನನ್ನ ಸಹವಾಸವೂ ಕೂಡ ಆತನಿಗೆ ಹಿಡಿಸಿತು. ನನ್ನ ತಂದೆ ಖಾನ್ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅಸಿರ್ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಆಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ಆತನನ್ನು ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಕಂಡನಂತೆ. ಅದನ್ನು ಸದಾ ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು."

ಇಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿರುವ ಚಿತ್ರ ೧ರಲ್ಲಿ ಜಾದ್ರೂಪನೊಬ್ಬನೆ ಇದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಈ ಲಿಖಿತವಿದೆ. ೧೦೨೬ (ಹಿಜ್ರ) ಕುನ್ವಾರ್ ಧನಸಿಂಗ್ ಬರೆದ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ನಿವಾಸಿಯಾದ ಗೋಸಾಯಿ ಜಾದ್ರೂಪನ ಚಿತ್ರ.

ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಜಹಾಂಗೀರನು ಜಾದ್ರೂಪನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ದಿನಚರಿಯ ಪುಸ್ತಕದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಜಹಾಂಗೀರನು ಜಾದ್ರೂಪನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಹೋದ ವಿವರಣೆ ಇದೆ.

ಗೋಸಾಯಿ ಜಾದ್ರೂಪ

(ಕುನ್ವಾರ್ ಧನಸಿಂಗ್ ಬರೆದ ಚಿತ್ರದ ಅಚ್ಚು, ೧೦೨೬ ಹಿಜಿರ)

ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಜಾದ್ರೂಪ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಭೌಮ ಜಹಾಂಗೀರ್

(೭೩ ನೇ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ)

"ಮೂರನೆಯ ದಿವಸ—ಅದು ತಂಗುವ ದಿವಸ—ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಳೆದಮೇಲೆ ಜಾದ್ರೂಪನೊಡನೆ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದೆ. ಆರು ಘಳಿಗೆಯ (ಘರಿ) ಕಾಲ ಅವನೊಡನೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಕಳೆದೆ. ಆ ದಿವಸವೂ ದಿವ್ಯವಾದ ಮಾತನ್ನಾಡಿದ. ನಾನು ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸಿತ್ತು."

ಇನ್ನೊಂದು ಭೇಟಿ

"೨೯ ನೆಯ ತೇದಿ ಬುಧವಾರ ಜಾದ್ರೂಪನನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅವನ ವಿಚಾರ ಹಿಂದಿನ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಈ ದಿವಸ ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ **ಕಾಲೀಯದಹ**ವನ್ನು ನೋಡಹೋದೆ. ಆತನ ಸಹವಾಸ ಒಂದು ಸುಯೋಗ."

ದಿನಚರಿಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಭೇಟಿಯ ವಿವರಗಳಿವೆ.

"ಶನಿವಾರ ಜಾದ್ರೂಪನನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ಸಂದರ್ಶಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಬಲಿಯಿತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ **ನಾವಾಜ್** ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅತ್ಯಾತುರದಿಂದ ಆತನನ್ನು ನೋಡಹೊರಟೆ. ಆತನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಆತನೊಡನೆ ಸುಖವಾಗಿ ಕಾಲ ಕಳೆದೆ. ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ದೈವಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವನು ಆಡಿದ ಉದಾತ್ತವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಸಾಧುವಾದ ಸೂಫೀ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಹೊಗಳದೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಯಾರುಬೇಕಾದರೂ ಸಂತೋಷ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅವನಿಗೆ ವಯಸ್ಸು ಅರುವತ್ತಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಸಂನ್ಯಾಸಪಥದಲ್ಲಿ ಅವನು ದೃಢಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಡಿ ಇಟ್ಟಾಗ ಅವನಿಗೆ ೨೨ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು. ೩೮ ವರ್ಷಕಾಲ ಬೈರಾಗಿಯಾಗಿ ಬಾಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡುವ ಮುಂಚೆ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿದ: 'ಧರ್ಮಿಷ್ಠನಾದ ಇಂಥಾ ದೊರೆಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯಿಂದ (ತುಷ್ಟಿಯಿಂದ) ತೃಪ್ತನಾಗಿ ನನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟದ ಸೆರಗಿನ ಅಂಚು ಅಡಚಣೆಗಳೆಂಬ ದೂಳಿನಿಂದ ಮಾಸದೆ ನಾನು ಬಯಸಿದ ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲು ನನಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಅಲ್ಲಾವಿನ ಈ ವರಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸಲಿ?'"

ದಿನಚರಿಯ ಪುಸ್ತಕದ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಿವರಣೆಯಿದೆ.

"ಹಿಂದಿನ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ನಿವಾಸಿಯಾದ ಗೋಸಾಯಿ ಜಾದ್ರೂಪನ ವಿಚಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಿದೆ. ಈಗ ಆತನು ತನ್ನ ವಾಸಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ಹಿಂದೂಗಳ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹಿರಿದಾದ ಮಥುರೆಯಲ್ಲಿ ಯಮುನಾ ನದಿಯ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಸಹವಾಸ ಅಮೂಲ್ಯವಾದುದೆಂದು ಬಗೆದಿರುವೆನಾದುದರಿಂದ ಅವನ ಸಮಯ ಕಾದು ಅವನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಹೋದೆ. ಅವನೊಡನೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಕಳೆದೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆತನಿರುವುದು ನನಗೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೌಭಾಗ್ಯ. ಆತನ ಸಂಗದಿಂದ ಬಹುವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಪಡೆಯಬಹುದು, ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಪಡೆಯಬಹುದು.''

ಜಾದ್ರೂಪನ ಉಪದೇಶದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಜಹಾಂಗೀರನು ಪ್ರಾಣಹತ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ವ್ರತ ತೊಟ್ಟನು. ಈ ವ್ರತ ತೊಟ್ಟಮೇಲೆ ಅವನು ನೂರ್ಜಹಾನಳೊಡನೆ ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವನು ಹುಲಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯಲಿಲ್ಲ; ನೂರ್ಜಹಾನಳು ಹೊಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ದಿನಚರಿಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ.

"ಯಾವ ಜೀವಜಂತುವನ್ನೂ ನಾನು ಹಿಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ವ್ರತ ತೊಟ್ಟಿರುವೆನಾದುದರಿಂದ ನೂರ್ಜಹಾನಳಿಗೆ ಹುಲಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯಹೇಳಿದೆ. ನೂರ್ಜಹಾನಳು ಹೊಡೆದ ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ಹುಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಸತ್ತುಬಿತ್ತು.''*

ಹುಲಿಬೇಟೆಯಿಂದ ಜಹಾಂಗೀರನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸುಖ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಜಾದ್ರೂಪನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ತವಕ ಹುಟ್ಟಿತು.

೧೨ನೆಯ ತೇದಿ ಸೋಮವಾರ "ಗೋಸಾಯಿ ಜಾದ್ರೂಪನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಪುನಃ ತೀವ್ರವಾಯಿತು. ವಿಹಿತಕ್ರಮವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ತ್ವರೆಗೊಂಡು ಹೊರಟೆ. ಅವನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖಪಟ್ಟೆ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಉದಾತ್ತವಾದ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಬಿದ್ದವು. ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಭಗವಂತನು ಆತನಿಗೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನೂ ಉದಾತ್ತವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನೂ ಉಚ್ಚವಾದ ಗುಣವನ್ನೂ, ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ದೈವಿಕವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖಗಳ ಸಂಕೊಲೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಹೃದಯವನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಅವನು ಈ ಲೋಕದ ಕಡೆಗೆ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೆಂಗಸರು ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವಂಥ ಒಂದು ಗಜ ಹಳೆಯ ಬಟ್ಟೆ,

* ನೂರ್‌ಜಹಾನಳಿಗೆ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಲು ಆಸಕ್ತಿ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದುಸಲ ಜಹಾಂಗೀರನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿತ್ತು.

ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಣ್ಣಿನ ಕುಡಿಕೆ—ಇವು ಇವನ ಐಹಿಕಸರ್ವಸ್ವ. ಬೇಸಗೆಯಾಗಲಿ ಚಳಿಗಾಲವಾಗಲಿ ಮೈಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲ; ಬರಿಯ ತಲೆ, ಬರಿಯ ಕಾಲು. ಹಕೀಂ ಸೆನೈ ತನ್ನ ದ್ವಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಅಕ್ಷರಶಃ ಅವನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

'ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಕೊಳಲಿನ ನಾಳದಷ್ಟು ಅಥವಾ ಸಾರಂಗದ ನಾಭಿಯಷ್ಟು ಕಿರಿದಾದ ಗುಡಿಸಿಲಿದೆ. ಹೆಡ್ಡನೊಬ್ಬ ಅವನಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದ—ಇದೇನು ಮನೆ ಎರಡಡಿ ಒಂದು ಗೇಣು? ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಆ ಯೋಗಿ ಹೇಳಿದ: 'ಸಾಯಬೇಕಾದವಗೆ ಸಾಲದೆ ಇಷ್ಟು?'"

ಜಾದ್ರೂಪನ ಇನ್ನೊಂದು ಚಿತ್ರ (ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ) ಲೂವರ್ ವಸ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನಶಾಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ತಾರೀಖಿಲ್ಲ, ಚಿತ್ರಕಾರನ ಹೆಸರೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಚರಿತ್ರೆಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಕಲಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅಪೂರ್ವವಾದುದು. ಈ ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳೂ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡಬಹುದಾದಂಥವು. ನೀನು ಸತ್ತಾಗ ನಿನ್ನ ಶವವನ್ನು ದಹನಮಾಡಲು ಹಿಂದುಗಳೂ ಮಣ್ಣುಮಾಡಲು ಮುಸ್ಲಿಮರೂ ಕೇಳುವಂತೆ ಬಾಳು ಎಂದು ಒಂದು ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಗಾದೆಯಿದೆ. ಜಾದ್ರೂಪ ಮತ್ತು ಜಹಾಂಗೀರ್ ಇವರಿಬ್ಬರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಗಳು ಅದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿವೆ.

ಇಂಥ ಚಾರಿತ್ರಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಭಾರದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿಹೋಗಿರುವ ಹೃದಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಗುರವಾಗುವುದು, ಉತ್ಸಾಹಭರಿತವಾಗುವುದು.

ಜಿ. ಹನುಮಂತರಾವ್.

ಸೀತೆಯ ಸಂದೇಶ

ಹೊಕ್ಕು ಬಳಸಿದ ಊರೆ, ಪಾಪನಗರಿಯು ಲಂಕೆ?
ಕಂಡು ಕೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲ ತಂತ್ರವೆನ್ನುವ ಶಂಕೆ
ತಾಯ್ಗೆ. ಕೊಂಡ, ಹೊಂಡ, ಬಳ್ಳಿ, ಹೂ, ಮಿಡಿ, ಜಿಂಕೆ,
ಏನಿದ್ದು ತಾಯ್ಗೆ ಸುಖವೆ? ಬಾನ್ ಹೊಳೆದು,
ಬಿಸಿಲಾಡಿ, ಕಡಲ ತಂಗಾಳಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸುಳಿದು,
ಕಾರ್ಮುಗಿಲು ನೆರೆದು, ಮಳೆಸುರಿದು, ಕುಡಿಮಿಂಚೊಡೆದು,
ಋತು ಚಕ್ರ ಸಾಗಿ, ಏನಾಗಿ, ಹರುಷವೆ ತಾಯ್ಗೆ?
ವಿಧಿಯ ತೋಳ್ ಬಳಸಿನಲಿ ದಿಪಿಜರಿಪು ತಲೆದೂಗೆ,—
ಚಿಂತೆಯಲಿ ಮುಳುಗಿ ರಾಮಧ್ಯಾನದಲಿ ಸೀತೆ
ಬಂಧನವನೆಂತು ಸಹಿಸಿದಳೋ ಜಗನ್ಮಾತೆ!
ಕ್ರೌಂಚಮಿಥುನದಲಿ ಒಂದರ ಕೊಲೆಗೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ
ಶಪಿಸಿದ ನಿಷಾದ, ರಾವಣನಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲಿ
ಹುಟ್ಟಿ, ಕಾಡಿದನು ಸೀತೆಯನು. ಭಾರತಲಕ್ಷ್ಮಿ
ದ್ವೀಪವಾಸಿಗಳ ಬಂಧನದ ದುರ್ಭಿಕ್ಷದಲಿ
ಚಿರಕಾಲ ನೊಂದು, ದಿಟವನು ಕಂಡು, ಲಂಕೆಯನು
ಸುಡುವುದೇ ಧರ್ಮ, ಹಿಂಸಾಜೀವಿಗಳ ತೊಡೆದು
ಗೆದ್ದು ಬಾಳುವುದೇ ಅಹಿಂಸೆ,—ಸತ್ಪಥವೆಂದು
ಕ್ಷಾತ್ರವನು ಬೆಳಗಿ, ರಾಮಾಯಣದ ಹೃದಯದಲಿ
ಬಿಡುಗಡೆಯ ಬೀಜಮಂತ್ರವ ಹಾಡಿ, ನಾಡಹರಸಿ
ನೆಲಸಿ ನಗುತಿಹಳು ಧ್ರುವಶಾಂತಿಯಲಿ ನವಶಕ್ತಿಯಾಗಿ.

ಕೆ.ಎಸ್.ನ.

ಪ್ರಚಾರ

ಪ್ರಚಾರಪದದ ಅರ್ಥ ವಿಶಾಲವಾದುದು. ಯಾವ್ರದಾದರೂ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ಸರಿಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಇದರ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ ಕಠಿಣವಾಗುವುದು. ಏನು ಪ್ರಚಾರ? ಎಲ್ಲಿ? ಏತಕ್ಕೆ? ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಬೇರೆ ಏಳುವುವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಚಾರ, ಅಕ್ಷರಪ್ರಚಾರ, ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಚಾರ—ಮುಂತಾಗಿ ಇದನ್ನು ವಿಭಾಗಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಚಾರ ಎಂದರೆ, ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರೈತರು ಏನೇನು ತಿಳಿಯಬೇಕೋ ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನ ಅವರಿಗುಂಟುಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಎಂದರ್ಥ.

ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯವು ನಾವು ಊಹಿಸುವಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಮಹಾ ಕಾರ್ಯ. ಇದನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿ ಬೇಕು; ಜ್ಞಾನ ಬೇಕು; ವಿಷಯ ಬೇಕು; ಸಹಾಯ ಸಂಪತ್ತಿಗಳು ಬೇಕು; ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬೇಕು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಪ್ರಚಾರವೆಂಬುದು ಜಾಹಿರಾತು ಪ್ರಕಟನೆಯೆ? ಮಾತಿನ ಹೋರಾಟವೆ? ಅಥವಾ ಮಿಷನರಿ ವೃತ್ತಿಯಂತೆ ಮತಪ್ರಚಾರವೇ? ಈ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಚಲನವಲನಗಳು ಇದರಲ್ಲಿವೆಯೆ? ಇದು ಕಲೆಯೆ ಅಥವಾ ವಿಜ್ಞಾನವೆ? ಮುಂತಾದ ತೊಡಕು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಏಳುತ್ತವೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಮಾಡುವುದು ಆವಶ್ಯಕ.

ಜಾಹಿರಾತು ಇಂದಿನ ವ್ಯಾಪಾರೋದ್ಯಮದ ಮುಖ್ಯಸಾಧನ. ಈಗಿನ ಪೈಪೋಟಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕಿರುವಷ್ಟು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಇದಕ್ಕೆ ದೊರೆತಿದೆ. ಪ್ರಚಾರವೇ ಜಾಹಿರಾತಿನ ಅಂಗ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ದೂರ ಪ್ರಕಟನಕಾರರು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ಮೊದಲು ಆ ಮೇಲೆ ಜಾಹಿರಾತು. ಪ್ರಚಾರ ತಂದೆ ಜಾಹಿರಾತು ಮಗ: ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಿಂದ ಪ್ರಕಟನೆ ಕಲಿಯಬೇಕಾದುದಿದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟನೆಯಿಂದ ಪ್ರಚಾರ ಕಲಿಯಬೇಕಾದುದೂ ಇದೆ. ಪ್ರಕಟನೆಯಿಂದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಫಲವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜನರು ಅದನ್ನು ಓದಬೇಕು. ಇತರರಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ವಿಷಯಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗಬೇಕು. ಅದು ಅವರ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ನಿಧಾನ.

ಪ್ರಚಾರದ ವಿಷಯ ಹಾಗಲ್ಲ. ಜನರು ಪ್ರಚಾರಭಾಷಣ ಕೇಳಿದ ತಕ್ಷಣ ವಿಷಯ ಗ್ರಹಣವಾಗಬಹುದು. ಕೂಡಲೆ ಅವರಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮವುಂಟಾಗಬಹುದು. ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಓದುಬಲ್ಲವರೇ ಬೇಕು. ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾಗಬೇಕು. ಪ್ರಚಾರ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು.

ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೂ ಪ್ರಕಟನೆಗೂ ಒಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಪ್ರಕಟನೆ ಲಾಯರ ಕೆಲಸದ ಹಾಗೆ. ಇಂದು ಒಬ್ಬ ನಾಳೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಕಕ್ಷಿಗಾರ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಲಾಯರು, ಅವನು ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನಲ್ಲವೆಂದು ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಾದಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಿರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಕಟನೆಯ ಕೆಲಸವೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಜಾಹಿರಾತಿಗೆ ವಸ್ತುಜ್ಞಾನ, ಸ್ವರೂಪ, ಗುಣ, ಉಪಯೋಗ, ಇವೊಂದೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವಂತೆ, ಅವರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಹಾಗೆ, ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಕಟವಾದರೆ ಸಾಕು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅದರ ಕೆಲಸ ಪೂರ್ತಿಯಾದಂತೆ. ಪ್ರಚಾರ ಹಾಗಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ನಂಬಿಕೆ ಬೇಕು, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವಿರಬೇಕು, ಸತ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಇವೇ ಪ್ರಚಾರದ ಅಡಿಪಾಯ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಚಾರಕನ ಕೆಲಸ ಕಠಿಣ. ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದು ಗೋಚರವಾಗುವುದು.

ಪ್ರಚಾರವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಪ್ರಚಾರಕನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗುಣಗಳಿದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು, ಧರ್ಮ, ಸತ್ಯ, ತ್ಯಾಗ, ವಿಶ್ವಾಸ. ತಾನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆ ಇರಬೇಕು. ಅದು ದೇಶದ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಎಂಬ ವಿಶಾಲ ಭಾವನೆ ಹುಟ್ಟಬೇಕು, ನಟನು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗ, ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮರೆತು, ನಾಟಕದ ಪಾತ್ರವೆಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಚಾರಕನು ಕೂಡ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವಾಗ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮರೆಯಬೇಕು. ತಾನು ಮಾಡುವುದು ಒಂದು ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇರಬೇಕು. ಪ್ರಚಾರಕನಿಗೆ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಇತರರ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನೂ, ನಂಬಿಕೆಯನ್ನೂ, ಗಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಚಾರಕನಿಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದರೆ, ಅವನ ಪ್ರಚಾರ ಸಫಲವಾಗುವುದು.

ಪ್ರಚಾರವು ವಿಜ್ಞಾನವೇ ಕಲೆಯೇ ಎಂಬುದು ಮುಂದಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ. ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಿಯಮವಿದೆ. ಶಾಸನ ವಿಧಿ ಇದೆ. ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನವೇ ಇದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನಿಯೂ ಪಾಲಿಸಲೇಬೇಕು. ಅದರಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕನಿಯಮ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಬಗೆಯ ಕಲೆ, ಸೊಗಸಾದ ಚಿತ್ರಪಠರಚನೆಗೆ ಬೇಕಾದುದು ಬಣ್ಣ, ಕುಂಚ, ಪಠ ಅಥವಾ

ಕಾಗದ. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದವನು, ಕಲಾಕೌಶಲವುಳ್ಳವನು, ಯಾವಯಾವ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರಮಾಡಬೇಕು, ಯಾವಯಾವ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಎಂತೆಂತಹ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಬೇಕು, ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮವನ್ನು ತಿಳಿದೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಬರಿಯ ಈ ನಿಯಮ ತಿಳಿದರೆ ಸಾಲದು. ಚಿತ್ರಪಟ ಅಂದವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಕೈಚಳಕ ಬೇಕು. ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಬೇಕು. ರಚನಾ ಶಕ್ತಿ ಇರಬೇಕು. ಅನುಭವವೂ ಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಚಾರ ಒಂದು ಕಲೆ. ಪ್ರಚಾರಕನಿಗೆ ಬೇಕಾದುದು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ, ಪ್ರೇರೇಪಣ ಶಕ್ತಿ. ಹುದುಗಿರುವ ಗುಣಗಳನ್ನು ವಿಕಾಸಪಡಿಸಬೇಕು. ಗುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಗುಣಗಳು ಮೊದಲೇ ಅಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೆ, ಅವನ್ನಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರಗಾರನ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದಂತೆಲ್ಲ ಚಿತ್ರಹೇಗೆ ಉತ್ತಮವಾಗುವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಚಾರ ಕೂಡ ಕಲಾಕೌಶಲದಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಚಾರಕರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶಕ್ಯವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಚಿತ್ರಗಾರರೇ ಆಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ, ಕೆಲವರು ಚಿತ್ರಗಾರರೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ಅವರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಗುಣವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಅಂತೆಯೇ ಪ್ರಚಾರಕನಿಗೆ ಕೂಡ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷಗುಣ ಇರಲೇಬೇಕು.

ಪ್ರಚಾರದ ಸ್ವರೂಪ

ಮತಾಭಿಮಾನಿಗಿರುವಂತೆ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಆಚಾರನಿಷ್ಠೆಯೂ ಪ್ರಚಾರಕನಿಗಿರಬೇಕು. ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅವನೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಸಹಾಯವನ್ನಾಗಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬಾರದು. ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರಬೇಕು. ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ ನಿರ್ಧರಜ್ಞಾನ ಅವನಿಗಿರಬೇಕು. ದೇಶಭಾಷೆ, ರಾಜಕೀಯ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಅನುಭವ, ವಾಕ್ಪಟುತ್ವ—ಇವೆಲ್ಲ ಗುಣಸಂಪುಷ್ಟಿಯೂ ಬೇಕು. ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದೆ ಇವೊಂದೂ ಬರುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಚಾರಕನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಷ್ಟೇ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಮಾಡುವಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಚಾರಕ್ಷೇತ್ರವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೆರೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಚಾರಕರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರು, ಆಕಾಶವಾಣಿಗಳ ಭಾಷಣಕಾರರು,—ಅವರಲ್ಲಿ ಕಲವರು ಮಾತ್ರ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಚಾರಕರಾಗಬಲ್ಲರು. ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತನಿಗೆ ಪ್ರಚಾರದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಗುಣ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವಿಷಯನಿರ್ಧಾರ ಜ್ಞಾನವಿರುತ್ತದೆ. ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಯವಾಸನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮತಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ, ಮಿಷನರಿಗಳಿಗೂ ಇರುವಂತಹ ಉತ್ಸಾಹ

ಅವನಿಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇದನ್ನು ಕುದುರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಕನಿಗೂ ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತನಿಗೂ ಸಮೀಪ ಸಂಬಂಧವಿದೆ.

ಉತ್ತಮ ಪ್ರಚಾರಕರು ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಬಂದಿರುವ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿವೆ. ಲಾರ್ಡ್ ನಾರ್ತ್‌ಕ್ಲಿಫ್ಫರು ಮೊದಲು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರಾಗಿದ್ದವರು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವರು ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದರು. ಪ್ರಚಾರದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗುಣಮುಖ್ಯವೇ ಹೊರತು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ದೊಡ್ಡ ತಂಡಕ್ಕಿಂತ, ನಿಪುಣರಾದ ಕೆಲವು ಪ್ರಚಾರಕರೇ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಕಳೆದ ಮಹಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ, ಶತ್ರುರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಹು ಸಣ್ಣ ತಂಡವೊಂದು ಇದ್ದಿತು. ಇದ್ದವರು ಒಬ್ಬ ಡೈರೆಕ್ಟರು. ಇಬ್ಬರು ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟು ಡೈರೆಕ್ಟರು. ಐವತ್ತು ಜನ ಪ್ರಚಾರಕರು. ಅವರ ಕೆಲಸ ಅಗಾಧವಾದುದು. ವಿಷಯ, ಭಾಷೆ, ದೇಶಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಉತ್ತಮಪ್ರಚಾರಕರು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಇಷ್ಟು ಜನರೇ ಇಡಿಯ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಪತ್ರಿಕಾಪ್ರಕಟನೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಆಕಾಶವಾಣಿ ಭಾಷಣಮಾಡಬಹುದು. ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಬೇಕು, ಅಷ್ಟೇ! ಗಾಯ್‌ಬೆಲ್ಸ್ ಒಬ್ಬಾತನ ಪ್ರಚಾರ ಸಾಹಸ ಹತ್ತು ಸೈನ್ಯಗಳ ಕೆಲಸದ ಸಮಾನವಾಯಿತು ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ.

ಪ್ರಚಾರದ ರಚನೆ

ವಿಷಯಸಂಗ್ರಹ ಸಂಸ್ಥೆ, ಸರ್ಕಾರದ ಅಂಗವಾದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣಪ್ರಚಾರ ಸಂಸ್ಥೆ, ಆಕಾಶವಾಣಿ ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕಾ ಪ್ರಕಟನಾ ಸಂಸ್ಥೆ—ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಚಾರದ ರಚನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯವೂ ಒಬ್ಬ ಮೇಲಧಿಕಾರಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಇದ್ದರೆ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ಸುಲಭವಾಗುವುದು. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಿಡಿಯುವ ಕಾಲಾವಕಾಶ ಕಡಮೆಯಾಗುವುದು. ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೇರ್ಪಡುವುದು. ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಿ.ಬಿ.ಸಿ. ಅಂತಹ ಒಂದು ಪ್ರಚಾರ ಸಂಸ್ಥೆ ಇದ್ದರೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡಪ್ರಚಾರ ನಡೆಸಬಹುದು.

ಪ್ರಚಾರದ ರೂಪ

ಪ್ರಚಾರ ಹೀಗೆಯೇ ಇರಬೇಕು, ಇಷ್ಟನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ಧರ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಇದರ ರೂಪ ಪ್ರಚಾರಕನ ಬುದ್ಧಿಬಲದ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿದೆ.

ಶ್ರೇಷ್ಠಪ್ರಚಾರಕನು, ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಹೊಸ ರೂಪನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಒಂದು ಸಲ ಒಬ್ಬ ರಾಜನೀತಿಜ್ಞನು, ಒಬ್ಬ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಮಹಾಪುರುಷನ ಪ್ರಚಾರೋಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅಚ್ಚುಹಾಕಿಸಿ, ಇಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಿಟ್ಟು, ಕೆಲವು ಪ್ರಾಂತಗಳಿಗೆ ಕಳಿಹಿಸಿದನಂತೆ. ಅದನ್ನು ಜನರು ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪರಿಣಾಮ ವುಂಟಾಯಿತಂತೆ. ಹೀಗೆ ಗುಪ್ತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಮಾಡುವ ರೂಪಗಳು ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿವೆ. ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯಾಗುವ ವರೆಗೆ ಪ್ರಚಾರದ ರೂಪ ಬಹು ಗುಟ್ಟಾಗಿರಬೇಕು.

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರಚಾರದ ರೂಪ ಎರಡು: ಒಂದು ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಭಾಷಣ ಅಥವಾ ನೇರವಾದ ಉಪನ್ಯಾಸ; ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕಟನಾ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹಂಚುವುದು. ಮಾತನಾಡುವುದು ಬರೆಯುವುದು—ಇವೆರಡೂ ಪ್ರಚಾರದ ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳು. ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಇರುವ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡೋಣ.

ಉಪನ್ಯಾಸದಿಂದ ಹೇಳುವವರಿಗೂ, ಕೇಳುವವರಿಗೂ ಒಂದುವಿಧ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ರಾಜನೀತಿ ಮುಖಂಡರು, ಮಹಾನಾಯಕರು ಮಾತನಾಡುವಾಗ, ಕೇಳುವವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಬಹುದು. ಅಂತಹ ಪ್ರಚಾರ ಅನೇಕವೇಳೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ದೇಶದ ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಚರ್ಚಿಲ್ ಅವರು, ಇಟಲಿ ದೇಶವನ್ನು ಕುರಿತು, ೧೯೪೦ನೆಯ ಡಿಸೆಂಬರು ೨೩ನೆ ತಾರೀಖು ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿದರು. ೧೯೪೨ನೆ ಜೂನ್ ೧೦ನೆಯ ದಿವಸ ಆರ್ಥರ್ ಗ್ರೀನ್‌ವುಡ್, ಬಿ.ಬಿ.ಸಿ. ಮೂಲಕ ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿದರು. ಈ ಪ್ರಚಾರೋಪನ್ಯಾಸದ ಪರಿಣಾಮ ಬಹು ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ ಉತ್ತಮ ವಾತಾವರಣ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಉಪನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾಲ ಬೇಕು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಳಬೇಕು. ಕೇಳುವವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತತ್‌ಕ್ಷಣ ಪರಿಣಾಮವುಂಟಾಗುವುದು. ವೆಚ್ಚ ಬಹು ಕಡಮೆ. ಹೆಚ್ಚು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಿಗೂ, ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಿಗೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಭಾಷಣ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಯಂತ್ರ ಸೌಕರ್ಯಬೇಕು, ರೇಡಿಯೋ ಸಜ್ಜುಗಳಿರಬೇಕು, ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಹೊಂದಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಇವು ಇರುವ ಕಡೆ ಸಭೆ ಕೂಡಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜನರು ಸಭೆ ಸೇರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯಬೇಕು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದರೂ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಶತ್ರುವರ್ಗದವರು ಉಪನ್ಯಾಸ ಕೇಳದಂತೆ ತೊಂದರೆಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಪ್ರಕಟನಪತ್ರಿಕೆ ಹಂಚುವುದು ಪ್ರಚಾರದ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪ, ಇಂತಹ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಹಂಚಬಹುದು. ಆದರೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಹಂಚುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಬೇಕು. ವಿಮಾನ, ಬಸ್ಸು, ಮೋಟಾರು, ರೈಲು, ಬೈಸಿಕಲ್—ಮುಂತಾದ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಹಂಚಿದ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಜನರು ಓದಬೇಕು. ಓದಿ ಇತರರಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ಜನರು ಓದುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬೇಕು. ಅವಕಾಶ ದೊರೆತಾಗ, ಮನಸ್ಸು ಬಂದಾಗ ಅವರು ಓದಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಅಸೌಕರ್ಯ, ಅನನುಕೂಲಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡು ರೂಪಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರೋಧವಲ್ಲ. ಅನ್ಯೋನ್ಯದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು. ಪ್ರಕಟನ ಕೆಲಸದಿಂದ ಚಿತ್ರ, ನಕ್ಷೆ, ಅಂಕಿ, ಮುಂತಾದವನ್ನು ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸಿ, ದಪ್ಪದಪ್ಪ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಬರೆದು, ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಂಚಿದರೆ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಭಾಷಣ ಮಾಡಬಹುದು.

ಪ್ರಚಾರದ ಆವಶ್ಯಕತೆ

ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದುದು ಮೂರು. ಒಂದು ನೀತಿ ಅಥವಾ ತತ್ವಪ್ರತಿಪಾದನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಭರವಸೆಯಾದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತೊಂದು ಹೋರಾಟದ ಕೌಶಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರದ ಉದ್ದೇಶ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುವುದು; ಮುಂದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಣಾಮವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿರುವ ಕೆಟ್ಟ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದು; ಜನತೆಯ ಜೀವನವು ಸುಗಮವಾಗುವಂತೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಡುವುದು. ಹೀಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಬಹುದು. 'ಶತ್ರುಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಹಚ್ಚಬೇಡಿ.' 'ದೇಶೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿ' 'ಅನಾರೋಗ್ಯಕರವಾದ ದುರಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ'. ಹೇಳುವಾಗ ಒಂದು ನೀತಿ, ಅಥವಾ ತತ್ವ ಇದೆಯೇ? ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದರ ಫಲವೇನಾಗುವುದು? ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದುದು ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಜ್ಞಾನ. ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕಾದರೂ ತಿಳಿವು ಇರಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದ ಜ್ಞಾನ ಬೇಕು. ಇಂತಹ ತಿಳಿವಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆ ಇವೆ. ಒಂದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ ಫಲ ಗಳಿಸುವಂತಹ ಜ್ಞಾನ. ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪರಿಣಾಮವುಂಟಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ತಿಳಿವು. ನಿಜವಾದ ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಫಲ ಗಳಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಪ್ರಚಾರಕನಿಗೆ

ದೇಶದ ರಚನೆ, ಜನಾಂಗದ ಸ್ವಭಾವ, ಅವರ ಮನೋಭಾವ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನಾಕರ್ಷಿಸುವ ವಿಧಾನ—ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ವಿಷಯಸಂಗ್ರಹ, ಅಂಕಿಪಟ್ಟಿ, ಮುಂತಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಚಾರಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟ.

ಒಂದು ದೇಶವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಸೈನ್ಯ, ನಾವೆ ಮತ್ತು ವಿಮಾನ, ಈ ಮೂರು ಅಂಗವಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ ? ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಚಾರವು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಂಗ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ದೇಶವನ್ನು ಶತ್ರುವಿನ ಕೈಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಚಾರ ಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ದೇಶವನ್ನು ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದರೂ ಪ್ರಚಾರ ಆವಶ್ಯಕ. ಪ್ರಚಾರವು ಮಾತಿನ ಪ್ರಯೋಗ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಈ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಗುರಿ ಚೆನ್ನಾಗಿರಬೇಕು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜ್ಞಾನವಿರಬೇಕು. ಸೈನ್ಯವು ದಾಳಿಮಾಡಿ ವಿಜಯಗಳಿಸುವಂತೆ, ಪ್ರಚಾರವು ಮಾತಿನ ಹೋರಾಟದಿಂದ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶಸಾಧನೆಯ ವಿಜಯಗಳಿಸಬೇಕು. ಈ ಒಳಶತ್ರುವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂತಹ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಿರಬೇಕು. ಸತ್ಯವೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲ. ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಚ್ಯುತಿ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಲಂಬಿಸಿರಬಾರದು. ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ದೂರವಾಗಿಡಬೇಕು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆದರೂ, ಪ್ರಚಾರವು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರ್ಯದ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಹೇತುವೇ ವಿನಾ ಅದೇ ಪರಿಣಾಮವಾಗಲಾರದು. ಪ್ರಚಾರದ ಕೆಲಸ, ತಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಆಯಿತು ಎಂಬುದಲ್ಲ. ಆಡುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿನೋದವಿರಬಹುದು. ಹೇಳುವ ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಕುಶಲತೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಪರಿಣಾಮವುಂಟಾಗದಿದ್ದರೆ, ಅಷ್ಟುಮಾಡಿದ್ದು ವ್ಯರ್ಥ. ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಫಲ ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ, ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಯಾದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಚಾರದ ಕೆಲಸ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಫಲ್ಯ ಹೊಂದಬೇಕಾದುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇದನ್ನು ಕಲೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು. ಇದನ್ನು ಎಷ್ಟು ಶ್ರೇಷ್ಠರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದರೆ, ಅಷ್ಟುಬೇಗ ದೇಶೋದ್ಧಾರವಾಗುವುದು. ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸ ತತ್ವದೃಷ್ಟಿಗಳ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಬೇಗ ಒಂದು ಮಾರ್ಪಾಟನ್ನು ತರಬೇಕೆನ್ನುವವರು ಇಂದು ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೈಕೊಳ್ಳುವರು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಅವರ ಪಕ್ಷಪಾತಗಳನ್ನೂ ಉದ್ರೇಕಿಸಿ ಅವಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ರೂಪಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ದುಡಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಇಂದು ಬಹಳವಿದೆ. ಆ ತಂತ್ರಸಾಧನದಿಂದ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಅಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಉಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಮುಂದುವರಿಸಿ ನಡಸುವದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಒಗ್ಗುವ ಅವಕಾಶ

ಉಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾತ್ವಿಕರಾದವರ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಹಿತವನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲದ ಹಿತವನ್ನೂ ಶುಚಿಯಾಗಿ ಸಾಧಿಸುವ ಅಭಿಲಾಷೆ ಇರುವವರ ಕೈಗೆ ಆ ಸಾಧನ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಮಂಗಳ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಲೋಕಜೀವನದ ಹದವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೆಡಿಸಬಹುದು. ಲೋಕದ ಬಾಳನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಿ ಅಶುಭ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೇ ಬಿತ್ತಿ ನಾಶಕರವಾಗಬಹುದು. ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಅಚ್ಚನ್ನು ಅಳಿಸಬಲ್ಲ ತಿರಿಚಬಲ್ಲ ಸಾಧನವೆಂದರೆ ಪ್ರಚಾರ. ವಿದ್ಯಾಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ವೇದಿಕೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಮತವಳರ ಮೂಲಕ, ಅಚ್ಚುಮಾಡುವ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮೂಲಕ, ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ, ದಿನದ ೨೪ ಘಂಟೆಯೂ ಮಾಡುವ ಬಾನುಲಿಯ ಘೋಷಣ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿತಿ ವಿವರಣ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಮೂಲಕ, ಈ ವಿಶೇಷ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಶಕ್ಯ. ಹತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಹುಡುಗರನ್ನೆಲ್ಲ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹೊಸರೀತಿಯ ಮನಃಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬಹುದೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನಾಟ್ಸಿ ಜರ್ಮನಿಯೇ ನಿದರ್ಶನ.

ಇಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಚಾರ ಆವಶ್ಯಕ. ವ್ಯವಸಾಯ ವೃತ್ತಿಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಪ್ರಚಾರ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ನಡೆಸುವ ಕೆಲಸ ಇದಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧಾರಣ ಶಕ್ತಿ ಬೇಕು. ವಿಶೇಷರೀತಿಯ ಚಾತುರ್ಯ ಬೇಕು. ನಿಷ್ಕಪಟವಾದ ಅಂತಶ್ಶುದ್ಧಿ ಬೇಕು.

ರೈತರ ಮನಸ್ಸನ್ನಾಕರ್ಷಿಸಿ, ಪುನರುದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮಮತೆಯನ್ನೂ, ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿದರೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಕಾರ್ಯಗಳು ಸುಲಭವಾಗುವುವು. ಸರಾಗವಾಗುವುವು. ಪ್ರಚಾರಕರಿಗೆ, ರೇಡಿಯೋ ಯಂತ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೋಟಾರು, ಪ್ರಕಟನಸೌಕರ್ಯ ಚಿತ್ರಪಠ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಮುಂತಾದ ಸಹಾಯ ಸಂಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯ ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಯಬಹುದು.

ಡಿ. ಕೃಷ್ಣ ಐಯಂಗಾರ್.

ಬೆಸ್ತರ ಕರಿಯ ನಿಜವಾಗಿ ಯೋಗಿಯೆ ?

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ನಿಮಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು. ಕರಿಯನನ್ನು ನೋಡುವ ವರೆಗೆ ನನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಈಚೆಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅಹುದು ಎಂಬ ಉತ್ತರವೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಬೆಸ್ತರ ಕರಿಯ ಅಮರಲೋಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಅವನ ಕಸಬನ್ನು ನೋಡಿ ವರುಣಲೋಕಕ್ಕೆ ಎಂದು ಬೇಕಾದರೂ ಅನ್ನಿ. ಅವನಿಗೆ ಮುಪ್ಪೂ ಇಲ್ಲ. ಬಾಲ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನಿಗಿರುವುದು ಯೌವನ ಒಂದೇ. ನಾನು ನೋಡಿದ ನಲವತ್ತು ವರುಷದಿಂದಲೂ ಅವನು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ೮೦ ವರುಷದ ಮುಪ್ಪಿನ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಸಹ ನಾನು ನೋಡಿದಂದಿನಿಂದ ಕರಿಯ ಹೀಗೆಯೇ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದುಂಟು.

ಕರಿಯ ಎಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಅನ್ವರ್ಥವಾದ ಹೆಸರು. ಭಗವಂತ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕುಂದಕವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಪೂರ್ಣ ಕಲೆಗಾರ. ಕರಿಯನ ಕಪ್ಪು ಆ ಭಗವಂತನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ದೋಷರಹಿತ ಕಲೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಂತೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪೇ. ದೇವರು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ತನ್ನ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೆಂದು ಕ್ರಿಸ್ತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೇವರು ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ತನ್ನ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ನನಗೇನೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮೂರ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಮೂಲ ವಿಗ್ರಹ ನೋಡಿ, ಟಾರು. ದೇವರ ಪೂಜಾರಿಯ ಬಣ್ಣ ನೋಡಿ, ನಮ್ಮೂರಮುಂದಲ ಆಂಜನೇಯನನ್ನು ನೋಡಿ. ಆಜಾನುಬಾಹುವಾದ ಇದ್ದಲುಗೊಂಬೆ. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಮೇಲುಕೋಟೆ, ಶ್ರೀರಂಗ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ನೋಡಿ. "ಚಿಗಳಿ" ಬೊಂಬೆಗಳು. ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಭಗವಂತನೂ ಕಪ್ಪು. ಆದರೆ ದೇವರ ಕಪ್ಪು ಶ್ಯಾಮವರ್ಣ. ದೊಡ್ಡವರ ಕಪ್ಪು ಎಣ್ಣೆಗೆಂಪು. ಬೆಸ್ತರ ಕರಿಯನದು ಐನ್ ಟಾರು.

ಬೆಸ್ತರ ಕರಿಯ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಹುಡುಗರ ಅಕೃತ್ರಿಮವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನೆಳೆದ ಭೀಕರ ಅದ್ಭುತ ವ್ಯಕ್ತಿ. ನಾವು ಹುಡುಗರಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವನು ನಮಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಾಪಾಲಿಕನಾಗಿ ಮಾಂತ್ರಿಕನಾಗಿ ಮಾಟಗಾರನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಮೀನು ಹಿಡಿಯಲು ನೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಬಲೆ ಜಗತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಸುವ

ಒಂದು ಜಾಲದಂತೆಯೇ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ಬಲೆಗೆ ಮೀನುಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ಯಾವುದು ಬೇಕಾದರೂ ಬೀಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಆಗಿನ ನಂಬಿಕೆ. ಕರಿಯನ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಸರ್ವಶಕ್ತ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಇದೆ. ಅವನು ನಮ್ಮಂತೆ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲ. ಅವನ ತಲೆ ಒಂದು ಭಾರಿ ಮಡಕೆ. ಎರಡು ಕಾಲುಗಳು ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ಮರದ ಬೊಡ್ಡೆಗಳು. ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಇದು ಕಂಚು ವಜ್ರಕಾಯ. ವಸಿಷ್ಠನ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡಕ್ಕೆ ತಗುಲಿ ನಿರ್ವೀರ್ಯವಾಗಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಕೌಶಿಕನ ಅಸ್ತ್ರದಂತೆ ರೋಗಗಳು ಇದನ್ನು ಸೋಕಿದ ಕೂಡಲೇ ನಿರ್ವೀರ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕರಿಯು ಸಮಸ್ತ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ಲೇಗು, ಕಾಲರ, ಇನ್‌ಫ್ಲೂಯೆಂಜ, ಪಕ್ಕೆರೋಗ, ಕಜ್ಜಿ, ತುರಿ ಯಾವಯಾವುದು ನಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿದೆಯೋ ಅವೊಂದೂ ಕರಿಯನ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕಾಲರ ಪ್ಲೇಗಿನ ಭಯದಿಂದ ಸಹಸ್ರ ನಾಮಾರ್ಚನೆ ಪೊಂಗಲು ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿ ಭಗವತ್ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಕನ್ನಂಬಾಡಿ ಅಮ್ಮ ಕತ್ತರಿಗಟ್ಟದ ಅಮ್ಮಗಳಿಗೆ ತಳಿಗೆ ಪನಿವಾರಗಳನ್ನು ಹೊರುತ್ತಿರುವಾಗ ಕರಿಯು ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಕರಿಯನ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಅವನ ಕಸಬೇ ಕಾರಣವೆಂದು ನಮ್ಮೂರ ಸಾಬಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ನನಗೆ ಬಹುದಿವಸ ಅರ್ಥವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೀನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಆಹಾರವೆಂಬುದು ಸಾಬಿಯ ಮತ. ನಮ್ಮೂರ ಬಂಡಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ನಾಲ್ಕು ಐದು ಹಂದಿ ಹುಯಿದು ಹೊಡೆದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಅಥವಾ ಅದರ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಅವಸರದಾಳು ಬಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಆಳು ಖಾಲಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. "ಈ ಕರ್ನಾಟ್ಕಿ ಜನ್ಗಳ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ತಿಳಿಯೋದಿಲ್ಲ. ಹಂದಿ ತಿನ್ನಬೇಡಿ ಅಂದರೆ ಕೇಳೋದಿಲ್ಲ. ಹಂದಿ ತಿನ್ತಾರೆ ಸಾಯ್ತಾರೆ" ಎಂಬುದು ಸಾಬಿಯ ದೂರು. ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶವಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರಾದ ಒಕ್ಕಲಿಗರೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದುಗಳಿಗೂ ತುರುಕರಿಗೂ ಹೋಲಿಸಿ ಕೊಂಡರೆ ತುರುಕರ ದೇಹಾರೋಗ್ಯವೂ ಶಕ್ತಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿನ್ನುವ ಆಡಿನ ಮಾಂಸವೇ. ಆಡಿನ ಮಾಂಸ ಆಹಾರದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದದ್ದು. ವೈದಿಕರಾದ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರೂ ಇದನ್ನು ಔತಣದ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದರಂತೆ. ಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿನ ಈ ಮಾಂಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗೆ ಇದು ವಿಶೇಷವಾದ ಆದರ.

ಆಡಿನ ಮಾಂಸ ಇಂತಹ ಭೋಗ್ಯ ವಸ್ತುವಾದುದರಿಂದ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಇದನ್ನು ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ ನೆಂಟರ ಬರವು ಮುಂತಾದ ಕಾರಣ ಗಳಿದ್ದ ಹೊರತು ಇದನ್ನು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತಿನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಕೌಸಲ್ಯೆಯ ಎದುರಿಗೆ ಭರತ "ಯಾರ ಅನುಮತಿಯಂತೆ ರಾಮನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದನೋ ಅವನಿಗೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಪಾಯಸವನ್ನೂ ಚಿಗಳಿಯನ್ನೂ ಆಡಿನ ಮಾಂಸವನ್ನೂ ತಿನ್ನುವವನ ಗತಿಯುಂಟಾಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ."

ಸಾಬಿಯ ಈ ವಾದ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ವೈದಿಕರ ಮುಂದೆ ಸಹ ನಡೆದರೂ ಬೆಸ್ತರ ಕರಿಯ ಈ ವಾದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಮ್ಮತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕರಿಯ ತನ್ನ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಮೀನು ಮುಖ್ಯಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕರಿಯನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವನ ಮಾತು ನಿಜವಿರಬೇಕು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕರಿಯನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಮೀನು ಮಾಂಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದೇ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹು ದಾದ ನೀರು-ತರ್ಕಾರಿ.

ನಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ—ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯವೆಂದು ಯಾಕೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದರೆ ಕರಿಯನಿಗೆ ಬಾಲ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ ಮುಪ್ಪೂ ಇಲ್ಲ—ನಾವು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಾರ್ಗದ ನಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ಬಲೆ ಎಸೆದು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾ ನಿಂತಿರುತ್ತಿದ್ದ. ನಮಗೆ ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ. ಬಲೆಯನ್ನು ಬೀಸಿ ಎಸೆದು ಎಳೆಯುವಾಗ ಒಂದೇ ಗಂಟಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಒಂದು ಮೋಡಿಯಾಗಿಯೇ ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ಬಲೆಯ ತಳದಲ್ಲಿ ದಪ್ಪ ಮೀನು, ಸಣ್ಣ ಮೀನು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಚೂರುಗಳಂತೆ ಚಿನ್ನದ ರೇಕುಗಳಂತೆ ಮಿಂಚು ಹುಳುಗಳಂತೆ ಪುಕಪುಕನೆ ನೆಗೆಯುತ್ತಾ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದ ಕೋಮಲವಾದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕರಿಯ 'ಒಳ್ಳೆಯ' ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ. ಪುಟ್ಟಪುಟ್ಟನೆ ಹೀಗೆ ನೆಗೆಯುವ ಇಂತಹ ಹೊಳಪು ಕಣ್ಣಿನ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಈ ಕಟುಕ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬೇಯಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನಲ್ಲ ಎಂದು ನಮಗೆ ಕರಿಯನ ಮೇಲೆ ಕೋಪ. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ನಮ್ಮ ಕನಿಕರ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ನಾವು ಅವನಿಗೆ ಮೂರು ಕಾಸು ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಬಲೆಯಿಂದ ಎರಡು ಮೀನುಗಳನ್ನು ನೀರಿನೊಳಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಬಿಡಿಸು ತ್ತಿದ್ದೆವು. ಕರಿಯ ಬಲೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ಮಿಲಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಗಂಡು ಮೀನನ್ನು ಬಿಡಲೋ ಹೆಣ್ಣು ಮೀನನ್ನೂ ಬಿಡಲೋ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಗಂಡು ಮೀನು ಮೂರು ಕಾಸಿಗೆ ಎರಡನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹೆಣ್ಣು ಒಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ನಾವು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಮೀನನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಬಿಡಿಸು

ತ್ತಿದ್ದೆವು. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಕರಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮೀನನ್ನು ಬಿಟ್ಟನಂತರ, ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ, ಅದರ ಗಂಡ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಹೆಂಡತಿ ಬಿಟ್ಟು ಇದೊಂದೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತೆ. ಹೆಂಡತಿ ಬಿಟ್ಟು ಇದು ಖಂಡಿತ ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ನಾವು ಕೂಡಲೆ ಇನ್ನೂ ಮೂರು ಕಾಸುಕೊಟ್ಟು ಗಂಡು ಮೀನನ್ನೂ ನೀರಿನೊಳಕ್ಕೆ ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಬೆಸ್ತನ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯ ಮೀನು ಯಾವತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಾಯುತ್ತೆ,— ಹೆಂಡತಿ ಜತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಜತೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಆಗ ಹೊಳೆಯು ತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕರಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮೀನು ಗಂಡು ಮೀನನ್ನು ಹೇಗೆ ಪತ್ತೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಅಂದೂ ಹೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ ಇಂದೂ ಹೊಳೆದಿಲ್ಲ. ಕರಿಯ ಈಗಲೂ ಅದೇ ನಾಲೆಯ ಬಳಿ ಹಾಗೆಯೇ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಕಾಸು ಸುಲಿಯುತ್ತಿ ದ್ದಾನೆ. ಆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಳ ಜೀವನ ಮರಣಗಳ ಮೇಲಿನ ಕರಿಯನ ಅದ್ಭುತಶಕ್ತಿ ನೋಡಿ ನಮಗೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಭಯದ ಜತೆಗೆ ಗೌರವವೂ ಉಂಟಾಗಿದ್ದಿತು. ಕರಿಯನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾದಾಗ ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ದಯಾಗುಣ, ಕಾನೂನಿನ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವ ಮನುಷ್ಯರ ದಯಾಗುಣದಂತೆ ಹೇಡಿಯ ಕೈಯಿನ ನಿರುಪಯೋಗಿ ಚಂದ್ರಾಯುಧವಲ್ಲ. ಕನಿಕರವೆಂಬ ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದವರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಅವನು ಒಂದೊಂದು ಸಲ ತನ್ನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳೆದಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಮೀನುಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ನೀರಿನೊಳಕ್ಕೆ ಬೀಸಾಡಿದುದುಂಟು.

ಹುಡುಗರಾದ ನಾವು ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಭಯದಿಂದಲೇ ಈ ಮೀನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇವನು ಏನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡುದುಂಟು. ಅದು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಕರಿಯನು ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ರಾಜಕುಮಾರಿಗಳು. ಮನುಷ್ಯರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದಿರಬೇಕೆಂದು ವೇಷ ಮರಸಿಕೊಂಡು ಮೀನುಗಳಾಗಿವೆ. ರಾತ್ರಿಯಾದ ಕೂಡಲೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಒಂದೊಂದು ನೀರುಹೆಣ್ಣಾಗಿ ತನ್ನ ಕತೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಹೇಳು ತ್ತವೆ. ಆಹಾ ಎಂತಹ ಅದ್ಭುತವಾದ ರಮ್ಯವಾದ ಕಥೆಗಳು. ಇವುಗಳ ಕತೆ ಕೇಳ್ತ ಇದ್ದರೆ ನನಗೆ ನಿದ್ರೆಯೇ ಬರೋದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಕತೇನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ ಬೆಳಗಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೀನುಗಳೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ತಂದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ, ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯಾ ಈ ಮೀನುಗಳು ಹೇಳುವ ಕತೆ ನಾಲ್ಕು ರಾಮಾಯಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು. ಹತ್ಯಮಾಡುವವನ ಯಾವ ಕ್ರೌರ್ಯವೂ ಅವನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಾಣು ತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದೇನೋ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಕರಿಯನು ನಿಮಗೆ ದೇವಲೋಕದ ಕನ್ನಿಕೆಯರು ಬೇಕೋ; ನಾಗಲೋಕದ

ಕನ್ನಿಕೆಯರು ಬೇಕೋ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಿ; ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಈ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಭಾರತ ರಾಮಾಯಣಗಳನ್ನು ಅವನು ಕೇಳಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಕತೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಅವನಿಗೆ ಪರಿಚಯವಾಗಿದ್ದವು.

ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾಗಿರುವುದು ಯೋಗವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಕರಿಯನ ಕರ್ಮಕುಶಲತೆ ಅನೇಕರಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಶಕ್ತಿ. ಕರಿಯ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಬಹಳ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೀನು ಹಿಡಿಯದಿರುವ ಕಾಲವನ್ನೆಲ್ಲ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಲೆಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಕೆಲಸ ಯೋಗಿ ತನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವಂತೆ. ಜೇನುಹುಳು ಯಾವ ರೀತಿ ಮೇಣದಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೋ ಅಷ್ಟೇ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕರಿಯ ಬಲೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಮಾಡುವ ನೂಲು ಉಕ್ಕಿನ ತಂತಿಯಂತೆ ಗಟ್ಟಿ. ಆ ನೂಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಮ್ಮೂರ ಪುರೋಹಿತರು "ಜನಿವಾರಕ್ಕೆ ಈ ತರಹ ನೂಲು ಮಾಡಬೇಕಯ್ಯ. ಒಳ್ಳೆ ರೇಷ್ಮೆ ಹಾಗೆ. ಆದರೆ ಏನುಮಾಡುವುದು. ಇವ ಬೆಸ್ತ. ಇವನ ಕೈಲಿ ಜನಿವಾರ ಮಾಡಿಸೋಕೆ ಆಗದು" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮೂರ ಸ್ನಾನದ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಚರ್ಚಾಸ್ಪದವಾದ ಸಂಗತಿ ಮೀನು. ಇಬ್ಬರೂ ಹೊಡೆದಾಡುವುದು ಮೀನಿಗಾಗಿಯೇ: ಒಬ್ಬರು ಮೀನು ಬೇಕು ಎಂದು. ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಮೀನು ಬೇಡ ಎಂದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ನಾನಘಟ್ಟಗಳಿವೆ. ಈ ಸ್ನಾನಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಜಾತಿವಾರಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವ ಭಾಗದ ನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಒಕ್ಕಲಿಗರು ತಮಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸ್ನಾನಘಟ್ಟಗಳು ಹೀಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಮೀನು ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಬಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸ್ನಾನಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕಡವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮೀನು ಸಹ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಳಿಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಹಿಂದಲಂತೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಡವಿಗೆ ಬಂದು ಆಶ್ರಯಿಸಲು ಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುವ ಅನ್ನದ ಅಗುಳು, ತಪ್ಪಲೆಯ ತಳದ ಕೆರಕಲು, ಸಾರಿನ ಬೇಳೆಯಕಾಳಿನ ಚರಟ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹೆಂಗಸರು

ತಮ್ಮ ಕಡವಿನಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ಮೀನು ಅವರ ಕಾಲಿಗೆ ಮುತ್ತುಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಕಚಕುಳಿ ಇಟ್ಟಂತಾಗಿ ಅವಳು ಚೆಂಗನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರುತ್ತಾಳೆ. ನೂರು ಮನೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವಿಧವಿಧವಾದ ಅನ್ನದ ಚರಟಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಟವಾದ ಮೀನುಗಳು ನೀಳವಾಗಿ ಗಾತ್ರ ವಾಗಿ ಹೆಂಗಸರ ಕಡುವಿನಲ್ಲಿ ಕೈಗೇ ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ ಈಜಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಕೊಳೆಯಿಂದ ಮೀನು ಬೆಳೆಯುವುದೆಂಬುದು ನಿಜವಾದರೆ ಆ ಆಹಾರವೂ ಮೀನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಡುವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು. ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಇಳಿದವರು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕೊಳೆಯಾದ ಮೈಯನ್ನು ಮೀನಿನ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪಾತ್ರೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮೀನು ಅದರ ಸುತ್ತಾ ಲೀಲೆಯಾಡು ತ್ತಿದ್ದರೂ ಒಂದುಗಳಿಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೀನು ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕಡುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಡವಿಗೆ ಧಾವಿಸುವ ಕಾರಣ, ಆ ಕಡವಿನಲ್ಲಿ ಅವಕ್ಕೆ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ. ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹೆಂಗಸರು ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಟ್ಟುಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಗಂಗಳದಲ್ಲಿ ತಿಂದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮಡಕೆಯನ್ನೂ ಗಂಗಳವನ್ನೂ ತೊಳೆದ ನೀರನ್ನು, ಮುಂದೆ ತಾವೇ ತಿನ್ನಬೇಕಾಗಿರುವ ಕೋಳಿಗೆ ಕುಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ದಡದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಒಂದು ಮೊಗೆ ನೀರನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನಿತ್ಯಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದು ರೋಗಕಾರಣವೆಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಮೈಯನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಅದ್ದುವುದಿಲ್ಲ. ಒಕ್ಕಲಿಗ ವಾರಕ್ಕೊಂದು ಸಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಸಿನೀರಿನ ಸ್ನಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮೀನಿಗೆ ಆ ಕೊಳೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಅಗಸನಾಗಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಉಳಿದಿರುವವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನೇ. ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾ ಹೋಗಿ ಇವನು ತನ್ನ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಾನು ಒಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಒಕ್ಕಲಿಗ—ಕಡವಿನ ಮೀನುಗಳೆಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಡವಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕೇರಿಯ ನಾಯಿಗಳೂ ಕಾಗೆಗಳೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕೇರಿಯನ್ನು ಸೇರಿರುವ ಕಾರಣವೂ ಇದೇಯೆ.

ಹೀಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಡವಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಪುಷ್ಟವಾದ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಗಾಳದ ಗಣೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಹೆಂಗಸರ ಕಡುವಿನಲ್ಲಿ ಕೂರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಘರ್ಷಣೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಹಿಡಿದ ಮೀನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಡವಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಉಜ್ಜುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ದುರ್ನಾತ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಪಾತ್ರೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವವರ ಮೇಲೆಯೂ ಸ್ನಾನಮಾಡುವವರ ಮೇಲೆಯೂ ಬರುತ್ತದೆ.

ಬೆಸ್ತರ ಕರಿಯ ಕರ್ಮ ಕುಶಲನೆಂದು ಹೇಳಿದುದು ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ. ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೇಗೆ ಅಡ್ಡಕಸಬಿಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಒಕ್ಕಲಿಗನೂ ಅಡ್ಡಕಸಬಿಯೇ ಅವು ಅವರವರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲ. ಚಪಲದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದವು. ಆದರೆ ಕರಿಯ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ಯಾವ ಗದ್ದಲವೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ಕೂಲಿನ ಮಾರ್ಗದ ನಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಲೆ ಎಸೆಯುವುದರ ಹೊರತು, ಈ ಮಂಕರಿ ಮಂಕರಿ ಮೀನನ್ನು ಅವನು ಎಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ದೇವಸ್ಥಾನ ಸ್ನಾನಘಟ್ಟದ ಕಡುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಚಾಪಲ್ಯದ ದುರ್ಗಂಧಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುವ ಈ ಅಡ್ಡಕಸಬಿಗಳಂತೆ ಅವನು ಒಂದು ದಿನವೂ ಈ ಕಡುಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನು ಹಿಡಿದು ಇಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ಜನರಿಗೆ ತನ್ನ ಕಸಬಿನಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅಸಹ್ಯವುಂಟುಮಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಕರಿಯನ ಮೈಯಂತೆ, ಅವನ ಸ್ವಭಾವದಂತೆ ಅವನ ಪದಾರ್ಥವೂ ಕಸಬೂ ಶುದ್ಧ. ಅವನು ವಾರ ವಾರವೂ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಟ್ಟ ಮೀನನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ, ತಾವು "ಮೀನಾಹಾರಿ"ಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕರಿಯನ ಮೇಲೆ ಕೋಪವುಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಸಬಿನ ಮೇಲೆಯೂ ತಿರಸ್ಕಾರವುಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಭಯವಿರಬಾರದು. ಅದರಂತಹ ರೋಗ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕರಿಯನಿಗೆ ಭಯವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ. ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹವಂತೂ ಅವನಿಗೆ ಲೀಲಾಜಾಲ. ಎಂತಹ ತುಂಬು ಹೊಳೆಯನ್ನೂ ಅವನು ಸರಾಗವಾಗಿ ಈಜುತ್ತಾನೆ. ಐದು ನಿಮಿಷ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದು ಒಂದು ಆಳು ಹೊರಲಾರದ ಮೀನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಚಳಿ ಮಳೆ ಗಾಳಿ ಬಿಸಿಲು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಉಡುಪು ಒಂದೇ ಸಮ. ತಾವರೆಯ ಎಲೆಯ ಮೇಲಿನ ನೀರು ಎನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲ; ಹಾಗೆ ಕರಿಯನ ಬಾಳು. ಅವನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸೇರದವನಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಅನಾಸಕ್ತಿ ಅದ್ಭುತ. ತಾನು ಹಿಡಿದ ಮೀನನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಔದಾರ್ಯವಂತು ಇರಲಿ. ಅವನ ಮದುವೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅವನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಅನಾಸಕ್ತಿ ಎಂತಹ ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದ ಶಕ್ತಿ.

ನಾವು ಕರಿಯನನ್ನು ನೋಡುವ ವೇಳೆಗೇ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಐವರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಹೆಂಡತಿ ವಾರವಾರವೂ ಕರಿಯ ಹಿಡಿದ ಮೀನನ್ನು ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಮೀನನ್ನು ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಇಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಕರಿಯನದು ಒಂದು ಕಲೆಯೇ. ಗಿರಾಕಿ ಆ ಗುಡ್ಡೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರ ಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳೊಳಗೆ ಆ ಹೆಂಡತಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಳಾದಳು. ಕರಿಯನಿಗೆ

ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಬೇರೆ. ಇನ್ನು ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಮದುವೆಯಾಗುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಪಾಪ ಒಂಟಿಯಾದ,—ಎಂದು ನಾವು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆವು. ಕರಿಯನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಆಸೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಎರಡುವಾರ ನಾನು ಕರಿಯನನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯ ವಾರ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಓರಣವಾಗಿ ಗುಡ್ಡೆಯಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಹೊಸ ಹೆಂಗಸು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ವಿಚಾರಿಸಿದುದರಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ಹೊಸದಾಗಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿ ಆಕೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ನಾನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಮಾತು ಆಡದೆ ಒಳಗೇ ಉಳಿದು ಹೋಯಿತು.

ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಕರಿಯನ ಸಂಸಾರ ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಕರಿಯನಿಗೆ ಈ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಜನ ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಮುಪ್ಪನ್ನೂ ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯರನ್ನೂ ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತಮೇಲೆ ಕರಿಯನ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಒಂದು ದಿನ ಚಳಿ ಜ್ವರದಿಂದ ಮಲಗಿದವಳು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ತುಹೋದಳು. ಕರಿಯನೂ ಅವನ ಮಕ್ಕಳೂ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬದುಕಿದ ಸುಮಂಗಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡು ಆಕೆಯ "ತಿತಿ" ಗಳನ್ನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದಲೇ ಮಾಡಿದರು. ನಾವು "ಇನ್ನು ಕರಿಯನ ತೋಳು ಮುರಿಯಿತು. ಅವನು ಸೋತ ಎಂದುಕೊಂಡೆವು. ಕರಿಯನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲ ನನ್ನ ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ಆಗಲೇ ಮುಪ್ಪು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಕರಿಯ ಸೋಲದೆ ಇನ್ನೇನು? ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಈ ಸಲವಾದರೂ ಎರಡು ಕನಿಕರದ ಮಾತನ್ನು ಕರಿಯನಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ.

ನಮ್ಮ ನಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವಾಗ ಒಂದುದಿನ ನನ್ನ ಪಂಚೆ ಕೈಜಾರಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟಿ. ಪಂಚೆಯಿರಲಿ. ಹನ್ನೆರಡು ಮೈಲಿಯ ನಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೂಲನ್ನು ತೇಲಿಬಿಟ್ಟರೂ ಕರಿಯ ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಹಾವು ಮೀನು ಒಂದು ಬಾಳೆಮೀನು ಒಂದು ಸಸ್ಲೆಮೀನು ಹನ್ನೆರಡು ಮೈಲಿ ನಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಈಜುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಪಂಚೆ ಹುಡುಕಿ ತಂದುಕೊಡು ಎಂದು ಹೇಳೋಣವೆಂದು ನಾನು ಕರಿಯನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೊಪ್ಪಲನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಇದ್ದ ಆತನ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಮಕ್ಕಳು

ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಲಗ್ಗೆ ಹತ್ತಿದ್ದರು. ಕರಿಯ ಎಂಬ ನನ್ನ ಕೂಗಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಬಂದಳು. ಅವಳು ಕರಿಯನ ಮೂರನೆಯ ಹೆಂಡತಿ. ಕರಿಯ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಆ ದಿನ ಕರಿಯ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಯೋಗಿಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನನಗೆ ತೋರಿತು. ಕರಿಯನಿಗೆ ಬಾಲ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ, ಮುಪ್ಪೂ ಇಲ್ಲ; ಶತ್ರುಗಳೂ ಇಲ್ಲ, ಮಿತ್ರರೂ ಇಲ್ಲ. ಹಳೆಯ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತ ದುಃಖವೂ ಇಲ್ಲ, ಹೊಸ ಹೆಂಡತಿ ಬಂದ ಆನಂದವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಬಯ್ಯುವವರೂ ಇಲ್ಲ, ಹೊಗಳುವವರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನ ಕಸಬೇ ಅವನ ದೇವರು. ದೊರೆಯಲಾರದ ಸುಖವನ್ನು ಅವನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವನೂ ಅಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದ ದುಃಖದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗುವವನೂ ಅಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ನೀರನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡ ಸಮುದ್ರ ಹೇಗೆ ಶಾಂತವಾಗಿರುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಕರಿಯ ಲೋಕದ ಹೊಡೆತ ಒದೆತಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರಮೇಲೆಯೂ ಅಸಮಾಧಾನ ಅಸೂಯೆ ಪಡದೆ ಶಾಂತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇವನು ಯೋಗಿಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾತ್ರ ನನ್ನನ್ನು ಪದೇಪದೇ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಯ್ಯಂಗಾರ್.

ಹಳತು, ಹೊಸತು

"ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣತರೂ ತಾರುಣ್ಯದ ಉದ್ರೇಕ ಆರಿ ಹದವಾದ ವಿವೇಕದಿಂದ ಲೋಕದ ಸುಖದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲವರೂ ಆದ ಹಿರಿಯರು ಹೊಸಕಾಲದ ಭಾವನೆಗೆ, ಹೊಸ ಜನಾಂಗದ ರಸಭಾವಕ್ಕೆ ರೂಪುಕೊಡದೆ ತಮ್ಮ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ಅಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಕಿರಿಯರು ದೂರುತ್ತಿದಾರೆ. ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಪರಿವರ್ತನವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಷ್ಟುದಿನ ಕೇಳಿ ಬಾರದೆ ಇದ್ದ ಲೋಕದ ದುಃಖ ಸಂಕಟ ಈಗ ಕಿವಿ ಸೀಳುವ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿವೆ. ಭಕ್ತಿಗಾಗಿ ಕಣ್ಣಪ್ಪ ಕಣ್ಣುಕೊಟ್ಟಂತೆ ಈಗ ಇನ್ನಾವುದೋ ಧ್ಯೇಯಕ್ಕಾಗಿ ತರುಣರು ಪ್ರಾಣ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟು ಕಾಲ ಬಡಾಯಿ ಮಾಡಿದ ಸಂಸ್ಥೆ ತತ್ವಸಂಪ್ರದಾಯ ಈಗ ಸೋತು ಬಯಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಿವೆ. ಒಂದು ನಾಗರಿಕತೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆಯೇ ಪಾಳುಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಮಾನತೆ ಮುಖ್ಯಸೂತ್ರ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹಿರಿಯರು ವಿಮುಖರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಚೀನ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿದಾರೆಂದೂ ಗತವೈಭವ ಸ್ಮರಣ ಅನುಸರಣಗಳಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾರೆಂದೂ ಕಿರಿಯರು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅಪಕ್ವಾನುಭವದ ಅಸಂಪೂರ್ಣಚೇತನದ ಎಳೆಕರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ಹೀಚು ಮಿಡಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಬಾಯಿರುಚಿಯನ್ನೇ ಕೆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದೂ ಕೇಳಿದೇನೆ.

ಹೊಸದು ಎಂಬುದು ನಮ್ಮನ್ನು ಹೆದರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹಳತೆಲ್ಲವೂ ಕಹಿಯೇ ಅಲ್ಲ. ಅದನ್ನೂ ಇದನ್ನೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡೇ ನನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿದೇನೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೊಸತು ಯಾವುದು? ಹಳತು ಯಾವುದು? ಸರ್ವಜ್ಞನ ಪದ್ಯ ಎಂದಿಗೆ ಹಳೆಯದಾಗಬೇಕು? ಹಳತನ್ನೂ ಹೊಸತನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆರೆಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದೇ ಪ್ರಗತಿಯ ಲಕ್ಷಣ. ಯಾವುದೂ ಅತಿ ಆಗಬಾರದು. ನಾಟಕದ ತುಂಬಾ ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಸದ್ದು ಹೊಡೆಸಿದರೂ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡಿಸಿದರೂ ನಾಟಕ ಆನಂದದಾಯಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಚಮಕೀ ಅಂಗರೇಖೆ ಸುರುವಾಲು ನೀರಾಜೀ ರುಮಾಲುಗಳ ರಾಜರನ್ನು ತಂದು ಕುಣಿಸಿದರೂ ಫಲವಿಲ್ಲ.

ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಬರೀ ವಾದವಿವಾದದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೆ ಆಗುವ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಪಸಿಂದೆ; ಸಾಹಿತ್ಯವಲ್ಲ. ಗುಣಕ್ಕೆ ಮತ್ಸರವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಿಜ. ವಿಮರ್ಶೆ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗಿರಲಿ. ಅದು ಅವರ ಕಸಬು. ಕಲೋಪಾಸಕರಿಗೆ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಯೊಂದೇ ಉಲ್ಲಾಸ."

—ಕೈಲಾಸಂ.
(ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಭಾಷಣದಿಂದ)

ಪೊರಸು—ಒಂದು ವಿಚಾರ

ಹಿಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವೆಡೆ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿರುವ ಪೊಱಸು> ಹೊರಸು ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ.

ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಡಾ. ಕಿಟ್ಟೆಲ್ ಅವರು "ಹೊಱಸು" ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಾಗಿ A kind of Pigeon ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾದ ಪುಱವ, ಪುಱವು, ಪುಱಾ ಎಂಬ ತಮಿಳಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲು ಆಧಾರ ಹಲಾಯುಧನ "ಅಭಿಧಾನ ರತ್ನಮಾಲಾ" ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಿಘಂಟಿಗೆ ಇರುವ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಈ ನಿಘಂಟಿನ ಭೂಮಿಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ೧೦೦ ನೆಯ ಪದ್ಯದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಹೀಗಿದೆ :

ಜೀವಂಜೀವ ಕಪಿಂಜಲ ಚಕೋರ ಹಾರೀತ ವಂಜುಲ ಕಪೋತಾಃ |

ಇದಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ "ಈ ೬ ಪೊಱಸು" ಎಂದು ಬರೆದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ "ಹೊಱಸು" ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಾಣಿ ಪಾರಿವಾಳ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ.

ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಈ ಕೆಳಗಣ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು :

(೧) "ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ"ಯ ವಿದ್ಯುಚ್ಚೋರ ರಿಸಿಯ ಕಥೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, "**ಪೊಱಸು**ಗಳನಿವಿರಿಯವು ದಂಸ ಮಸಕಂಗಳಂ ವಿಗುರ್ವಿಸೆ" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಭಾಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಪಾರಿವಾಳಗಳಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವಾದ ಸೊಳ್ಳೆ ಚಿಕ್ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಯೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಎಂದು ಇದರ ಅರ್ಥ.

(೨) ತಲೆಯೆಲ್ಲ ನರೆತ ವಿಟನೊಬ್ಬನು ಪ್ರಾಯದ ಗಣಿಕೆಯೊಡನೆ ನೆರೆಯುವುದನ್ನು 'ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವ'ದ ಚಂದ್ರೋದಯ ವರ್ಣನಾ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ :

ನರೆಯ ಬೊಜಂಗನುಮಾನುಂ
ನೆರೆದಿರ್ದೊಡೆ ನೆರೆದು ಬಿನದದಿಂ ನೋೞ್ಪವರಿ
ನ್ನರಗಿಳಿಯುಂ **ಬೆಳ್ವೊಱಸುಂ**
ನೆರೆದಂದಮನೞಸಿರೆಮ್ಮೊ ಳಾಘೋಷಂ (?) ||

ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಬೆಳ್ವೊಱಸು' ಎಂದರೆ ಬಿಳಿ ಪಾರಿವಾಳ. ಆ ಪಕ್ಷಿಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಪಂಗಡವನ್ನು ಬೆಳ್ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

(೩) ಪಾಂಡವರು ಜೂಜಾಡಿ ಸೋತು ದ್ರೌಪದೀ ಸಮೇತರಾಗಿ ಅರಣ್ಯಾವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ಅವರನ್ನು ಕಂಡ ಜನಗಳು ದುಃಖದಿಂದಲೂ ಕೌರವರ ಮೇಲಣ ಆಗ್ರಹದಿಂದಲೂ

ಎನಿತಾನುಮುಂದದಿಂ ಜೂ
ದನಿಕ್ಕೆಯುಂ ದ್ರುಪದಸುತೆಯನೆಳೆದುಯ್ಯೆಯು ವಿಂ
ತಿನಿತೊಂದಾದುದು ದುಶ್ಶಾ
ಸನನಿಂದಂ ಶಕುನಿಯೆಂಬ **ಬೆಳ್ವೊಱಸಿಂದಂ** ||

ಎಂದು ಹಲುಬಿದರಂತೆ (ಪಂಪಭಾರತ, VII—೨೦). ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಈ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಒಂದು ಕಡೆ ದುಶ್ಶಾಸನ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಶಕುನಿಯೆಂಬ ಬಿಳಿ ಪಾರಿವಾಳ. ಪಂಪನ ಈ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಪಾರಿವಾಳ ಅನಿಷ್ಟಕಾರಕವಾದುದೆಂಬ ಅರ್ಥ ಅಡಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಪಾಠ ಹೇಳುವಾಗ ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ಈ ಪದಕ್ಕೆ A bird of ill-omen ಎಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದ್ದು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

(೪) ಕೀಚಕನ ವಧೆಯಾದನಂತರ ಪಾಂಡವರು ವಿರಾಟ ನಗರದಲ್ಲೇ ತಲೆ ಮರಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಿ ಕೌರವನು ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾನೆ:

ಪರಿಭವದೊಂದು ತುತ್ತತುದಿ ಕೃಷ್ಣೆಯ ಬನ್ನದೊಳಾಗೆ ಜೂದಿನೊಳ್
ಪೊರ(ಱ)ಸಟಿವಂತೆ ತಮ್ಮರಸುಗೆಟ್ಟು ಕಟಿಲ್ದೆರ್ದೆಗೆಟ್ಟರಣ್ಯದೊಳ್
ತಿರಿತರುತಿರ್ದ್ದ ಕಣ್ಬಡಿಗರಿಂ ಮುಗುಟುದ್ದಂ ಬಿಱುತೋಡಿ ಬೇಡರೊಳ್
ನೆರೆದಿರಲಲ್ಲದೊಡ್ಡಯಿಸಿ ರಾಜ್ಯದೊಳೇಂ ನೆರೆಯಲ್ಕೆ ತೀರ್ಗುಮೋ ||

(ಪಂಪಭಾರತ VIII-೮೫)

ಕೌರವನ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ವಿಷಯಕವಾದ ತಿರಸ್ಕಾರವೂ ಅನಾದರವೂ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಈ ಪದ್ಯದ 'ಪೊರ(ಱ)ಸಟಿವಂತೆ' ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗ ಚಿಂತನೀಯ. ಪಾರಿವಾಳ ಹಾಳುಮಾಡುವಂತೆ ಎಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿದ್ದರೆ 'ಪೊಱಸು' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಱಕಾರವಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಸದಲ್ಲಿ ರಱಕಾರಗಳನ್ನು ಪಂಪನು ಬೆರಸಿ ಬಳಸುತ್ತಾನೆಯೆ ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಬರುತ್ತದೆ. ರೇಫ ಶಕಟರೇಫಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಸದಲ್ಲಿ ಬೆರಸಬಾರದೆಂಬ ವ್ಯಾಕರಣ ನಿಯಮವಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪಂಪನು ಬೆರಸುತ್ತಾನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಕೆಳಗಣ ಅವನ ಪದ್ಯ ನಿದರ್ಶನ:

ಕರವೊಸೆದಾ ದ್ರುಪದಜೆಯೊಳ್
ನೆರೆದೊಸಗೆಗೆ ತಮ್ಮ ಬೀರಮುಂ ಬಿಂಕಮುಮುಂ
[1]ತೆಱಿವುಂ ತೆಲ್ಲಂಟಿಯುಮುಮೆಂ
ದರಿಕೇಸರಿಗಾಗಳೀವವೋಲ್ ಬೆನ್ನಿತ್ತರ್

(ಪಂಪಭಾರತ III-೭೨)

ಆದ್ದರಿಂದ 'ಪೊಱಸು' ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಒಳಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ರಱಕಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಸದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಪಂಪನು ಬೆರಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗಲ್ಲದೆ 'ಪೊರಸು' ಎಂದೇ ರೇಫಾನ್ವಿತವಾದ ಪದವನ್ನು ಪಂಪನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆಂದರೆ ಆಗ ಆ ಪದಕ್ಕೆ ಹಗ್ಗದ ಮಂಚ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ 'ಪೊರಸಱಿವಂತೆ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಗ್ಗದ ಮಂಚ ಹಾಳುಮಾಡುವಂತೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

(೫) ಮೇಘರಥನೆಂಬ ರಾಜನು ತನ್ನ ಅರಮನೆಯ ಜಿನಮಂದಿರದ ಮುಂದಿನ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರಲು ಗಿಡಗನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪಾರಿವಾಳವೊಂದು ಅವನ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆ 'ರಾಜಕಪೋತ'ವು ತನ್ನನ್ನು ಗಿಡಗನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ರಾಜನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಡಲು ಆತನು ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಅಕಾರಣದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಕಥೆಯೊಂದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ದೃಢರಥನೆಂಬೊಬ್ಬನು

ಮಾನಿಸರ ನುಡಿವ ತೆಱದಿಂ
ಶ್ಯೇನನು **ಮರವೊಱಸು**ಮಿಂತು ಗಱಿಪಿದಪುದಿದಂ
ಶ್ರೀನಾಥ ಬೆಸಸಿಮವಧಿ
ಜ್ಞಾನದಿನಱಿದೆನೆ ನೃಪೇಂದ್ರನದುವಂ ಪೇೞ್ಗುಂ ||

(ಪೊನ್ನ : ಶಾಂತಿಪುರಾಣ IX-೯೧)

ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಅರವೊಱಸು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ರಾಜಕಪೋತವೆಂಬ ಅರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

(೬) ವೈಶಂಪಾಯನ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹುಡುಕಿ ಕಾಣದೆ ಭೀಮಸೇನನು

ಭರತಕುಲೇಂದು ಕಲಂಕಂ
ಭರತಾನ್ವಯ ರಾಜಭವನ **ರಾಜಕಪೋತಂ**

---

[1] ಪರಿಷತ್ತಿನ ಮುದ್ರಿತ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ರೇಫವೇ ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲವೇನೊ ?

ಕುರುಕೇತುವೆಲ್ಲಿದಂ ತತ್
ಕುರುಕುಲ ಲಯಕೇತು ಭೀಮಸೇನಂ ಬಂದಂ ||
(ಗದಾಯುದ್ಧ VI-೩೧)

ಎಂದು ಸಿಂಹದಂತೆ ಗರ್ಜಿಸಿದನಂತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ "ಭರತಾನ್ವಯ ರಾಜಭವನ ರಾಜಕಪೋತಂ" ಎಂಬ ಮಾತು ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಮಾತಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಂದೆ ತುಂಬಿರುವಂತೆ ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದಿದ ಯಾರಿಗಾದರೂ ವೇದ್ಯವಾಗದಿರದು.

(೭) ದುರ್ಗಸಿಂಹನ 'ಪಂಚತಂತ್ರ'ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಚದ್ರುಮನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ "ಕಚದ್ರುಮಂ ನಿರ್ಬುದ್ಧಿಯೊರ್ವನೆ ಕರುಮಾಡದೊಳ್ **ಶ್ವೇತಕಪೋತ**ನಂತಿರ್ದು ಶತ್ರುಸಂಗ್ರಹಣಕ್ಕೊಳಗಾದಂ" (ಪುಟ ೨೯) ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ "ಕರುಮಾಡದೊಳ್ ಶ್ವೇತಕಪೋತನಂತಿರ್ದು" ಎಂಬುದನ್ನು "ರಾಜಭವನ ರಾಜಕಪೋತಂ" ಎಂಬ ರನ್ನನ ಪ್ರಯೋಗದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಪಾರಿವಾಳದಂತಿದ್ದ ಎನ್ನುವುದು ಬೈಗುಳದ ಮಾತೆಂದು ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

(೮) ಪುಷ್ಪದಾಡನ ಭಾರ್ಯೆಯಾದ ಸುದಂತಿ ಅತಿಕುರೂಪಿ. ಅವಳು ಇತರ ಸುಂದರಕುಮಾರಿಯರೊಡನೆ ಇದ್ದಾಗ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳೆಂಬುದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ನಯಸೇನ "ಹಂಸೆಯೊಳಗೆ **ಹೊರಸು** ಬಂದಿರ್ಪಂತೆ ಬರ್ಪುದುಂ" (ಧರ್ಮಾಮೃತ VII-೨೨೪ ಗ) ಎಂದು ಹೋಲಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿನ 'ಹೊರಱಸು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪಾರಿವಾಳವೆಂಬ ಅರ್ಥ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅದು ಅಮಂಗಳಕರ ಎಂಬ ಸೂಚನೆಯೂ ಅಡಗಿದೆ.

(೯) ಧರ್ಮರತ್ನಾಕರೆಯಾದ ಧನಶ್ರೀಯನ್ನು ಇತರ ದುಷ್ಟ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ಹೊಗಳುತ್ತ ನಯಸೇನ ಕವಿ

ಮುಱುಕಿಸುವ ಧರ್ಮಮೆಂದೊಡೆ
ಗುಱುಗುಱಿಸುವ ಗಂಡನಿದಿರೊಳೆದ್ದಾಡುವ **ಬೆ**
[ಳ್ಪೊ]ಱಸುಗಳಂ ಕಿಸುಗುಳಿಯರ
ನಱಿವೊಡೆ ಪೋಲಿಪುದೆ ಧರ್ಮರತ್ನಾಕರೆಯಂ ||
(ಧರ್ಮಾಮೃತ X-೭೮)

ಎಂಬ ಪದ್ಯವೊಂದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ 'ಬೆಳ್ಪೊಱಸುಗಳಂ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮುದ್ರಿತ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪಾಠ ತಪ್ಪೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆ ಪದದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಬಿಳಿಪಾರಿವಾಳ; ಅದರಂತೆ ಅನಿಷ್ಟಕಾರಕರನ್ನು ಎಂಬುದು ಲಕ್ಷಣಾರ್ಥ. ಱಕಾರ ಪ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಪೊಱಸಿನ ರೇಫ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿರುವುದು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ.

(೧೦) ರುದ್ರಭಟ್ಟನ 'ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯ'ದಲ್ಲಿ ಪೊೞಿವೊರಸು, ಪೞಿವೊೞಿಸು ಎಂಬೆರಡು ಪ್ರಯೋಗಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆ ಗ್ರಂಥದ ೨ನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದ ೧೮ನೆಯ ಪದ್ಯದನಂತರ ಬರುವ ಪುರವರ್ಣನಾವಸರದ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೆಲವು ಕೈಬರೆಹದ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಜ್ಝಟಿಕೆಯಂತಿರುವ ರಗಳೆಯೊಂದಿದೆ. ಆ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳಿವು :

ಕಿನ್ನರಿಯರ ಚೆನ್ನಂ ಪಟಿದು ನಗುವ
ಖಚರಿಯರಂ ಭಾವದೊಳ್ಪೆದೆ ಮಿಗುವ
ಜತ್ತಕರಂ ಸುತ್ತಿಂದೊಳಗುಮಾಟ್ಪ
ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನನಂ **ಪೊೞಿವೊರಸು** ಮಾಟ್ಪ . . .

(ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯ : ಪು. ೨೩, ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ)

ಇಲ್ಲಿರುವ 'ಪೊೞಿವೊರಸು ಮಾಟ್ಪ'ಕ್ಕೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಇದೇ ಅರ್ಥವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಕಡೆಗಣಿಸು, ತಿರಸ್ಕಾರಮಾಡು, ಇತ್ಯಾದಿಯಾದ ಲಕ್ಷಣಾರ್ಥವಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು.

(೧೧) ಒಬ್ಬ ವಿಟ "ತನ್ನ ಕನ್ನೆವೇಟದ ಚೆನ್ನೆಯನ್ನು ನೆನೆದು"

ಕಿಱುವಡಿಗಾಲದಂದುಟಿದೆನೋ ಪಳನಾನವಳಂದೆ ಗಂಡರಂ
ಪೞಿವೊೞಿಸಾಗೆ ಮಾಡುವಳವಳ್ಗೆ ಕುಚಂ ಕಚಮೂರು ಭಾರವ
ಳ್ಕೆಱಿದು ಪೊದಟ್ದು ಕೊರ್ವಿ ನಿಲಲಿನ್ನೆಗವಾಕೆಯೊಳಿಂದ್ರಚಂದ್ರರೆಂ
ಬೞಿಕೆಯ ದೇವಕೋಟಿ ಮನುಜಾಕೃತಿಯಿಂದೊಡಗೂಡದಿರ್ಕುಮೇ ||

(ಜ. ವಿಜಯ : XVI-೧೩೪)

ಎಂದು ಹಿಂದಿನ ಅನುರಾಗದ ಮಾತನ್ನು ಉಸುರಿದನಂತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ 'ಪೞಿವೊೞಿಸಾಗೆ ಮಾಡು' ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಅರ್ಥ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದರೂ ರುದ್ರಭಟ್ಟನ ಮೊದಲ ಪ್ರಯೋಗದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಅರ್ಥವಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಂತು ಈ ಕವಿಯ ಎರಡು ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲೂ ದೊರೆಯುವ 'ಪೊರ(ೞಿ)ಸು' ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥನಿರ್ಣಯವಾಗಲಿ ರೂಪನಿರ್ಣಯವಾಗಲಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ.

(೧೨) ಯಶೋಧರ ರಾಜನು ತನ್ನ ಕೆನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ನರೆಗೂದಲನ್ನು ಕಂಡು ವಿರಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಜನ್ನನ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ ;

ನರೆಯೆಂಬ **ಹೊೞಿಸು** ಮೊಗಮೆಂ
ಬರಮನೆಯಂ ಪೊಕ್ಕೊಡಂಗನಾಲೋಕನಮೆಂ

ಬರಸೆಂತಿರ್ದಪನೆಂದಾ
ನರನಾಥಂ ತೊಱೆದನಖಿಳವಿಷಯಾಮಿಷಮಂ ||

(ಯಶೋಧರಚರಿತೆ ಸಂಗ್ರಹ. II-೮)

ಇಲ್ಲಿ ನರೆಗೂದಲನ್ನು ಪಾರಿವಾಳವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಪಾರಿವಾಳ ಬೆಳ್ಳಗಿರ ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ನರೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಅಂಗನೆಯರು ಮೆಚ್ಚದೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಾರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪಾರಿವಾಳ ಅರಮನೆ ಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕರೆ ಎಂಬ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅರಮನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸೂಚನೆ ಅಡಗಿದೆ.

(೧೩) ಪಾರಿವಾಳವು ಅನಿಷ್ಟಕಾರಕ ಪಕ್ಷಿ ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಕೆಲವು ಪ್ರಯೋಗ ಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನಿಸಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸುವ ಈ ಕೆಳಗಣ ಎರಡು ಪದ್ಯ ಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ 'ಸಮಯ ಪರೀಕ್ಷೆ'ಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ:

ಪೊಱಸು ಮನೆವೊಗಲು ಮೇಘೋ
ತ್ಕರ ಗರ್ದಭ ಚರಣರಜಮದೊಂದಿನಿಸಾನುಂ
ಪುರುಷನ ಮೆಯ್ಯಂ ಪೊರ್ದಿದೊ
ಡಿರಲಱಿಯದು ಭಾಗ್ಯಮೆಂದು ನೆಗೆಟ್ಟರ್ ಮೂಢರ್ ||

ಪೊಱಸಿನ ನೆೞಲೆತ್ತಾನುಂ
ಪುರುಷನ ಮೇಲೊಮ್ಮೆ ಪರಿದೊಡಾಗಲೆ ಮೆಯ್ಯಿಂ
ಸಿರಿ ತೊಲಗುಗುಮೆಂಬರದೇಂ
ಸಿರಿ ತೊಲಗದೆ ಪೊರಸಿನಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿರೆ ನಿಚ್ಚಂ ||

ಪಾರಿವಾಳದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜನಜನಿತವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪಾರಿವಾಳವು ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕರೆ ಭಾಗ್ಯ ಅಲ್ಲಿರದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆಂದು ಮೂಢರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದು ಮೊದಲು ಹೇಳಿ ಆ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಅವನು ಪರಿಹಾಸಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಪಾರಿವಾಳದ ನೆರಳು ಮನುಷ್ಯನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅವನ ಮೈಯಿಂದ ಸಂಪತ್ತು ತೊಲಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ? ಸದಾ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದರೆ ಸಿರಿ ತೊಲಗದೆ ಇರುತ್ತದೆಯೆ! ಮನುಷ್ಯನು ಕಾರ್ಯಶೂರನಾಗಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕೇ ಹೊರತು ಲೋಲನಾಗಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಐಶ್ವರ್ಯಲಾಭ ಆಗದು. ಇದು ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಳಿದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವುಗಳ ಒಳ ಅರ್ಥ ವಿಶದವಾಗುತ್ತದೆ. "ಶಕುನಿಯೆಂಬ ಬೆಳ್ಪೊಱಸಿಂದಂ", "ಜೂದಿನೊಳ್ ಪೊರ (ಱ)

ಸಟಿವಂತೆ"—ಎಂಬ ಪಂಪನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಶಕುನಿಯು ಪಾಂಡವರನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುವ, ಅತಏವ ಕೌರವಕುಲವನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಬಿಳಿ ಪಾರಿವಾಳವಾಗಿದ್ದ ನೆಂದೂ, ಕೌರವನು ಒಡ್ಡಿದ ಜೂಜು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಪಾರಿವಾಳದಂತೆ ನಾಶಕರವಾಯಿ ತೆಂದೂ ಅರ್ಥಬಂದು ಪಂಪನ ಮಾತು ಹೆಚ್ಚು ರಮಣೀಯವಾಗುತ್ತದೆ. "ಭರತಾನ್ವಯ ರಾಜಭವನ ರಾಜಕಪೋತಂ" ಎಂಬ ರನ್ನನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಮೂದಲೆಯ ಮುಳ್ಳು ಭರತವಂಶವೆಂಬ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವ ಕಪೋತ ದುರ್ಯೋಧನನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಕಚದ್ರುಮನು ಕರುಮಾಡವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವ ಶ್ವೇತ ಕಪೋತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನರೆಗೂದಲು ಕಾಮಿನಿಯರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅನಿಷ್ಟವೊ ಹಾಗೆಯೇ ಪಾರಿವಾಳ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕರೆ ಅನಿಷ್ಟಕಾರಕವೆಂದು ಜನ್ನನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಹುರುಳು.

ಪೊಱಸು ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಪಾರಿವಾಳವೆಂಬ ಅರ್ಥ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಪತ್ಕಾರಕವಾದ ಅಪಶಕುನದ ಹಕ್ಕಿಯೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೂ ನೆಲಸಿತ್ತೆಂದೂ ಮೇಲಣ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ತೇಲಿ ಬಂದಿರುವ ಅಂಶಗಳು. ಈಗ ನಮ್ಮ ನಾಡವರಲ್ಲಿ ಗೂಬೆ, ಕಾಗೆ, ಬೆಳವ (ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪಾರಿವಾಳ) ಗಳ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಪಾರಿವಾಳದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂಥ ನಂಬಿಕೆ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಗೂಬೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಆರೋಪಿತವಾಗಿರಬಹುದೆ? ಪಾರಿವಾಳ ಅನಿಷ್ಟಕಾರಕ ಪಕ್ಷಿ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಋಗ್ವೇದದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಿತೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿದೆ.[1]

ಇನ್ನು ಈ ಪದದ ರೂಪವಿಚಾರ. ಇದರಲ್ಲಿ ರೇಫವಿರಬೇಕೋ? ಶಕಟ ರೇಫವಿರ ಬೇಕೋ? ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ರೇಫ ಪ್ರಾಸವಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳೂ 'ಪೊರ(ಱ)ಸು' ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಱಕಾರವಿದ್ದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನು ಮಿಶ್ರಪ್ರಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪಂಪನಿಂದ ಇಂಥ ಮಿಶ್ರಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಮಾರ್ಗವಿದರಾದ ಕವಿಗಳು. ಇಂಥವರು ರಱಕಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಸದಲ್ಲಿ ಬೆರಸುವರೆಂದು ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಪುಱವ ಮುಂತಾದ ರೂಪ ಗಳನ್ನೂ, ಅವು 'ಪದಿಟ್ರುಪ್ಪತ್ತು' 'ಜೀವಕ ಚಿನ್ತಾಮಣಿ' ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿರುವುದನ್ನೂ* ಱಪ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಪೊಱಸಿನ ರೇಫ

[1] Monier Williams: Sanskrit-English Dictionary, ಕಪೋತ ನೋಡು.

* Tamil Lexicon; P. 2811, 2812.

ವನ್ನು ನಯಸೇನ ಬಳಸಿರುವುದನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ಪಾರಿವಾಳವೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪೊಱಸು ಎಂದು ಶಕಟ ರೇಫವಿರಲೇಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಂಪನೂ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನೂ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ರೇಫಱಕಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಸದಲ್ಲಿ ಬೆರಸಿರಬೇಕೆಂದು ಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಪೊಱಸು, ಪೊರಸು ಎಂಬೆರಡು ಪದಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ ಎರಡನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಚಮತ್ಕಾರದ ಸ್ವಾರಸ್ಯ. ಮೊದಲನೆಯದಕ್ಕೆ ಪಾರಿವಾಳವೆಂದೂ ಎರಡನೆಯದಕ್ಕೆ ಹಗ್ಗದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮಂಚವೆಂದೂ ಇರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ ಪರಿಹಾಸದ ರಮ್ಯತೆ ಒಡಮೂಡುತ್ತದೆ. 'ಪೊಱಸು' ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಅರ್ಥಮರ್ಮವನ್ನು ಭೇದಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ ಪ್ರಯೋಗ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್.

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ

೧. ರವೀಂದ್ರರ ಕತೆಗಳು, ಭಾಗ ೨—ಅನುವಾದಕರು : ಶ್ರೀ ಅ. ನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್ ಅವರು ; ಸತ್ಯಶೋಧನ ಪ್ರಕಟನ ಮಂದಿರ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ; ಪುಟ ೧೧೪ ; ಬೆಲೆ, ೧ ರೂಪಾಯಿ.

ರವೀಂದ್ರರ ಕಥೆಗಳ ಮೊದಲ ಭಾಗ ಅಚ್ಚಾದುದರ ಹಿಂದೆಯೆ ೨ನೆಯ ಭಾಗ ವನ್ನೂ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ೩-೪ ನೆಯ ಭಾಗಗಳೂ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಸಿಗಲಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ೧ನೆಯ ಭಾಗ ಪುನರ್ಮುದ್ರಣ ಕಂಡಿದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ದೂರಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂಬದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತ ಲಿದೆ. ರವೀಂದ್ರರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ದಲ್ಲಿಳಿದಿರಬೇಕಿತ್ತು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾರತದ ಬೇರೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿ ಗಿಂತ ಬಹಳ ಹಿಂದು. ಆದರೀಗ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅಭ್ಯಾಸ ಹಾಗು ಪಣಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಕವಿ ರವೀಂದ್ರನು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನೆ-ಮನಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ.

ರವೀಂದ್ರರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಪಾರವಾದದ್ದು. ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದೃಷ್ಟಿಯ ವ್ಯಾಪವೋ—ಜೀವನದ ಪಾರಾವಾರದ ಆಪಾರವನ್ನೇ ಮೀರುವಂತಹದು. ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲಿಗಳ ಜೀವ-ಭಾವ, ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಗುಣಲೋಪಗಳು ಇಣುಕಿ-ಮಿಣುಕು ತ್ತಿರುವದರ ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಜೀವನದ ತತ್ವದ ನಾಡಿಸ್ಫುರಣವೂ ಅಡಗಿರುವುದು ಸಹೃದಯ ವಾಚಕನಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದಿರದು. ಬಂಗಾಲದ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳೂ, ಭಾವ ಚಿತ್ರಗಳೂ ತೋರುವ ವಿವಿಧ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಾನವ್ಯದ ಸುಖದುಃಖಗಳ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನಲೀಲೆಯೂ, ವಿಶ್ವವಾಣಿಯ ಆರ್ತಸಂದೇಶವೂ ಆವಿರ್ಭವಿಸುತ್ತಿರುವದೇ ರವೀಂದ್ರರ ಕತೆಗಳಿಗೆ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯ ಆವರಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಆವರಣ ಕಳಚದೆ ಅವರ ಕತೆ ತಿಳಿದರೂ ಅದರ ಮರ್ಮ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪೂರಾ ಹೊಳೆದಂತಾಗು ವದಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಬಂಗಾಲೀ ಜೀವನದ ಸಂನಿವೇಶಗಳ ವಿವಿಧತೆಯೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೂ ಓದುಗರಿಗೆ ತಿಳಿದುಬರುವದು ಅವಶ್ಯ. ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ದಿನವಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಜೀವನಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರು

ತಮ್ಮ ಅನುವಾದಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಶಕ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ರವೀಂದ್ರರ ಕತೆಗಾರಿಕೆಯ ಹಾಗು ಬಂಗಾಲೀ ಜೀವನದ ಹತ್ತಿಹತ್ತಿರ ಒಯ್ದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಂತೆ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ರವೀಂದ್ರರ ಕಲಾನಿಷ್ಪನ್ನತೆಯ ವೈವಿಧ್ಯ ನಮಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿಗುವಂತೆ ಕತೆಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ವೈವಿಧ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣ ಈ ಎರಡೂ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದುದಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೂ, ರವೀಂದ್ರರ ಕತೆಗಳನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಭಾಗಶಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾಡಲು ಶ್ರೀಯುತರು ಕಂಕಣಕಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ರವೀಂದ್ರರ ಕಲೆಯ ಮಾದರಿಗಳು ಇನ್ನೂ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ದೊರೆತಾವೆಂದು ಆಶೆಯಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೭ ಕತೆಗಳು. "ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ"ಯ ಉನ್ಮಾದ-ರಮಣೀಯತೆ, "ಅನಧಿಕಾರಪ್ರವೇಶದ" ಕೊಂಕು-ಕಾರುಣ್ಯ, "ಅತಿಥಿ"ಯಲ್ಲಿಯ ತರಂಗಿತ ಅತೃಪ್ತಿ, "ಪುತ್ರಯಜ್ಞ"ದ ವಿಡಂಬನೆ, "ಹಿರಿಯಾಸೆ"ಯ ಆಶಾಗರ್ಭಿತ ಸ್ವಪ್ನದೃಷ್ಟಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳು ರವೀಂದ್ರರ ಕಥನಕಲೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಉದಾಹರಣೆಗಳೇ ಎನ್ನಬಹುದು.

ರವೀಂದ್ರರ ಕತೆಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕಿಳಿಸುತ್ತ ಅನುವಾದಕರು ತೊಡಕಿಲ್ಲದ ಶೈಲಿ, ಸರಳವಾದ ಭಾವವಿವರಣೆಗಳಿಂದ ಓದುಗರಿಗೆ ಕತೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಬಂಗಾಲೀ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿ, ಅವು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊರತಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಎಷ್ಟೋಸಲ ಬಂಗಾಲೀ ಶಬ್ದಗಳೂ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ—ಮೂಲಸಂಸ್ಕೃತವಾದರೂ—ಕನ್ನಡದ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಹೊಂದದೆ ಹೋಗಿವೆ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂಗಾಲಿಯನ್ನಿಳಿಸುವಾಗ ಶೈಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದತ್ತ ಹೆಚ್ಚು ಒಲೆಯುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ. ಇಂಥ ಶೈಲಿ ಪ್ರೌಢ ಕನ್ನಡದಂತೆ ಕಂಡರೂ, ಎಷ್ಟೋಸಲ ಅದೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದಕರು ಇದೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡುವದವಶ್ಯ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತರು ಒಟ್ಟಾರೆ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಇಂಥ ಶೈಲಿಯ ಪರಿಚಯ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಈ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟೂ ಇಲ್ಲದಾದೀತೆಂದು ಆಶಿಸುವ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ, ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯವರು ಇಂಥದೇ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವಂತಾಗಲಿ. ಯುದ್ಧದ ತುಟ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲೂ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಅಂದವಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಒಂದೇ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು ಪ್ರಕಾಶಕರಿಗೆ ಪ್ರಶಂಸನೀಯ ಮಾತೇ ಸರಿ. ಬಂಗಾಲಿಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ನಡವಳಿಕೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಹಾಕಿದ್ದು ಒಳಿತೇ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ

ಸರಿ. ಕವೀಂದ್ರರ ಮುಖಚಿತ್ರ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದುದು ಪುಸ್ತಕದ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ಇದರಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕವೀಂದ್ರರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತರದ ಮುಖಚಿತ್ರಗಳು ಬರುವದು ಒಳಿತು.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಇಂದಿನ ಭಾರತೀಯ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಹಲವು ತೆರಗಳಿಂದ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬಂಗಾಲೀ ಜೀವನದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೇ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಹೊನಲಾದ ರವೀಂದ್ರರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿಕಟಪರಿಚಯ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಆದಷ್ಟೂ ಬೇಕು. ಈ ಆಶಯವನ್ನು ಪುಸ್ತಕ ಅನುವಾದಕರು ಪೂರಾ ತುಂಬಿಸಲಿ.

—ಕೃಷ್ಣ ಕುಮಾರ.

***

೨. ಚೀನಾ ದೇಶದ ಕರೆ

ಆಧುನಿಕ ಚೀನಾ—ಲೇಖಕ: ಎಸ್. ಅನಂತನಾರಾಯಣ; ಪ್ರಚಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಬೆಂಗಳೂರು; ಪುಟ ii + ೬೪; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧.

ಜಾಗ್ರತ ಚೀನ—ಲೇಖಕ: ಎ. ಎಸ್. ಕುಲಕರ್ಣಿ; ಮಿಂಚಿನ ಬಳ್ಳಿ, ಧಾರವಾಡ; ಪುಟ iv + ೧೫೫; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೨.

ಹಿಂದಿನ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದನಂತರ ರಷ್ಯಾ ದೇಶವು ಎಚ್ಚತ್ತು ಹೊಸ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳಿದಂತೆ ಮೊನ್ನೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದನಂತರ ಚೀನಾ ಮತ್ತು ಭಾರತಗಳು ಎದ್ದೇಳುವುದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣುತಿದ್ದೇವೆ. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮ ನೆರೆನಾಡಾಗಿ ನಮ್ಮಂತೆ ಪರಪೀಡೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದು ಈಗ ಆತ್ಮದರ್ಶನ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಚೀನಾ ದೇಶದ ವಿಷಯ ಕನ್ನಡಿಗರು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದದ್ದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆಯ ಪ್ರಕಟನೆಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದು ಮರೆಯುವುದರೊಳಗೆ ಇನ್ನೆರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಹೊರಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕಾಶಕರಿಗೂ ಲೇಖಕರಿಗೂ ಕನ್ನಡಿಗರ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ.

'ಆಧುನಿಕ ಚೀನಾ' ಪುಸ್ತಕದ ಲೇಖಕರು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಚೀನರ ಹಿಂದಿನ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಯುರೋಪಿನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾದ ಪೀಡೆಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಬರೆದು ಇಂದಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ಜನತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿರುವ ಬೇರೆ ಯಾವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೂ ಗಮನಿಸದೆ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ ಮತ್ತು ಚಿಆಂಗ್-ಷೇಕ್ ಪಕ್ಷಗಳೊಳಗಿನ ಅಂತಃಕಲಹದ ವಿವರವನ್ನೇ ಬುಡದಿಂದ

ತುದಿಯ ವರೆಗೂ ತೊಟ್ಟ ತಪ್ಪೆಲ್ಲ ಚಿಆಂಗ್-ಶೇಕನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಕಮ್ಯೂನಿಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಣುಮಾತ್ರ ದೋಷವೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಂಶವನ್ನಾದರೂ ವಿವರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ಇನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನೋ ಬಿಟ್ಟುಹೋದಂತೆಯೂ ತೋರುತ್ತದೆ. ಎರಡೆರಡು ಸಲ ಓದದೆ ಪುಸ್ತಕದ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಲೇಖಕರು ಭಾಷೆಗೂ ಗಮನಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಇರುವಾಗಲೆ ಜನತೆಗೆ ವಿವರಿಸುವ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಚೆಲುವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬಾರದಾದರೂ ಅರ್ಥವಾಗದ ಮಾತುಗಳು, ಮುದ್ರಣ ದೋಷಗಳು—ಇವು ಇರಬಾರದಷ್ಟೆ. 'ಅಸಾಧ್ಯ ಅನೈಕ್ಯ,' 'ಅಸಾಧ್ಯ ಹಿಂಸೆ,' 'ಅಸಾಧ್ಯ ಸಹಜಸಂಪತ್ತು'—ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವೇನು? ೧೮೬೪-೬೫ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ದಂಗೆಯ 'ನಾಯಕರು ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿದರು' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಯೇ ಹೊರತು ಅದೇನೆಂದು ತಿಳಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕದ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಬರಹಗಾರರ ಪುಸ್ತಕಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ಹದಿನೇಳು ಇಂಗ್ಲಿಷು ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ನಾಲ್ಕಾರನ್ನಾದರೂ ಓದಬೇಕಾಗುವುದು.

ಶ್ರೀಯುತ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಪುಸ್ತಕವು ಚೀನದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಚೀನದ ಅತಿಪ್ರಾಚೀನ ಯುಗದಿಂದ ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ನಡೆದ ಮುಖ್ಯ ಘಟನೆಗಳು, ಚೀನೀಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಅವರ ಧರ್ಮ ಕಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯ—ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಪರಿಚಯ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ದೊರಕಿದೆ. ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಚಿ-ಆಂಗ್ ಕಲಹದ ವಿವರವಿದೆ, ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟರ ಕರ್ಮಶೂರತೆಯನ್ನು ಹೊಗಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಚಿ-ಆಂಗನ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತರೀತಿಯಿಂದ ಇವರು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಪಾನರ ದಾಳಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಚೀನೀಯರು ಕೈಕೊಂಡ ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಚೀನದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅಂಕೆಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಭಾರತದೊಂದಿಗೆ ಚೀನಾ ದೇಶವನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಓದುಗರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಳುವುದಾದರ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿದವರು ಇಂಗ್ಲಿಷು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮರೆಹೊಗಬೇಕೆಂತಿಲ್ಲ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಚಿತ್ರಪಟಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿದೆ.

ಎಸ್. ಮುಕುಂದರಾವ್.

***

೩. ರತಿದೇವಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು—ಬರೆದವರು: ಎಂ. ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ; ಕ್ರೌ. ಅಷ್ಟಪುತ್ರ; ೧೧೨ ಪುಟಗಳು; ಬೆಲೆ, ೧ ರೂಪಾಯಿ.

ಶ್ರೀ ಎಂ. ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರ ಲೇಖನಿ ಕತೆ, ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ ಮೂರು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಿದೆ; ಮೂರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಂತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಾರ ಎಂ. ವಿ. ಸೀ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಗಾತ್ರವೇ ದೊಡ್ಡದು.

'ಶಿಲಾಮುಖ' ಎಂ.ವಿ.ಸೀ. ಯವರ ಅನುವಾದ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹವಾದರೂ ಇಡಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಮೋಹಕವಾದ ಕಥನ ಶೈಲಿ ಇವರಿಗಿದೆ.

ಪ್ರಕೃತ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೈಲಿಯ ಸೊಗಸನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಹುರುಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಶೈಲಿಯ ಮಾಧುರ್ಯವು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ವಾಚಕರನ್ನು ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸಲು ಸಾಕಾಗಬಹುದು. ವಿಮರ್ಶಕನೂ ಈ ಶೈಲಿಯ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದಂತಾದೀತು.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ 'ಚಿತ್ರಪಟತಾರೆ, 'ಹಸ್ತ ಪರಿಗ್ರಹಣಗಳು ಕತೆಗಾರರು ಏನೊ ಒಂದು ಹುಚ್ಚು ಲಹರಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಜಿಗಾಗಿ ಬರೆದ ಯತ್ನಗಳಾಗಿವೆ. ಕತೆಗಾರರು ರಸಿಕರು, ವಿಲಾಸಪ್ರಿಯರು ಎಂಬಿಷ್ಟೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಓದುಗರಿಗಾಗುವಂತಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಎಲ್ಲ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಪಂಚ, ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಯುವಕ ಶೃಂಗಾರ ಲಹರಿ—ಇವು (ಇವೇ ?) ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿ ಬಂದಿವೆ.

ಕತೆಗಾರರು ಇಂದಿನ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ತರುಣ ತರುಣಿಯರ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಇವರ ಕತೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ತಂತ್ರ ತಪ್ಪಿ ಕಥೆ ಅಸಂಬದ್ಧತೆಗಿಡುವುದೆ ಹೆಚ್ಚು. 'ಸಿನಿಮಾ ಹುಚ್ಚು' ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. 'ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದು' ಒಂದು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ನಿರೂಪಣೆಯೆನ್ನಬಹುದಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ನಾವೀನ್ಯವಿಲ್ಲ, ಬಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಭಾವನೆ ಇಲ್ಲ.

'ಕಡಲೆಪುರಿ ಕೆಂಪಮ್ಮ' ಇಡಿಯ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೆ ಚಿರಕಾಲ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಹ ಕಥೆ. ಇಂತಹ ಚೆಲ್ಲಾಟಗಿತ್ತಿಯರನ್ನು ನಾವು ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. 'ಕೆಂಪಮ್ಮ' ಬರಿ ಚೆಲ್ಲಾಟವಾಡುವ ಬಿನ್ನಾಣಗಿತ್ತಿಯಲ್ಲ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೊಂದು ಬೆಂದು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ರಸಿಕ ಜೀವಿ. ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೊನೆಗೆ ಹೃದಯವು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಮಿಡಿಯುತ್ತದೆ.

'ರತಿ ದೇವಿ' ಒಂದು ಮಾಸದಿಂದ ಇಡಿಯ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆಯೇ ತಿಲಕಪ್ರಾಯ ವಾಗಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಹಜತೆ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದೊಂದೆ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಕಥೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಗಂಭೀರವಾಗಿ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಸಾಗಿದೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಥೆಯ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ ಇದರಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ ಶ್ರೀಕಾಂತನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಂತಹ ಒಬ್ಬ ಕಲಾವಿದನ ಜೀವನ ಗುರಿಯನ್ನು ಕತೆಗಾರರು ಸೊಗಸಾಗಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಹಜತೆ—ಅಸಹಜತೆ ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಕತೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕಡೆವರೆಗೆ ಓದುಗರ ಬಗೆಯನ್ನು ಅರಳಿಸಿ ತೇಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದೆ ಅದರ ಹಿರಿಮೆಯ ಲಕ್ಷಣ ಎನ್ನಬಹುದು. 'ಕಡಲೆಪುರಿಯ ಕೆಂಪಮ್ಮ'—'ರತಿದೇವಿ'ಯೊಳಗಿನ ತಿರುಕಿ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಂಪಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆನಿಸಿದರೆ, ಆ ತಿರುಕಿ ನಮ್ಮ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮೀರಿದವಳು ಎನ್ನುವ ಹಾಗಿದ್ದಾಳೆ. 'ಬೊಲೆಸ್ಲೊ' ಎಂಬುದು ಶ್ರೇಷ್ಠರಶಿಯನ್ ಸಾಹಿತಿ ಗಾರ್ಕಿಯ ಕಥೆಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅನುವಾದವಾಗಿದೆ.

ಎನ್ಕೆ.

***

೪. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ (ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ತಂತ್ರ)—ಬರೆದವರು : ರಂಗನಾಥ ದಿವಾಕರರು ; ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಬೋಧರಾವ ದಿವಾಕರ ; ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವದು ಕಠಿಣವಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನಾದರೂ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಯೋಜನೆಯು ಎಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವೂ ನವೀನವೂ ಆಗಿದೆ ಎನ್ನುವದು ತಿಳಿಯಲಾರದು.

ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯು ಹಿಂದೂ, ಬೌದ್ಧ, ಕ್ರೈಸ್ತ, ಇಸ್ಲಾಮ ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೂಲವೆಂದರೆ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಆತ್ಮವೊಂದೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆ. ವಿಶ್ವಪ್ರೇಮ ಪರ್ಯವಸಾಯಿಯಾದ ಅಹಿಂಸೆಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಯೇ ಅದರ ತಳಹದಿ. ಇದು ಅನುಭಾವತರ್ಕ ಇತಿಹಾಸಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು ; ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯು ಬರೇ ಸತ್ಯಶೋಧನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ ; ಸತ್ಯವನ್ನರಿತು ಅದನ್ನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವದೂ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವದೂ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವವಾದವು.

ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಜೀವನದರ್ಶನವೆಂದು ತನ್ನ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಆಚರಿಸಬಹುದು. ಎಲ್ಲ ಅನ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರತೀಕಾರವೆಂದು ಆಚರಿಸಬಹುದು; ಚಿರಂತನ ಧರ್ಮವೆಂದು ಆಚರಿಸಬಹುದು, ತಾತ್ಪೂರ್ತಿಕ ಧೋರಣವೆಂದು ಆಚರಿಸಬಹುದು. ಆದಕಾರಣ ಅದರ ಕ್ಷೇತ್ರವು ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ. ಅದು ನೈತಿಕ ಬಲದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಬಲರೂ ದುರ್ಬಲರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ ದ್ವೇಷಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಶತ್ರುಮಿತ್ರರೆಲ್ಲರೆದುರಾಗಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಅದು ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಗಾಗಿ ಪಾವಕಸ್ವರೂಪವಿದ್ದಿರಬಹುದು. ವಿಧಾಯಕವಾದ ಜನಸೇವೆಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಬಹುದು. ಅನ್ಯಾಯ ಪ್ರತೀಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆಕ್ರಮಕಸ್ವರೂಪದ್ದಿರಬಹುದು.

ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವಂತೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವವರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಸಂಘಟನೆ ಅವಶ್ಯ. ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಸಂಘಟನೆಗಳು ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ನಡೆಯುವದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿದ ಶಕ್ತಿ, ವೇಳೆ ಧನಗಳ ಅಪವ್ಯಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧದಿಂದ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲ ಗುರಿಗಳನ್ನೂ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗುವ ಸದ್ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವು ನೂರುಮಡಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪೋಷಿಸಬಲ್ಲದಲ್ಲದೆ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಜನಿತವಾಗುವ ಕ್ರೌರ್ಯ ಮೋಸ ದ್ವೇಷಾದಿಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದು.

ಹಿಂದುಸ್ತಾನವು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಧೋರಣವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೂ ಅದು ಅನ್ಯಾಯ ಪ್ರತೀಕಾರದ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸಾಧನವೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ. ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವು ಪರಕೀಯರ ದಾಳಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಮತ್ತು ಜಾತೀಯ ದಂಗೆಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಹಿಂಸೆಯ ವಿಫಲತೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದಂತೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಭವಿಷ್ಯವು ಉಜ್ವಲವಾಗುವದು.

ಮೊದಲಿನ ಹದಿನಾರು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲದೆ ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವನ್ನು, ಅದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು, ಹದಿಮೂರನೆಯ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ಅನುಸರಿಸಬಹುದಾದ ಬೇರೆಬೇರೆ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು, ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಯ ಹತ್ತು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆದುಹೋದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ.

ಇನ್ನು ವಿಷಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಇತಿಹಾಸವೆಂದು ಕರೆಯದ ಹತ್ತು ಪ್ರಕರಣಗಳು ಮೊದಲಿನ ಹದಿನಾರು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ತಂತ್ರದ ನಿದರ್ಶನಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಘಟನೆಗಳ ಇಷ್ಟು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾದ ವಿವರಣೆಗಳಿಂದ ಅವುಗಳ ಇತಿಹಾಸದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗದು. ನಿದರ್ಶನಗಳೆಂದೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವದರ ಬದಲಾಗಿ ಆಯಾ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಸಿದ್ದರೆ ವಿಷಯ ವಿವೇಚನೆಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಮನೋಹರವಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರುಕ್ತಿಯಾಗುವದು ಉಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು ; ಪುಟ (೨೪-೨೫, ೧೬೭-೧೬೮), (೧೬೯, ೧೮೨), (೧೦೨-೧೦೫, ೧೯೯-೨೦೩) ನೋಡಬಹುದು.

ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆಗೆ ಒಂದು ವಿಧಾನವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧಾನವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರೆ ಅದು ಪುನರುಕ್ತಿಯೆನಿಸಲಾರದು. ಆದರೆ ಪುಟ (೮-೧೧, ೩೬), (೧೧, ೧೨, ೩೨, ೬೬, ೧೫೩-೧೫೪), (೩೮, ೫೮, ೬೩), (೩೦, ೭೧, ೧೫೮-೧೫೯), (೩೫, ೭೨), (೪೭-೫೦, ೯೭-೯೯) ಪುನರುಕ್ತಿಗಳು.

ಯಾವದೇ ವಿಷಯದ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಎತ್ತಿದ ಅವತರಣಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಂಥ ಪುನರುಕ್ತಿಗಳ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ದಿವಾಕರರ ಸ್ವತಂತ್ರ ತರ್ಕ-ಸರಣಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಲಾದ ಯಾವ ಗ್ರಂಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಓಘದಲ್ಲಾಗಲಿ ಕಡಿಮೆಯದಲ್ಲವೆನ್ನುವದನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ದಿವಾಕರರಂತೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿದವರೂ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸಿದವರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯವರ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಶಬ್ದಶಃ ಕೊಡುವ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರದ ಸಾಧನವೆನ್ನುವದಕ್ಕಿಂತ ಅನ್ಯಾಯ ಪ್ರತೀಕಾರದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸಾಧನವೆಂಬದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವದರಿಂದ “ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾದ ಇಲ್ಲವೆ ಪರ್ಯಾಯರೂಪವಾದ ಶಸ್ತ್ರ”ವೆಂಬ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ “ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಮಾಲೀಕತೆ” ಎಂಬ ಪ್ರಕರಣದ ವಿಷಯವೂ ೪೭ ಮತ್ತು ೯೭-೯೯ನೆಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅದೇ

ವಿಷಯವೂ ಸಹಜವಾಗಿ ಬರಬಹುದಿತ್ತು. "ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ"ವೆಂಬ ಪ್ರಕರಣವು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ತಾತ್ವಿಕ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಶೈಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡು ಮಾತು: "ಖತನೆಟ್ಟ" (ಪು. ೮) "ಓಂಫಸ್" (ಪು. ೨೭೦) ಇಂಥ ಶಬ್ದಗಳು ವಿಷಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯಕ್ಕೂ, "ಯಚ್ಚಾವತ್" (ಪು. ೨೬) "ಸಹಜಾಸಹಜಿ" (ಪು. ೧೫೦) "ಜಂಗ್ಲೀ" (ಪು. ೧೫೪) "ಮನ ಮಾನೆ" (ಪು. ೨೨೪) "ಬಿನ್‌ಕರಾರ" (ಪು. ೨೩೫) ಇಂಥ ಶಬ್ದಗಳು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಶಬ್ದಸರಣಿ ಯನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವಾಗಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜಾಗರೂಕತೆ ಬೇಕು. "ಪ್ರತಿ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಪೂರಾ ತಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕುವನು" ಎಂಬದರಲ್ಲಿ (ಪು. ೪೮) The other side is placed completely in the wrong ಎಂಬ ಶಬ್ದಸರಣಿಯು ಸ್ಪಷ್ಟವದೆ. ಆದರೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಯು ಯಾರನ್ನೂ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಲಾರ ನಾದ ಕಾರಣ "ಪ್ರತಿಪಕ್ಷವು ಪೂರಾ ತಪ್ಪಿನಲ್ಲಿರುವದೆಂದು ತೋರಿಸುವನು" ಎಂದು ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. "ದುಃಖವು ಸತ್ಯವಿರ ಬೇಕು" ಎಂಬಲ್ಲಿ (ಪು. ೧೨೨) Grievance ಶಬ್ದವನ್ನು "ದೂರು" ಎಂದು ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ್ದರೆ, avert my eyes ಪರಿವರ್ತಿಸುವಾಗ "ನಾನು ಕಣ್ಣು ತಿರುವು ತ್ತಿದ್ದೆನು" (ಪು. ೨೬೮) ಅನ್ನದೆ "ಮೋರೆ ತಿರುವುತ್ತಿದ್ದೆನು" ಎಂದಿದ್ದರೆ cultivate ಎನ್ನುವದಕ್ಕೆ "ಕೃಷಿಮಾಡಬಲ್ಲೆವು" (ಪುಟ ೬೮) ಎಂದು ಹೇಳದೆ "ಬೆಳೆಯಿಸ ಬಲ್ಲೆವು" ಎಂದಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ಸಹ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥರೂಪಗಳಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಟ್ಟರೆ ಮೇಲು. ಉದಾ.—"ಹಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ" (ಪು. ೨೯) "ತಾತ್ಪೂರ್ತಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ತಡೆ" (ಪು. ೭೯) "ತೀವ್ರಭಾವನಾವಶದಿಂದ ಜೀವದಿಂದಿರುವದು ಅಸಹ್ಯವಾದಾಗ" (ಪು. ೮೧) "ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನಷ್ಟೆ ಅನ್ವಯಿಸು" (ಪು. ೮೩).

ದಿವಾಕರರ ಕ್ರಿಯಾಸಿದ್ಧಿಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿರುವಾಗ ಅವರ ಉಪಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ದೋಷಗಳು ಅವರ ಸತ್ವವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರವು. ಆದರೆ ಅವರ ಅನುಕರಣವೆಂದು ಅವರ ಸತ್ವವಿಲ್ಲದ ಇತರರು ಅಂಥ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಮ್ಮ ಆಶಯ. ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಾದರೂ ದಿವಾ ಕರರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಕೊರತೆಗಳಿರಬಾರದೆಂದು ನಮ್ಮ ಅರಿಕೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ

ಶೈಲಿಯು ಇಂಗ್ಲಿಷ ಗುಜರಾಥೀ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ದಿವಾಕರರ ಶೈಲಿಯು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವಂತಾಗಲೆಂದು ನಮ್ಮ ಕೋರಿಕೆ. ದಿವಾಕರರ ಬಹುಮುಖವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಅನುವು ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಸಂಪಾದಕ ಪ್ರಕಾಶಕರಾದರೂ ಈ ಉದ್ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳೂ ಉಳಿಯದಂತೆ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಇನ್ನೊಂದಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸುವರೆಂದು ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರ. ವೆ. ಜೋಶಿ.

ವಸ್ತುಕೋಶ

ಕಂಬನಿ

ಆಚಾರ್ಯ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ಶರೀರಾತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರಂತೆ. ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಮನಸ್ಸು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಅಷ್ಟು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಆ ಸುದ್ದಿ. ಅಷ್ಟು ಆಕಸ್ಮಿಕ ಅದು ಬಂದ ರೀತಿ. ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅಕ್ಕರಿಗ ಕನ್ನಡಿಗನೂ "ಹೌದೆ!" ಎಂದು ಹೌಹಾರಿ ಬೀಳದಿರಲಾರನು.

ದಿವಂಗತ "ಶ್ರೀ" ಯವರು

ಹೌದು! ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ನವೋದಯಕ್ಕೆ ನಾಂದೀ ಸ್ವರೂಪರಾದವರು, ಕನ್ನಡದ ಬಾವುಟವನ್ನು ತೋಳ್ ನೀಡಿ ನಭಕ್ಕೆತ್ತಿದವರು, ಕನ್ನಡದ ಏಳ್ಗೆಗಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಬಾಳ್ಕೆಗಾಗಿ ನಾನಾರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಉಸಿರ್ಕಟ್ಟಿ ಒಮ್ಮೆ ನಿಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೋರಾಡಿದವರು, "ಬಾಳ್ ಕನ್ನಡ ತಾಯ್! ಏಳ್ ಕನ್ನಡ ತಾಯ್, ಆಳ್ ಕನ್ನಡ ತಾಯ್" ಎಂದು ಕೊರಳೆತ್ತಿ ಕೂಗಿದವರು ಕೈಬೀಸಿ ಕರೆದವರು, ತೆರಪಿಲ್ಲದೆಚ್ಚರಿಸಿದವರು, ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದವರು, ಹಾರೈಸಿದವರು, ಹರಸಿದವರು ನಿನ್ನೆ ಹಗಲು ದೇಹ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದರಂತೆ! ಕನ್ನಡಮ್ಮನಿಗಾಗಿ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿಯೂ ಅಂತರಂಗವಾಗಿಯೂ ಅನೇಕ ತ್ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಆ ಮಹಾದಾನಿಗೆ ಇದು ಕೊನೆಯ ತ್ಯಾಗ, ಈ ಶರೀರ ತ್ಯಾಗ.

ಕೊನೆಯದೆಂದು ಹೇಳುವುದು ನಮ್ಮ ಲೋಕವ್ಯವಹಾರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಮೃತಾತ್ಮದ ಅನಂತ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಕೊನೆ ಎಲ್ಲಿ? ಯಾವುದು ಅನಂತವೋ ಅದರ ಅನಂತ ಸಾಹಸಿಗಳಿಗೆ ಅಂತ್ಯವೆಲ್ಲಿ? ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಕಡೆಯದೂ ಅಲ್ಲ, ಕೊನೆಯದೂ ಅಲ್ಲ. ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಕನ್ನಡದ ಅಭ್ಯುದಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಸ್ವರ್ಗವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೊಂಟ ಕಟ್ಟುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವತಾಶೀರ್ವಾದ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಕೃಪಾಸಹಾಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ಅಶರೀರಯಾತ್ರೆಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ಅವರು ಮಡಿದರೆಂದು? ಈ ಬದುಕಿನಿಂದ ಆ ಬದುಕಿಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿದ್ದಾರೆ! ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದು ಮುನ್ನಡೆದ ಮಹನೀಯರೊಡನೆ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ, ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿಯೆ! ಕಳಿದವರಿಗಾಗಿ ಅಳುವುದು ಲೋಕದ ರೂಢಿ. ಆದರೆ ಚಿರಂಜೀವಿಯಾದ "ಶ್ರೀ"ಯವರಿ

ಗಾಗಿ ನಾವು ಅಳುವುದು ಸಲ್ಲ. ಏತಕ್ಕೆ ಅಳು? ನಶ್ವರ ಹೋಯಿತು, ಶಾಶ್ವತ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಶಾಶ್ವತ ವೈಭವಕ್ಕಾಗಿ. ಇಂದು ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ಹಿಂದಿಗಿಂತಲೂ ನೂರ್ಮಡಿಯಾಗಿ ಬದುಕಿದ್ದಾರೆ! ನಮ್ಮೆದೆಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ಗೌರವ ಭಾವವೇ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಿದೆ! ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಡೆಯೆತ್ತುತ್ತಿರುವ ದಿವ್ಯೋಲ್ಲಾಸದ ಅಗ್ನಿ ಶೇಷನೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ! ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ದೇಹ ಬಂಧನದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿ, ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವ ದಿವ್ಯಸ್ಥಿತಿಗೇರಿದ್ದಾರೆ.

ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರ ಪರಿಚಯದ ಪುಣ್ಯ ನನ್ನನ್ನು ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಅವಿರಾಮವಾಗಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮೊದಲು ನನಗವರು ಗೋಚರವಾದದ್ದು ಮೈಸೂರಿನ ಮಹಾರಾಜರ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಆಗಿ. ಆಗ ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯರವಿ ಮೂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೂಡಿರಲಿಲ್ಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅದು ಮೂಡುವ ಸುಳಿವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಒಲವೂ ಒಲವರವೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದ ಕಾಲ. ನನ್ನ ಕಾವ್ಯದೇವಿ ನನಗೆ ಗೋಚರವಾದುದೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೊಗವಾಡ ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ! ನನ್ನ ಕವಿಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದ ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಬ್ಬ ವಿದೇಶೀಯ ಕವಿಯಾದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ತೀರ್ಥವನ್ನು ತಳಿದು ನಿದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ, ಅದರ ಬೆಳೆಗೆ ಬೇಕಾದ ವಿದ್ವದ್ಬಲವನ್ನು ಶೇಖರಿಸಲು ಕಾರಣವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಯವರು ಅಮಿತಗಣ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ನನಗಿನ್ನೂ ನೆನಪಿದೆ. ಒಂದು ಸಂಜೆ ಕಾಲೇಜಿನ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಅವರು ರನ್ನನ "ಗದಾಯುದ್ಧ"ವನ್ನು ಕುರಿತು ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಬಹುಶಃ ಅದನ್ನು ನಾಟಕಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವೋ ಅಥವಾ ತಿರುಗಿಸಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವೋ ತಿಳಿಯದು. ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದರು. ನಾನು ಆ ಕೃತಿಗೆ ಬಹಳ ಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಅವರೆಡೆಗೆ ಹೋದೆ. ಅವರು ಕಾಲೇಜಿನ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಮೊಗವಾಗಿ ಕಟಕಟೆಯ ಮೇಲೆ ಒರಗಿನಿಂತು ನನ್ನೊಡನೆ ವಿಷಯ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ನಾನು ಬಿ.ಎ. ತರಗತಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲೋ ಎರಡನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲೊ ಇದ್ದೆ. ಆಗ ನನಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಡ್ಡೆಯಾಗಲಿ, ಅಭಿಮಾನವಾಗಲಿ, ಪರಿಶ್ರಮವಾಗಲಿ, ಪ್ರಯೋಗಾಸಕ್ತಿಯಾಗಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿರದಿದ್ದ ಕಾಲ. ಅದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಅತಿಮೋಹ,

ಅತಿಗೌರವ, ಅತಿಶ್ರದ್ಧೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರೊಫೆಸರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಗೌರವ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಕೂಡ ಕನ್ನಡ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕವಿಯೊಬ್ಬನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಸಭೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನೋ ಅಥವಾ ಆಗತಾನೆ ಕನ್ನಡದ ಕಡೆಗೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು, ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವೆಂಬಂತೆ, ಒಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವೋ! ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ಗದಾಯುದ್ಧವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂವಾದ ನಡೆಸ ತೊಡಗಿದರು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡರೋ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಊಹಿಸಿದರೋ ನಾನರಿಯೆ. ಯಾವ ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರೋ ಅದೂ ನೆನಪಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದೆ.

ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ವಾಚಿಸುವಂತೆ ಏಕೆ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಓದಬಾರದು? ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಾದರೆ (ಅವರೇ ಆ ದಿನ 'ಗದಾಯುದ್ಧ'ದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಓದಿದೋರಿಸಿದಂತೆ), ಇಂಗ್ಲಿಷ್ 'ಬ್ಲಾಂಕ್ ವರ್ಸ್' ಅನ್ನು ಹೋಲುವಂತೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ವೃತ್ತ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡಬಹುದಲ್ಲವೇ?—ಅವರ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಾನೇನು ತೊದಲುತ್ತರ ಹೇಳಿದೆನೋ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮಾತ್ರ ನೆನಪಿದೆ; ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ರಾಗವಾಗಿಯೇ ಓದಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಹಟಹಿಡಿದೆ. ಅವರು ವಾದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಲಿಲ್ಲ. ಸರಿ, ಇರಲಿ ಎಂದು ಬೇರೆಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಕೆಲಕಾಲದ ತರುವಾಯ ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೇ, ಆಗ ತಾನೆ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸರಳರಗಳೆಯ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆಯ ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯನವರಾದಿಯಾಗಿ ಹಲವು ಹಿರಿಯರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದಾಗ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ಎಷ್ಟು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಕಲ್ಬುರ್ಗಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಘಟನೆಯನ್ನು ಸದಸ್ಯರ ಕ್ಷಮೆಬೇಡಿ, ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. 'ಶ್ರೀ'ಯವರ "ಗದಾಯುದ್ಧ ನಾಟಕ" ಮತ್ತು ನನ್ನ "ಯಮನ ಸೋಲು" ಎರಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಮನದಣಿಯೆ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ 'ಶ್ರೀ' ಯವರು ತಮಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿದ್ದ ಹಾರವನ್ನು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ನನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿ "ಇದು ಇವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು" ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು! ಹೀಗೆ ಒಂದಲ್ಲ, ಎರಡಲ್ಲ, ಅನೇಕ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿಗಳಿಂದ ನನ್ನಂತಹ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಿರಿಯರನ್ನು ಸಮಾನರೆಂಬಂತೆ ಕಂಡು, ಅವರ ಲಜ್ಜಾಭಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ, 'ಶ್ರೀ'ಯವರು ತಮ್ಮ ಕನ್ನಡತನದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಸಾವಿರಾರು ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡನಾಡು ತನ್ನ ನುಡಿ, ತನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇರುವವರೆಗೆ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಹಿರಿಯ ಬಾಳನ್ನು ಬಾಳಿದ ಅವರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಈ ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಬಾಲ ಚಾಪಲ್ಯವಾದೀತು. ಆ ಅಸಾಧ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಬಹುದೂರ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ, ಕೈಮುಗಿದು, ನನ್ನ ಈ ನಿವೇದನ. ನಾನು ಅವರನ್ನು ಕಂಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ—ಅಧ್ಯಾಪಕ, ವಾಗ್ಮಿ, ಸಾಹಿತ್ಯವಿಮರ್ಶಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಕರ್ತೃ, ಕನ್ನಡ ಭಕ್ತ, ಪ್ರಚಾರಪಟು, ದಾನಿ, ತ್ಯಾಗಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೂ ಶಕ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿರುವ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಆತ್ಮವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ. ಬಹುಶಃ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗೆ ಅಗೋಚರವೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಆ ಅಗೋಚರ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೇ ನಾನು ವರಿಷ್ಠವಾಗಿ ಬೆಲೆಕಟ್ಟುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಓದುಮನೆಯ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ತಮಗೆದುರಾಗಿ ಬುದ್ಧದೇವನ ಒಂದು ಪ್ರಶಾಂತ ಸುಂದರವಾದ ಬಿಳಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದುದು ನಾನು ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತಿತ್ತು. ಅದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅವರು ಒಂದೇ ಒಂದುಸಾರಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿದ್ದೆಂದರೆ: ಅದನ್ನು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡುಕೊಂಡ ವಿಚಾರವಾಗಿ! ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಕಣ್ಣೂ, ಅದನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಣುಕುತ್ತಿದ್ದ ದಿವ್ಯ ರುಚಿಯೂ ಬೇರೊಂದು ರಹಸ್ಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವರ ಕೆಲವು ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ರುಚಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಲೆಹಾಕದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೆಲ್ಲ ಅವರ ಆತ್ಮಶ್ರೀಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟುದು; ಚಿರಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದದ್ದು; ಅವರ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಗೂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸಾಧಕವಾದ ಆತ್ಮವಿಕಾಸಕ್ಕೂ ಸಮನ್ವಿತವಾದದ್ದು. ನಮಗೆ ಪ್ರಕೃತವಾದದ್ದು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡ ಈ ಪುರುಷಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು ಮಾತ್ರ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ 'ಶ್ರೀ'ಯವರ ಕಾಣಿಕೆ ಅಪೂರ್ವವಾದದ್ದು. "ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೀತೆಗಳು" "ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ್" "ರಜತಮಹೋತ್ಸವ ಪ್ರಗಾಥ"—ಒಂದೊಂದೂ ಕನ್ನಡ ನವೋದಯಕ್ಕೆ ಹಾದಿ ತೋರಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳು. ಅವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರಶಂಸೆಯೂ ವಿವರವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಈ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಿಂದಲೇ ಇನ್ನು ಒಂದೆರಡು ವಾರಗಳ ಒಳಗಾಗಿ ನಡೆಯಲಿದೆಯೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಸಮಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿ ಸಮಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಪುರುಷಕಾರದ ವಿಚಾರವಾಗಿ

ಹೇಳುತ್ತಾ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದಿದ್ದಾರೆ: "Not only are the men greater than their definite works, but their influence is so wide and formless that it has little relation to any formal work that they have left behind them."

ಹಿರಿಯರ ಹಿರಿಮೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹಿರಿದಾದುದು. ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅದು ಬಹಳ ಸತ್ಯವೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಅವರು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಕೈಗೂಡಿಸಿರುವ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಆ ಮಾತು ಮತ್ತೂ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಷೇಕ್ಸ್ಪಿಯರ್ ನಾಟಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಬೇಕು; ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸಬೇಕು; ಕರ್ಣಾಟಕವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೂಡಿಸಬೇಕು; ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಕೊಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು; ಕನ್ನಡ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ವೈಭವದಿಂದ ಮೆರೆಯಬೇಕು; ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರ ಮನ್ನಣೆಯೂ ದೊರೆಯುವಂತಾಗಬೇಕು— ಒಂದೇ? ಎರಡೇ? ಮೂರೇ? ಈ ಹೊಂಗನಸುಗಳು, ಈ ಹೆಗ್ಗನಸುಗಳು? ನೂರಾರು! ಆದರೇನು? ಮೂರಕ್ಕಾಶಿಸಿ ಮೂರನ್ನು ಪಡೆದವನಿಗಿಂತ ನೂರಕ್ಕಾಶಿಸಿ ಆರನ್ನೇ ಪಡೆಯುವಾತನು ಹಿರಿಯನೆ ದಿಟ!

ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ಈಡೇರದ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ . . . ಅದೆನ್ನೇಕೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟಾಡಬೇಕು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ! ಲೋಕಲೋಕಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಹಾದಿ ಸುಗಮವಾಗಲೆಂದು ಈಶೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಈ ಭಾಷಣವನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತೇನೆ:

ವಾಯುರನಿಲಮಮೃತಮಥೇದಂ ಭಸ್ಮಾಂತಂ ಶರೀರಮ್ |
ಓಂ ಕ್ರತೋ ಸ್ಮರ, ಕೃತಂ ಸ್ಮರ; ಕ್ರತೋ ಸ್ಮರ, ಕೃತಂ ಸ್ಮರ ||

ಅಗ್ನೇ ನಯ ಸುಪಥಾ ರಾಯೇ ಅಸ್ಮಾನ್
ವಿಶ್ವಾನಿ ದೇವ ವಯುನಾನಿ ವಿದ್ವಾನ್ |
ಯುಯೋಧ್ಯಸ್ಮಜ್ಜುಹುರಾಣಮೇನೋ
ಭೂಯಿಷ್ಠಾಂ ತೇ ನಮ ಉಕ್ತಿಂ ವಿಧೇಮ || *

ಓಂ ಶಾಂತಿಃ

ಕುವೆಂಪು

* ಈ ಲೇಖನ ಮೈಸೂರು ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ದೊರೆತುದು.

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ದೀಪಾವಳಿಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಸಲದ ಅಖಿಲ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಸಮ್ಮೇಳನ ನಡೆಯಿತು. ಕಾರ್ಯಕರ್ತೃಗಳ ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾದ ದುಡಿತದಿಂದಲೂ ಮದರಾಸಿನ ಮಹಾಜನರ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೂ ಉತ್ಸವ ತುಂಬಾ ಕಳೆಯಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಶ್ರೀ ಟಿ. ಪಿ. ಕೈಲಾಸಂ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಭಾಷಣದಿಂದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಈ ಮುಂಚೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. (ಪು. ೯೨ ನೋಡಿ) ಲೇಖಕ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಮಾಳವಾಡರು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವು ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರು. ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಪ್ರಜಾಮಾನ್ಯ 'ಸಿ. ಆರ್.' ಅವರ ಭಾಷಣ ಕನ್ನಡಿಗರ ಆಶೋತ್ತರಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕವಾಗಿತ್ತು. ಹಲವು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಈ ಸಲದ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಕಾರ್ಯ ಸಾಂಗವಾಗಿ, ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯವರು ಬಹು ವಿಚಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಈ ಉತ್ಸವವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿ ನಡಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ನೆರವಾದ ಎಲ್ಲರೂ ವಂದ್ಯರು.

***

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ತಲೆಯಾಗಿದ್ದ ಹಿರಿಯರು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದ ಸಂಗತಿ ಈವರೆಗಾಗಲೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ. ರಾಜಸೇವಾಸಕ್ತ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರ ನಿಧನದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಪಾರವಾದ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಡೆಯೂ ಹೊರಗೂ ಏನೇನು ಕನ್ನಡ ಕೆಲಸ ಆಗಿದೆಯೋ ಆ ಎಲ್ಲದರ ಚಾಲಕವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಒಂದು ನಾಯಕ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ ಅವರು ದುಡಿದರು; ನಡೆದರು, ನಡಸಿದರು; ನುಡಿದರು, ನುಡಿಸಿದರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಪ್ರಚಾರ, ಹೊಸ ಕನ್ನಡದ ರೂಪಣ, ಅದರ ವಿಮರ್ಶೆ, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ, ಗ್ರಂಥ ಪರಿಶೋಧನೆ, ಸಂಪಾದನೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಂಗಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವ್ಯಾಸಂಗ—ಈ ಎಲ್ಲದರ ಹಿಂದೆಯೂ ಒಳಕ್ಕೂ ಹೊಕ್ಕು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ, ಸಾರಸಂಗ್ರಹ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ, ರಸಾಸ್ವಾದನ ದೃಷ್ಟಿ, ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ತಾವು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದರು. ಹೊಸ ಕಾಲದ ದರ್ಶನ ರುಚಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ

ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ತಾವು ಬರೆದು ಇತರರಿಂದ ಬರಸಿ ಒಂದು ನೂತನ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರು.

ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಬ್ಬಾತನು ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡಬಹುದೋ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರೆಂಬುದು ಅವರಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಕಲಿತ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಬಲ್ಲ ಸಂಗತಿ. ತಾವು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂತೋಷಸಂಪತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಸಕನ್ನಡ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳಸಬೇಕೆಂಬ ಅವರ ಸಂತತ ಉತ್ಸಾಹವೂ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಯಾವ ಯುವಕ ನಿಗೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ತರುವಂಥವು. ಅವರು ಯಾವುದಾದರೂ ತಮಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ವಿಷಯ ವನ್ನು ಕುರಿತು ಭಾಷಣ ಮಾಡಲು ನಿಂತರೆಂದರೆ ಅದರ ವೈಭವ ಸವಿಯಬೇಕಾದ್ದು. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ, ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದ ಕೇಳುವವರ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪ್ರಭಾವ, ಪರಿಣಾಮ ಆಜೀವಪರ್ಯಂತ ಉಳಿಯುವಂಥಾದ್ದು.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗಾಗಿ ಅವರು ಹಲವು ಕನಸುಗಳನ್ನು ಕಂಡರು; ಅವನ್ನು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳಿಸಲು ಬಹುವಾಗಿ ಶ್ರಮಪಟ್ಟರು. ಜನವನ್ನೂ, ಸಂಸ್ಥೆ ಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿದರು. ನನಸುಗಳಿಗೆ ಹೂಡಿದರು. ನಾಡನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿ ಎಲ್ಲರ ನಾಲಿಗೆ ಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದರು. ಅವರ ಭಕ್ತಿಗೆ ವಸ್ತುವಾದರು. ದೇಹಾಲಸ್ಯವನ್ನು ಎಣಿಸದೆ, ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿಸಿ ಕನ್ನಡದ ಮನೆ ಒಂದು, ಅದರ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅವಿಭಕ್ತವಾದ ಒಂದು ಪ್ರಪಂಚ, ಅದರ ಪ್ರಾಂತ ಒಂದು ಸಹಜವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಮಂಡಲ, ಅದರ ಕಾರ್ಯ ಒಂದು ದೀಕ್ಷೆ, ಒಂದು ಪರಮ ಕರ್ತವ್ಯ, ಒಂದು ಪುಣ್ಯ ಎಂಬಂತೆ ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು.

ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇಂದು ನಾಡೇ ಬಲ್ಲುದಾದ್ದರಿಂದ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ನಡುವೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತನಾಡ ಬೇಕಾದ, ಜನವನ್ನು ಒಲಿಸಬೇಕಾದ ದುರ್ದಶೆ ಬಂದ—ಇಂದಿಗೂ ಇರುವ— ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಧ್ವನಿಯಾದವರು ಅವರು. ಅದರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಆಳಾಗಿ, ಕಲಿಯಾಗಿ, ಬಲಿಯಾದವರು ಅವರು. ಕನ್ನಡದ ಕೆಲಸ ಸಣ್ಣದೆಂದು ಅವರು ಅರಿತಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕೈಯಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ, ಗ್ರೀಕ್, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಈಗಿರುವಂತೆ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವ ಅತಿಭಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಭರತ ಖಂಡದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೀವಾಂಶ, ಸಾರಾಂಶ, ಎಂದು ತಿಳಿದುದರಿಂದಲೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದ್ದು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ನಾಡಿಗೆಲ್ಲ ನವಚೈತನ್ಯ ಬಂದಿರುವಾಗ ನಾಡಿನ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಭಾಗದ ಜನ ತನ್ನ ಬಾಳನ್ನು ಹೊಸತು

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಜೀವಂತವಾಗಿ ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿ ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಅಷ್ಟುಭಾಗ ಜಡವಾಗಿ ದುರ್ಬಲವಾಗಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಉಳಿದೀತು—ಅದಕ್ಕೆ ನುಡಿ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಹೊಸರೂಪ ತಾಳಿ ಹೊಸಕಾಲದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಲಿಸಬೇಕು—ಎಂದವರು ಆ ವ್ರತವನ್ನು ತೊಟ್ಟರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದೂರು ಹೊತ್ತರು. ಕನ್ನಡನಾಡು ಒಂದಾದ ದಿನ, ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಂತ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ದಿನ, ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೇ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥ, ತಮ್ಮ ಒಂದು ವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಾಧನ, ಸೌಭಾಗ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿದ ದಿನ ಅವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಬಾಳು, ಆಸೆ, ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಫಲಿಸುತ್ತವೆ.

ಈ ಜನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಕನ್ನಡವೆಂದರೆ ಯಾವುದೋ ಅಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ, ಕನ್ನಡ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಬೇಡವಾಗಿದೆ—ಎಂಬ ಅರಿವು ಅವರನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ನೋಯಿಸಿತು, ಬಳಲಿಸಿತು. ಆ ನೋವು ಬಳಲಿಕೆ ಬೇಸರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಕಠಿಸವಾಗಿ ನುಡಿದು ಹಲವರಿಗೆ ಅಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಅವರ ಹೃದಯ ಸುಮಕೋಮಲವಾದ್ದು; ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದುದು; ಆತ್ಮಗೌರವದಿಂದಲೂ ನಾಡನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೆರಸಿ ಬಾಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೂ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮೇಲ್ಮೆಗೂ, ಅದರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉನ್ನತಿ, ವಿಸ್ತಾರ, ಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೂ ಅವರು ಮಿತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿದವರಲ್ಲ. ಅಥೆನ್ಸ್ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ರಾಷ್ಟ್ರ? ಅದರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು? ಅದು ಅಮೃತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ಮಾತೃವಾಗಲಿಲ್ಲವೆ? ಎಲಿಜಬೆತ್ ಕಾಲದ ಲಂಡನ್ ಎಷ್ಟು ಮಹಾ ದೇಶ? ಅದರಲ್ಲಿ ಹೊಮ್ಮಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯಚೈತನ್ಯವಿನ್ನೆಲ್ಲಿ ಹೊಮ್ಮಿತು? ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತಾರ, ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅಲ್ಪತೆ-ಬಹುಳತೆಯಿಂದಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾದ ಕೃತಿಕೀರ್ತಿ ಬರುವುದು. ಅದರ ಜನದ ಸತ್ವ ಉತ್ಸಾಹ ಸಾಹಸಗಳಿಂದ. ದೈವ ಬಲವಿದ್ದರೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಚೆಲುವಿನ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಮಾಡಿ ಭರತಖಂಡಕ್ಕೆ ತನ್ನದಾದ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಬಾರದೇಕೆ? ನಾಡಿನ ಕುಳಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವು ಹಿರಿಯ ಕುಳವಾಗಲಾರದೇ? ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇತರರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಲೇ ಇತರ ರಾಮರ ಹನುಮಂತರಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಾದ ಗೊಡ್ಡುಗತ್ಯವೇಕೆ ಈ ಜನಕ್ಕೆ? ನಾಯಕ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಇದರ ಧ್ವನಿಗೂ ವ್ಯಾಪಕತೆ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೂ ಏಕೆ ಮೊದಲ ಗೌರವ ಬರಬಾರದು? ಜನ, ಅವರ ಗುಣ, ಅವರ ಕಾರ್ಯಶಕ್ತಿ ದೊಡ್ಡವಾದರೆ ತಾವಾಗಿ ಲೋಕ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಟ್ಟೀತು. ಅಂಥ ಸತ್ವವನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಅವರು ಬಯಸಿದರು. ಆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರ ಕಣ್ಣಿಗೂ

ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಹಾಯಿಸಿದರು. ಲೋಕದ ಸಾರಸಂಪತ್ತಿನ ಪರಿಚಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯನ್ನರಿಯದ, ಅರಿಯಲಾರದ ಜನಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು, ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಪೇರೊಕ್ಕಲಾಗಿ ಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರ ಆಸೆ. ಒಡೆದು, ಮುರಿದು, ಛಿದ್ರವಾದ ನಾಡಿನ ಬದುಕನ್ನು ಒಂದು ನೇರಕ್ಕೂ ಬೆಸುಗೆಗೂ ನೆಯ್ಗೆಗೂ ಹೊಂದಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾಡೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿದರು; ಸ್ನೇಹಗಳನ್ನು ಬೆಳಸಿದರು. ಕನ್ನಡ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೆನೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಪುಣ್ಯ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾ ಆನಂದಪಟ್ಟರು. ಬಲವನ್ನೂ ಸಂತೋಷ ವನ್ನೂ ತುಂಬಿಕೊಂಡರು; ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಸಗಳ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಯ ನೆನಪು ಉಕ್ಕಿ ಅವರ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ನಾಡ ಪ್ರೇಮವನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದವು; ಅವರ ಆಸೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು.

ಕನ್ನಡ ಬಾವುಟವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದರು; ಅದರ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕೂ, ಅದರ ಕಾವ್ಯಪ್ರಚಾರಕ್ಕೂ, ಅದರ ಉತ್ಸವ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೊ, ಅದರ ಸತ್ವ ಪೋಷಣೆ ಗಾಗಿ ಲೋಕ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ತಂದೆರೆಯುವುದಕ್ಕೂ ತೊಡಗಿದಾಗ ಅವರು ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮಹಾ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು; ರಸ, ವೀರ್ಯ, ವಿಪಾಕ, ಪ್ರಭಾವ ಎಂದು ವೈದ್ಯರೆನ್ನುವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಎಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಗಳೂ ಅವರ ನಡೆನುಡಿ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಚೈತನ್ಯಗಳಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ಪೋಷಿಸಲು ಒದಗಿದವು. ಹಲವು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರೇಮಜೀವನ ನಾಡಿನ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಕಾಂತಿ ಗೊಂಡಿತು. ಎಲ್ಲೇ ಇರಲಿ, ಯಾವುದನ್ನೇ ಮಾಡಲಿ, ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಸಂತತವಾಗಿ ತನ್ನ ಜನ, ಆ ಜನದ ಜೀವನ ಪರಿಶುದ್ಧಿ, ಅದರ ಉತ್ಥಾನತೆಯ ಚಿಂತನೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಿರಂತರವಾದ ದುಡಿತ—ಇವಕ್ಕೆ ಮುಡಿಪಾಯಿತು.

ಅಂಥವರನ್ನು ಇಂದು ನಾವು ಕಳೆದಕೊಂಡಿರುವೆವಾದರೂ ಅವರು ಈ ನಾಡಿನ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ; ಅವರ ಆಸೆ ನಮ್ಮದು; ಅವರು ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸ ನಾಡಿನ ಕೆಲಸ; ಅವರ ಧ್ವನಿ, ಕರ್ತವ್ಯದ ಕರೆ; ಅವರು ಬಿತ್ತಿದ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಕೃತಿಧರ್ಮ, ವಿಮರ್ಶನ ಮಾರ್ಗ ನಾಡಿನ ಶಾಶ್ವತ ಮಂಗಳವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ತಂತ್ರ; ಅವರ ದರ್ಶನ ನಮ್ಮ ಒಳಗನ್ನು ಬೆಳಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಂದೆ ನಡಸುವ ದೀವಿಗೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕರುಣಾಳುವಾದ ಆ ಬೆಳಕು ಬಾಳನ್ನು ಮುಸುಕುವ ಎಲ್ಲ ಮಬ್ಬಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಕೈಹಿಡಿದು ನಡಸಲಿ.

ಪ್ರಾಚ್ಯಲೇಖನಮಾಲೆ

Indian Linguistics—IX, 1. 1944-5.

1. 'The Dravidian Neuter Plural'–A. CHIDAMBARANATHA CHETTIAR.

   'V' is indicative of Plurality. Tolkāppiyam and Puranānuru and Paripāṭal throw light on it. It is in disuse in verbs: but existed at one stage in the history of Tamil language.

2. 'Some Iranian Loan words in Indo-Aryan'—S. K. CHATTERJI.

   Āyadana > Ayatana.
   Guṇḍā (a ruffian-Hindi) for Vṛnda (O. Ir. and Skt.).
   —ḍā (Pleonastic or Contemptuous) affix.

3. 'The use of the Genitive in Middle Indo-Aryan'—S. SEN.

   In M.I.A. the G.—either altogether replaced the dative and the ablative or was an alternative case form to them. In Pali the ablative and to some extent the dative, remained side by side with the G. But in Buddhistic Skt. and in the Pkts. the genitive almost totally replaced the other two cases.

   In O.I.A. Quite a number of verbs govern the G. The G so governed falls into 4 types: (1) The Partitive G. (2) The Possessive G. (3) The G of subject matter or reference, and (4) The G. of the indirect object. (i.e. the dative and the ablative G).

   Owing to the gradual disuse and ultimate disappearance of the dative and abl. cases in the M.I.A. the idiom of the G with verbs is very much extended, so much so that in Buddhistic Skt. (esplly. in the Mahāvastu) a direct object often appears in the G. case.

4. 'Etymology of Mandhātr'—S. SEN.

   Like *Kred Dhē > Sraddhā (faith, reverence)
   *mens dhē Av. Mazdā OIA Medhā
   (medhas—) < 1-Ir *Mazdhā (Mazdhâs) < IE.
   *mṇs-dhē
   OIA (Rgv) Mandhātṛ—(thinker, wise) from the same source:
   IE *méns dhētér— > 1 Ir. *máns dhātàr- > OIA. mandhātár—

Philosophy of Science—Vol. 12-3. July, 1945.

1. 'The Hypothesis of Esthetic measure'—JAMES FEIBLEMAN.

Bulletin of the School of Oriental Studies, London—XI, 3.

1. 'Some notes on Central Asian Kharoṣṭi Documents' (No. 661)—F. W. THOMAS.

On all grounds it appears that the Vijita Siṇha of the Kharoṣṭi document No. 661 is the earliest authentic example of the dynastic name Vijita—Vijaya. To Prof. Konow's contentoin that Vijita is a sanskriti-ation of a vernacular form Viśa we are not in a position to offer a well-grounded objection of a positive kind. But considering the frequency of a suffix ta/ti in the early nomenclature of Chinese Turkestan and the fact that in D. 661-itself there is mention of a person named Vagiti Vadhaga, we may doubt whether Vijita was a Sanskritization at all, and whether, in fact, it preceded or followed or was a contemporary with Biśa—Biśi.

Date fixed at its End of 3rd Cy. A.D.

2. 'Phonology of the Sinhalese Inscriptions up to the end of the 10 Cy. A.D.'—P. B. F. WIJERATNE.

3. 'Dravidian Studies V'—T BURROW.

Initial y—and ñ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಪತ್ರಿಕೆ—ಸಂ. ೩೦-೨.

೧. ಶ್ರೀಮನ್ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ—ಮಂ. ಗೋವಿಂದ ಪೈ.

(ಹುಟ್ಟು ೧೨೩೮-೯ ; ನಿರ್ಗಮ ೧೩೧೭-೮)

೨. ಪಂಪನ ದೇಸಿ—ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ.

ಜೀವನ—VI. ೮-೧೦.

೧. ಚೀನಾದೇಶದ ಒಂದು ನಾಟಕ—ಮಾ. ವೆಂ. ಅ.

೨. ಸಾಹಿತ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬೇಕು—ಮಾ. ವೆಂ. ಅ.

೩. ಬೌದ್ಧರ ವರ್ಣೋತ್ಪತ್ತಿವಾದ—ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ

ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆ

'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ'ವು ವಿನಾಯಕನ ಹಬ್ಬ, ದೀಪಾವಳಿ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ಕಾಮನ ಹಬ್ಬ—ಈ ಹಬ್ಬಗಳ ಹೊತ್ತಿಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಹೊರಡುತ್ತದೆ.

೧೯೪೫–೪೬ ನೆಯ ಸಾಲಿನ ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ (ಅಂಚೆವೆಚ್ಚ ಸೇರಿ):

ಚಂದಾದಾರರಿಗೆ	ರೂ.	೩	೦	೦
ವಾಚನಾಲಯ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ	ರೂ.	೪	೦	೦
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ	ರೂ.	೨	೦	೦

ಚಂದಾಹಣವನ್ನೂ ಅದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾರ್ಯ, ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫೀಸು, ಮೈಸೂರು, ಎಂಬ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರವರಿಗಾಗಲಿ, ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಸಂಪಾದಕರಿಗಾಗಲಿ ಕಳುಹಿಸಬಾರದು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಚಂದಾಹಣವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಪೇ ಅಂಡ್ ಅಕೌಂಟ್ಸ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಪಡೆದ ರಸೀತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿಳಾಸದೊಂದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಕಾಲೇಜುಗಳ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವರ್ಗದವರೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಇತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದು ಅದನ್ನು ಚಂದಾ ಹಣದೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಕೆ ಚಂದಾದಾರರನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ಪುಸ್ತಕ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೂ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮಾರಾಟಗಾರರಿಗೂ ಶೇಕಡ ೧೨½ ಯಂತೆ ಕಮಿಷನ್ ಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಪಾಠಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಚಾರ ಶಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳೇ ನೇರವಾಗಿ ಗಮನಕೊಡುವರು.

'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ'ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಕೆಳಗಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.

ಸಂಪಾದಕ, 'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ',
ಮಹಾರಾಜರವರ ಕಾಲೇಜು, ಮೈಸೂರು.

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ

ಬೆಲೆ: ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ರೂ. ೧—೪—೦, ಸಾದಾ ೧೨ ಆಣೆ.

ಪ್ರಧಾನಸಂಪಾದಕರು : { ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ೧೯೪೨ ರವರೆಗೆ
ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ. ೧೯೪೨ ರಿಂದ }

೧. **ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ** (ತೃತೀಯ ಮುದ್ರಣ)—ಸಂಪಾದಕರು : ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ. ಮತ್ತು ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ.

೨. **ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾದಂಬರೀ ಸಂಗ್ರಹ**—ಸಂಪಾದಕರು : ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ.

೩. **ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಸಂಗ್ರಹ** (ಸಚಿತ್ರ)—ಸಂಪಾದಕರು : ಎಂ. ಎಸ್. ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್. ಮತ್ತು ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ಬಿ.ಎ.

೪. **ಸಾಕ್ರೆಟೀಸನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು**(ಸಚಿತ್ರ)—ಅನುವಾದಕರು: ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್, ಎಂ.ಎ.

೫. **ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ**—ಲೇಖಕರು : ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.

೬. **ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರು** (ಸಚಿತ್ರ)—ಲೇಖಕರು : ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಐಯಂಗಾರ್, ಎಂ.ಎ.

೭. **ಆರೋಗ್ಯ, ಅದರ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಾಧನ** (ಸಚಿತ್ರ)—ಲೇಖಕರು : ಜೆ. ಎ. ಈಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿ, ಬಿ.ಎ., ಎಲ್.ಎಂ.ಎಸ್., ಬಿ.ಎಸ್‌ಸಿ.

೮. **ಪಂಪರಾಮಾಯಣ ಸಂಗ್ರಹ**—ಸಂಪಾದಕರು : ಆಸ್ಥಾನ ಮಹಾವಿದ್ವಾನ್ ತಿರುವಳ್ಳೂರ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಘವಾಚಾರ್ ಮತ್ತು ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ.

೯. **ಹಣ ಪ್ರಪಂಚ**—ಲೇಖಕರು : ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ.

೧೦. **ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕ**—ಲೇಖಕರು : ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ.

೧೧. **ಜೀವವಿಜ್ಞಾನ**—ಲೇಖಕರು : ಬಿ. ವೆಂಕಟನಾರಾಯಣಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.

೧೨. **ಹಿಂದೂದರ್ಶನಸಾರ**—ಲೇಖಕರು : ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಪಂಡಿತರತ್ನಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುರಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು.

೧೩. **ರಾಜನೀತಿ**—ಲೇಖಕರು : ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಎಂ.ಎ.

೧೪. **ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ**—ಸಂಪಾದಕಿಯರು: ಡಿ. ಚಂಪಾಬಾಯಿ, ಎಂ.ಎ.

೧೫. **ಪುರಾಣನಾಮಚೂಡಾಮಣಿ**—ಲೇಖಕರು : ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾವ್, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್‌ಎಲ್.ಬಿ., ಮತ್ತು ಪಾನ್ಯಂ ಸುಂದರಶಾಸ್ತ್ರಿ; ಬೆಲೆ, ರೂ.೩-೪-೦

೧೬. **ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಗ್ರಹ**—ಸಂಪಾದಕರು : ಕೆ. ವಿ. ರಾಘವಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಟಿ.

೧೭. **ಗ್ರೀಕರ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಸಂಗ್ರಹ**—ಲೇಖಕರು : ಕೆ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಎಂ.ಎ. ; ಬೆಲೆ, ಸಾದಾ ರೂ. ೧—೦—೦.

೧೮. ಹಿಂದೂ ದೇಶದ ಭೂಚರಿತ್ರೆ—ಲೇಖಕರು: ವೈ. ನಾಗಪ್ಪ, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.

೧೯. ವಚನಧರ್ಮಸಾರ—ಲೇಖಕರು: ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ಬಿ.ಎ.

೨೦. ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರ—ಡಾ|| ಎ. ಸುಬ್ಬರಾವ್, ಬಿ.ಎ., ಡಿ.ಎಸ್‌ಸಿ., ಮತ್ತು ಎ. ನಾರಾಯಣರಾವ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.; ಬೆಲೆ, ಸಾದಾ ರೂ. ೧-೪-೦; ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ರೂ. ೧-೮-೦.

೨೧. ಆಧುನಿಕ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು—ಜಿ. ಹನುಮಂತರಾವ್, ಎಂ.ಎ.; ಬೆಲೆ, ಸಾದಾ ರೂ. ೧-೦-೦.

ಕ್ಯೂರೇಟರ್,
ಓರಿಯೆಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರೆರಿ, ಮೈಸೂರು.

ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರವರ ಕಾಲೇಜಿನ
ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು

ನಾಗಾನಂದನಾಟಕ (ಶ್ರೀ ಅನಂತನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರಿಂದ)—
ಬೆಲೆ ರೂ. ೧—೦—೦

ಕಿರಿಯಕಾಣಿಕೆ (ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ)—ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ಪ್ರತಿ ರೂ. ೧—೮—೦

ಮಾರಾಟಗಾರರು:

ಪ್ರೋಗ್ರೆಸ್ ಬುಕ್ ಸ್ಟಾಲ್, ಮೈಸೂರು

ಆಷಾಢಭೂತಿ (ಶ್ರೀ. ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್, ಎಂ.ಎ. ಅವರಿಂದ)—
ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ಪ್ರತಿ ರೂ. ೧—೮—೦

ಸಾವಿನ ಸಮಸ್ಯೆ (ಶ್ರೀ. ವೆಂಬಾರ್ ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಕಾಮ್., ಎಲ್‌ಎಲ್.ಬಿ. ಅವರಿಂದ)— ಸಾದಾ ಪ್ರತಿ ರೂ. ೦—೧೨—೦

ಮಾರಾಟಗಾರರು:

ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಕಂಪನಿ, ಮೈಸೂರು

ಹೊಸ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು

ಗಗ್ಗಯ್ಯನ ಗಡಿಬಿಡಿ (ಮೂರು ಪ್ರಹಸನಗಳು)—ಶ್ರೀ. ನಾ. ಕಸ್ತೂರಿ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್. ಅವರಿಂದ. ಬೆಲೆ, ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ಪ್ರತಿ ರೂ. ೧—೪—೦; ಸಾದಾ ಪ್ರತಿ ರೂ. ೦—೧೨—೦.

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘ, ಮಹಾರಾಜರವರ ಕಾಲೇಜು,
ಮೈಸೂರು

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ
ಇಂಗ್ಲಿಷ್-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು

ಇದು ೧೫ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಡಿಮೈ ೯೬ ಪುಟಗಳಿವೆ. ೧೫ ಭಾಗಗಳ ಪೈಕಿ ೧೩ ಭಾಗಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಹೊರಬಿದ್ದಿವೆ. ನಿಘಂಟಿನ ಒಟ್ಟು ಬೆಲೆಯಾದ ರೂ. ೬—೦—೦ ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಪಾವತಿಯಾಗಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಪಾವತಿಮಾಡಿದ ಚಂದಾದಾರರಿಗೆ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಬಿಡಿ ರಕ್ಷಾಕವಚವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಹೊರಬೀಳುವ ಭಾಗಗಳ ಮೇಲುಹೊದಿಕೆ ಬರಿಯ ಕಾಗದದ್ದು. ಯಾವ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಾರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೈಸೂರು ದೇಶದೊಳಗಿನ ಚಂದಾದಾರಿಗೆ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚವಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನ ಚಂದಾದಾರರು ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಿಗೂ ಸೇರಿ ರೂ. ೧—೧೩—೦ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು; ಗ್ರಂಥದ ಬೆಲೆಯೊಡನೆ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.

ನಿಘಂಟಿನ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ವಿ.ಪಿ.ಪಿ. ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಚೆಯ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರತಿಗೂ ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟ್ ಆಫ್ ಪೋಸ್ಟಿಂಗ್ ಪಡೆಯಲಾಗುವುದು; ಅದು ಚಂದಾದಾರರ ಕೈ ಸೇರದಿದ್ದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಹೊಣೆಯಾಗಲಾರದು. ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ರಿಜಿಸ್ಟರುಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವ ಚಂದಾದಾರರು ರಿಜಿಸ್ಟ್ರೇಷನ್ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ರೂ. ೨—೪—೦ ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಪಾವತಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ವಿವರಗಳಿಗೆ ಈ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಬರೆಯಿರಿ:

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟಿನ ಪ್ರಧಾನಸಂಪಾದಕರು
ಮತ್ತು ಸಂಪಾದಕೀಯ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು,
ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ.

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಚಾರ ಪುಸ್ತಕಮಾಲೆ

೧. ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವೇಶ—ಸಿ. ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಡಿ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೨. ಸಮಾಜದ ರೋಗರುಜಿನಗಳು—ಜಿ. ಹನುಮಂತರಾವ್, ಎಂ.ಎ.
೩. *ತೆರಿಗೆ—ಬಿ. ಆರ್. ಸುಬ್ಬರಾವ್, ಎಂ.ಎ.
೪. *ನವರತ್ನಗಳು—ಎಚ್. ಸುಬ್ಬಾಜೋಯಿಸ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೫. *ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳು—ಜಿ. ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಎಂ.ಎ.
೬. *ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ—ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ, ಎಂ.ಎ.
೭. *ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರ—ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ.
೮. *ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ—ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.
೯. ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ವೈಭವ—ಬಿ. ಎ. ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿರಾವ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೧೦. *ಪಂಪ—ಟಿ. ಎನ್. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ.
೧೧. ಪ್ರಾಣಜೀವನ—ಎ. ನಾರಾಯಣರಾವ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೧೨. ಕನಸುಗಳು—ಎನ್. ಎಸ್. ನಾರಾಯಣಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ.
೧೩. *ಮದುವೆ—ಎನ್. ಕಸ್ತೂರಿ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್.
೧೪. ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿ—ಎಸ್. ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ, ಎಂ.ಎ.
೧೫. *ವಾಯುಗುಣ—ಕೆ. ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ., ಎಲ್‌ಎಲ್.ಬಿ.
೧೬. *ಬೆಳಕು—ಟಿ. ಎಸ್. ಸುಬ್ಬರಾಯ, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೧೭. ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿ—ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ.
೧೮. *ಕಾಳಿದಾಸನ ಕಾವ್ಯಗಳು—ಎಸ್. ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್, ಎಂ.ಎ.
೧೯. *ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ—ಪಿ. ಜಿ. ಸತ್ಯಗಿರಿನಾಥನ್, ಎಂ.ಎ.
೨೦. *ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ಅದರ ರಕ್ಷಣೆ—ಡಿ. ಶಾಮಣ್ಣ, ಬಿ.ಎ., ಎಂ.ಬಿ., ಬಿ.ಎಸ್.
೨೧. *ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೆಚ್ಚ—ಎಂ. ಎಚ್. ಗೋಪಾಲ್, ಎಂ.ಎ., ಪಿಎಚ್.ಡಿ.
೨೨. *ಶಿಶುವಿಹಾರಗಳು—ಸಿ. ರಂಗಾಚಾರ್, ಬಿ.ಎಸ್‌ಸಿ., ಎಂ.ಎಡ್.
೨೩. *ಸಂಖ್ಯೋದ್ಯಾನ—ಬಿ. ಸೀತಾರಾಮಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ.
೨೪. *ವಿಡಂಬನ—ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ, ಎಂ.ಎ.
೨೫. *ಎಲ್ಲೋರ ಮತ್ತು ಅಜಂತಾ—ಎಂ. ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣ, ಎಂ.ಎ., ಡಿ.ಲಿಟ್.
೨೬. ಸಾರಜನಕದ ಮಹತ್ವ—ಎಚ್. ಸುಬ್ಬಾಜೋಯಿಸ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೨೭. ಭಾಸ—ಎಚ್. ಎಲ್. ಹರಿಯಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.
೨೮. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಜಕೀಯ ತತ್ವಗಳು—ಎಂ. ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯ, ಎಂ.ಎ.
೨೯. *ಸರ್ವಜ್ಞಕವಿ—ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ.
೩೦. ರಕ್ತ—ಡಿ. ಶಾಮಣ್ಣ, ಬಿ.ಎ., ಎಂ.ಬಿ., ಬಿ.ಎಸ್.
೩೧. *ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಬಂಧಗಳು—ಎಸ್. ಮಂಜನಾಥ್, ಎಂ.ಎ.
೩೨. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ—ಎಸ್. ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಭಟ್ಟ, ಎಂ.ಎ.
೩೩. *ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಸ್ವರೂಪ—ಸಿ. ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಡಿ.ಎಸ್‌ಸಿ.

೩೪. *ಋಗ್ವೇದ—ಎಂ. ಎ. ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ, ಎಂ.ಎ.
೩೫. *ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ವಾಣಿ—ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ, ಎಂ.ಎ.
೩೬. *ಆಳ್ವಾರುಗಳು—ಎಂ. ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯ, ಎಂ.ಎ.
೩೭. ಹಿಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಬೆಳಸಿದ ರಾಜರು—
ವಿ. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಟಿ.
೩೮. *ಸುಭಾಷಿತ ಸಂಗ್ರಹಗಳು—ಎಂ. ಪಿ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ.
೩೯. ಮಕ್ಕಳ ಭಾವಜೀವನ—ಬಿ. ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿ ನಾಯಿಡು, ಎಂ.ಎ.
೪೦. ಸಹಕಾರ—ಎಸ್. ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ, ಎಂ.ಎ.
೪೧. *ನಯಸೇನ—ಜಿ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಟಿ.
೪೨. ಕೌಟಿಲ್ಯ—ಎಂ. ವಿ. ಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಟಿ.
೪೩. *ತೆಲುಗು ಚಾಟುಪದ್ಯಗಳು—ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.
೪೪. *ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಗಳು—ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಎಂ.ಎ.
೪೫. *ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ—ಎನ್. ಅನಂತರಂಗಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಟಿ.
೪೬. *ರುಚಿ—ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ, ಎಂ. ಎ.
೪೭. *ಕೀಟಗಳು—ಡಿ. ಎಸ್. ವೀರಯ್ಯ, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೪೮. *ಅಲೆಗಳು—ಕೆ. ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ., ಎಲ್‌ಎಲ್.ಬಿ.
೪೯. *ಮುದ್ರಣ—ತ. ಸು. ಶಾಮರಾವ್, ಬಿ.ಎ. (ಆನರ್ಸ್).
೫೦. *ಐವರು ಭೌತವೈಜ್ಞಾನಿಕರು—ಬಿ. ಎ. ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿರಾವ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೫೧. *ಕೃತಕ ರೇಷ್ಮೆ—ಎಂ. ಷಡಕ್ಷರಸ್ವಾಮಿ, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೫೨. *ಚೀನರ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆ—ಎಸ್. ವೆಂಕಟದೇಶಿಕಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ.
೫೩. *ಯುದ್ಧಕಾಲದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು—ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ
೫೪. *ಆಹಾರ—ಜೆ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೫೫. *ಇಬ್ಸನ್ನಿನ ಕೆಲವು ನಾಟಕಗಳು—ಎಸ್. ಮಂಜನಾಥ್, ಎಂ.ಎ.

ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿ ೩ ಆಣೆ.
ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿ ೪ ಆಣೆ

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ,
ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನಕಾರ್ಯ,
ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫೀಸ್ ಕಟ್ಟಡ, ಮೈಸೂರು.

---

* ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮುಗಿದುಹೋಗಿವೆ.

ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಕೆ ವಿನಿಮಯವಾಗಿ ಬರುವ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು

Annals of the Oriental Research Institute, University, Madras; *Bramhavidya*, Adyar, Madras; *Bulletin of the School of Oriental Studies*, London; *Journal of the Andhra Historical Research Society*, Rajahmundry; *Journal of the Karnataka Historical Research Society*, Dharwar; *Quarterly Journal of the Mythic Society*, Bangalore; *The Indian* P.E.N., Bombay; *Annals of the Venkateswara Oriental Institute*, Tirupati; *The Jaina Siddhanta Bhaskara* and *The Jaina Gazette*, Arrah; *Bulletin of the Deccan College Research Institute*, Poona; *Publication of the Kannada Research Office*, Dharwar; *The Journal of the Literary Committee of the L.E. Association*, Dharwar; *Annals of Bhandarkar Oriental Research Institute*, Poona.

ವಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳು

'ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಪತ್ರಿಕೆ', ಬೆಂಗಳೂರು; 'ಕನ್ನಡ ನುಡಿ', ಬೆಂಗಳೂರು; 'ಕಂಠೀರವ', ಮಂಗಳೂರು; 'ತಾಯಿನಾಡು', ಬೆಂಗಳೂರು; 'ನವಸಂದೇಶ', ಬಳ್ಳಾರಿ; 'ವಿಶ್ವಕರ್ಣಾಟಕ' ಬೆಂಗಳೂರು; 'ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನಿ' ಮಂಗಳೂರು; 'ಕರ್ಣಾಟಕ ವೈಭವ', ಬಿಜಾಪುರ; 'ಬೆಳಕು', ಮೈಸೂರು.

ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಗಳು

'ಆಂಧ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ಪತ್ರಿಕೆ' (ತೆಲುಗು), ಕಾಕಿನಾಡ; 'ಕತೆಗಾರ', ಬೆಂಗಳೂರು; 'ಕನ್ನಡ ಸಹಕಾರಿ', ಮಂಗಳೂರು; 'ಜಯಕರ್ನಾಟಕ', ಧಾರವಾಡ; 'ಜಯಂತಿ', ಧಾರವಾಡ; 'ಭಾರತಿ' (ತೆಲುಗು), ಮದರಾಸು; 'ಮೈಸೂರು ವ್ಯವಸಾಯ ಶೋಧಕ ಸಂಘದ ಪತ್ರಿಕೆ', ಬೆಂಗಳೂರು; 'ಮಕ್ಕಳ ಪುಸ್ತಕ', ಬೆಂಗಳೂರು; 'ಮೈಸೂರು ಸಹಕಾರ ಪತ್ರಿಕೆ', ಬೆಂಗಳೂರು; 'ವಿದ್ಯಾದಾಯಿನಿ', ಮೈಸೂರು; 'ವಿಮಾ ವಾಣಿಜ್ಯ', ಬೆಂಗಳೂರು; 'ವಿವೇಕಾಭ್ಯುದಯ', ಮೈಸೂರು; 'ಶರಣಸಾಹಿತ್ಯ', ಬೆಂಗಳೂರು; 'ಶಿವಾನುಭವ', ಬಿಜಾಪುರ; 'ಸದ್ಬೋಧಚಂದ್ರಿಕೆ', ಅಗಡಿ; 'ಸರಸ್ವತಿ', ಬೆಂಗಳೂರು; 'ಸುಬೋಧ', ಬೆಂಗಳೂರು; 'ಜೀವನ', ಬೆಂಗಳೂರು; 'ಕಥಾವಳಿ', ಬೆಂಗಳೂರು; 'ತರಂಗರಂಗ', ಮೈಸೂರು; 'ಹೈದರಾಬಾದು ಸಮಾಚಾರ', ಹೈದರಾಬಾದು.

ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು

'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ಪತ್ರಿಕೆ', ಬೆಂಗಳೂರು; 'ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನ ಮಂಡಲದ ಪತ್ರಿಕೆ' (ಮರಾಠಿ), ಪೂನಾ; 'ಶ್ರೀಮನ್ ಮಹಾರಾಜ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾಪಾಠಶಾಲಾ ಪತ್ರಿಕಾ,' ಮೈಸೂರು.

ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ

ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ', ಧಾರವಾಡ; 'ಮಿಂಚಿನಬಳ್ಳಿ', ಧಾರವಾಡ.

ಬೆಂಗಳೂರು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು

ಗದಾಯುದ್ಧ ನಾಟಕಂ (ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ)—ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್. ಅವರಿಂದ ಸಂಪಾದಿತ. ಬೆಲೆ ೦-೮-೦.

ಭಕ್ತಿಭಾಂಡಾರಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು (ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ)—ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ಬಿ.ಎ. ಅವರಿಂದ. ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೦-೦.

ತಾವರೆ—ಎಂ. ವೆಂಕಟೇಶ ಐಯಂಗಾರ್, ಎಂ.ಎ. ಅವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಪದ್ಯ ಕಾವ್ಯ (ಸಚಿತ್ರ). ಬೆಲೆ ೦-೮-೦.

ಸೋಕ್ರಟೀಸನ ಮರಣ—ಎಸ್. ಜಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಬಿ.ಎ., ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ. ಅವರಿಂದ. ಡಿ. ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪನವರ ಅವತರಣಿಕೆಯೊಡನೆ. ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೦-೦.

ಚೀನಾದೇಶದ ಬೌದ್ಧ ಯಾತ್ರಿಕರು—ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ, ಎಂ.ಎ. ಅವರಿಂದ. ಎಂ. ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣ, ಎಂ.ಎ., ಡಿ.ಲಿಟ್. ಅವರ ಮುನ್ನುಡಿಯೊಡನೆ. ರೂ. ೧.

ಭಾಸನ ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳು—ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ. ಅವರಿಂದ. ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ಪ್ರತಿ. ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೮-೦.

ಭಾಸಕವಿ—ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ. ಅವರಿಂದ. ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೪-೦.

ಮೈಸೂರು ದೇಶದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ (ಸಚಿತ್ರ), ಭಾಗ ೧—ಬಿ. ವೆಂಕೋಬರಾವ್, ಬಿ.ಎ. ಅವರಿಂದ. ಬೆಲೆ ರೂ. ೫-೦-೦.

ಭಾಸಕವಿಯ ಚಾರುದತ್ತ—ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ. ಅವರಿಂದ. ಬೆಲೆ ೦-೮-೦.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ್ (ಹೊಸ ಮುದ್ರಣ)—"ಶ್ರೀ" ಅವರಿಂದ. ಬೆಲೆ ೦-೧೨-೦; ೧-೮-೦.

ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ನಾಟಕಕಥೆಗಳು (ನಾಲ್ಕು)—ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಂದ, ಶ್ರೀ ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ, ಎಂ.ಎ. ಅವರ ಅವತರಣಿಕೆಯೊಡನೆ. ಬೆಲೆ ರೂ. ೦—೧೨—೦.

ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಿನ ಕರ್ಣಾಟಕಸಂಘದ ಪ್ರಕಟನೆಯಾದ

ಗಗ್ಗಯ್ಯನ ಗಡಿಬಿಡಿ (ಪ್ರಹಸನಗಳು)— ಬೆಲೆ ರೂ. ೧—೪—೦ ; ೦—೧೨—೦.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

Edited by V. Sitaramiah, M.A., Published by D. S. Gordon, M.A., LL.B., B.T., A.M., Dip. Edn., The University, Mysore. Printed by V. M. Philip, The Wesley Press and Publishing House, Mysore City.